

КОМИСИЯ
ЗА РЕГУЛИРАНЕ
НА СЪОБЩЕНИЯТА

Определяне, анализ и оценка
на пазара на
Предоставяне на (физически) достъп на
едро до мрежова инфраструктура
(включително пълен и съвместен
необвързан достъп) в определено
местоположение

и на пазара на
Предоставяне на широколентов достъп
на едро

Съдържание

I. Резюме	4
II. Въведение	6
1. Правна рамка	6
1.1. Европейска регулаторна рамка	6
1.2. Национално законодателство	9
2. Ред, условия и процедура за определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция	10
2.1. Определяне на пазарите	11
2.2. Анализ и оценка на съответния пазар	12
3. Определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара и налагане на специфични задължения	12
4. Обхват на документа	13
III. Обществено обсъждане и консултации с Европейската комисия. Сътрудничество с Комисията за защита на конкуренцията	14
IV. Начини за осъществяване на достъп до мрежова инфраструктура и ширококолов достъп	14
1. Обществена комутируема телефонна мрежа	14
1.1. Необвързан достъп	14
1.2. Битстрийм достъп	17
2. Кабелни мрежи за разпространение на радио- и телевизионни програми	19
3. Мрежи за пренос на данни	19
4. Други мрежи	20
4.1. 3G/HSDPA	21
4.2. WiMAX	21
4.3. FTTx	21
V. Състояние на пазара за пренос на данни и предоставяне на услуги за достъп до Интернет в България	21
1. Участници на пазара	22
2. Видове достъп, предоставян от предприятията	25
3. Потребители на услуги за достъп до Интернет и ширококолов достъп до Интернет	26
4. Приходи и инвестиции	34
5. Цени	35
5.1. Цени на дребно за ширококолов достъп до Интернет	35
5.2. Цени и ценова политика по отношение на предоставянето на необвързан достъп до абонатната линия	42
5.3. Цени и ценова политика по отношение на предоставянето на ширококолов достъп на едро	44
VI. Определяне на съответния пазар	47
1. Въведение	47
2. Прилагане на теста на трите критерия	48
2.1. Наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара	49
2.2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията	50
2.3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право	52
2.4. Заключение	53
3. Съответен продуктов пазар	54
3.1. Взаимозаменяемост от гледна точка на търсенето и предлагането на пазара на дребно	54

3.2. Взаимозаменяемост от гледна точка на търсенето и предлагането на пазарите на едро	60
4. Съответен географски пазар	67
5. Заключение	68
VII. Анализ и оценка на съответните пазари	68
1. Въведение	68
2. Критерии, използвани при анализа на ефективността на конкуренцията и определяне на предприятия със значително въздействие върху съответните пазари	69
3. Анализ и оценка на съответния пазар на необвързан достъп до абонатната линия	71
3.1. Пазарен дял	71
3.2. Наличие на бариери за навлизане и разширяване на съответния пазар ...	71
3.3. Вертикална интеграция	74
3.4. Недостатъчна или слаба покупателна способност	75
4. Определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара на необвързан достъп до абонатна линия	75
5. Анализ и оценка на съответния пазар на битстрийм достъп	76
5.1. Пазарен дял	76
5.2. Потенциална конкуренция	76
5.3. Наличие на бариери за навлизане и разширяване на съответния пазар ...	79
5.4. Вертикална интеграция	82
5.5. Недостатъчна или слаба покупателна способност	82
6. Определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара	83
VIII. Определяне на специфични задължения	83
1. Изводи относно необходимостта от регулаторна намеса	83
2. Цели и принципи при избор на специфични задължения	84
3. Текущи задължения, наложени на „БТК“ АД като оператор със значително въздействие върху пазара на фиксирани обществени телефонни мрежи и фиксирани гласови телефонни услуги, по реда на ЗД (отм.)	85
3.1. По отношение пазара на необвързан достъп:	85
3.2. По отношение на пазара на битстрийм достъп	88
4. Конкурентни проблеми	89
4.1. Конкурентни проблеми на съответния пазар на необвързан достъп до абонатната линия	90
4.2. Конкурентни проблеми на пазара на битстрийм достъп	96
5. Избор на специфични задължения	101
5.1. Асиметричност на специфичните задължения спрямо отделните предприятия	101
5.2. Прилагане на принципа на пропорционалност	101
5.3. Взаимосвързаност между специфичните задължения	102
5.4. Налагане на конкретни специфични задължения на пазара на необвързан достъп до абонатна линия	102
5.4.2. Задължение за равнопоставеност	104
5.5. Налагане на специфични задължения на пазара на битстрийм достъп ...	114
6. Очаквано въздействие от предложените специфични задължения	127
АНЕКС	128

I. Резюме

Правна рамка

Новата европейска правна и регулаторна рамка 2002 в областта на електронните съобщения е транспонирана в българското законодателство с приемането на Закона за електронните съобщения (Обн., ДВ, бр. 41 от 22.05.2007 г.) и Методиката за условията и реда за определяне, анализ и оценка на съответните пазари и критериите за определяне на предприятия със значително въздействие върху пазара (Обн., ДВ, бр. 27 от 11.03.2008 г.).

Съгласно техните разпоредби националният регулаторен орган в лицето на Комисията за регулиране на съобщенията (КРС) е длъжен периодично на всеки две години да анализира доколко е ефективна конкуренцията на пазарите на електронни съобщения, с което да осигурят подходяща регулация в условията на променяща се пазарна среда. В периода до налагането на специфични задължения на предприятията, определени за такива със значително въздействие върху съответния пазар съгласно Закона за електронните съобщения, в сила остават задълженията, наложени на предприятията съгласно Закона за далекосъобщенията (отм.).

В настоящия документ се определя съответният пазар на терминиране на гласови повиквания в индивидуални мобилни мрежи, извършва се анализ и оценка дали на него е налице ефективна конкуренция, включително се определя предприятие със значително въздействие върху съответния пазар и специфичните задължения, които трябва да му бъдат наложени, продължени, променени и/или отменени.

Съгласно чл. 151 от Закона за електронните съобщения (чл. 6 и 7 от Директива 2002/21/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 7 март 2002 г. за обща регулаторна рамка за електронни съобщителни мрежи и услуги и принципите на конкурентното право), проектът на решение на КРС следва да бъде публикуван за обществено обсъждане, изпратен за становище до Комисията за защита на конкуренцията (КЗК), до Европейската комисия и до другите национални регулаторни органи на държавите-членки на Европейския съюз.

Определяне на пазара

Съответните продуктови пазари, обект на този анализ, са пазара на предоставяне на (физически) достъп на едро до мрежова инфраструктура (включително пълен и съвместен необвързан достъп) и пазара на предоставяне на ширококолов достъп на едро. След прилагането на теста на трите критерия се стига до заключението, че разглежданите пазари подлежат на ex-ante регулиране и пазарът на предоставяне на (физически) достъп на едро до мрежова инфраструктура, се ограничава до пазара на необвързан достъп до абонатна линия, а пазарът на предоставяне на ширококолов достъп на едро, се ограничава до пазара на битстрийм достъп. Всеки от разглежданите продуктови пазари е с географски обхват *територията на Република България*.

Определянето на съответния пазар е разгледано в **Раздел VI** на документа.

Анализ и оценка на съответния пазар

В резултат на извършения пазарен анализ в **Раздел VII** на документа, имащ за цел да оцени наличието на предпоставки, възпрепятстващи ефективната конкуренция на разглежданите пазари за предоставяне на (физически) достъп на едро до мрежова

инфраструктура и за пазара на предоставяне на широколентов достъп на едро, КРС достигна до заключението, че следва да определи:

- „Българска телекомуникационна компания” АД за предприятие със значително въздействие върху пазара на необвързан достъп до абонатна линия;
- „Българска телекомуникационна компания” АД за предприятие със значително въздействие върху пазара на битстрийм достъп.

Заключението за определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара на необвързан достъп до абонатната линия е направено на база анализа на следните четири критерия:

- пазарен дял;
- наличие на бариери за навлизане и разширяване на съответния пазар;
- вертикална интеграция;
- недостатъчна или слаба покупателна способност.

Заключението за определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара на битстрийм достъп е направено на база анализа на следните пет критерия:

- пазарен дял;
- потенциална конкуренция;
- наличие на бариери за навлизане и разширяване на съответния пазар;
- вертикална интеграция;
- недостатъчна или слаба покупателна способност.

Определяне на специфични задължения

Заключенията от анализа на пазара на необвързан достъп до абонатната линия сочат, че на съответния пазар не е установена ефективна конкуренция, което дава основание на КРС да наложи на предприятията със значително въздействие върху пазара следните специфични задължения:

- задължение за достъп до и ползване на необходими мрежови средства и съоръжения;
- задължение за прозрачност;
- задължение за равнопоставеност;
- задължение за разделно счетоводство;
- задължение за публикуване на Типово предложение за необвързан достъп до абонатната линия;
- ценови задължения.

Заключенията от анализа на пазара на битстрийм достъп сочат, че на съответния пазар не е установена ефективна конкуренция, което дава основание на КРС да наложи на предприятията със значително въздействие върху пазара следните специфични задължения:

- задължение за достъп до и ползване на необходими мрежови средства и съоръжения;
- задължение за прозрачност;
- задължение за равнопоставеност;
- задължение за разделно счетоводство;
- задължение за публикуване на Типово предложение за битстрийм достъп;
- ценови задължения.

Определянето на специфичните задължения, тяхното описание и причините за налагането им на предприятията със значително въздействие върху пазара са разгледани в **Раздел VIII** на документа.

Окончателно решение

След отразяване на становищата, постъпили от заинтересованите страни по време на общественото обсъждане, както и от Комисията за защита на конкуренцията, Европейската комисия и другите национални регулаторни органи на държавите-членки на Европейския съюз, КРС ще приеме своето окончателно решение по определянето, анализа и оценката на пазара на предоставяне на (физически) достъп на едро до мрежова инфраструктура (включително пълен и съвместен необвързан достъп) и пазара на предоставяне на широколентов достъп на едро.

II. Въведение

1. Правна рамка

1.1. Европейска регулаторна рамка

Определянето, анализът и оценката на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които държавите-членки на Европейския съюз (ЕС) извършват, са инструмент, чрез който се доразвива започналата през 1998 г. политика на либерализация на далекосъобщителния пазар и прилагането на правилата за конкуренцията от Договора за Европейската общност в сектора. Еднозначното провеждане на тази политика в целия ЕС е гарантирано от достиженията на правото на ЕС (*acquis communautaire*) чрез създаването на основен пакет от нормативни актове в областта на далекосъобщенията, наречен „Европейска правна и регулаторна рамка“, въз основа на която всички страни-членки са длъжни да провеждат националната си политика в сектора.

В резултат на очерталата се необходимост от актуализиране на Европейската правна и регулаторна рамка от 1998 г., успешно послужила за създаване на условия за преход от монопол към свободен пазар, в началото на 2002 г. се въведе нова регулаторна рамка. Необходимостта от актуализиране на Рамка 1998 г. е продиктувана от обстоятелството, че десет години след като далекосъобщителния пазар в Общността е либерализиран, акцентът на регулаторните механизми е изместен от поощряване на конкуренцията на единния пазар на Европейската общност и стимулиране на инвестициите в областта на бързо развиващи се технологии към развиване на устойчива конкуренцията на телекомуникационния пазар, както и създаване на правила, свързани с наблюдаващата се конвергенция на електронните съобщителни мрежи и услуги, медии и информационни технологии.

Регулаторна рамка 2002 цели и въвеждането на хармонизирани правила, приложими за цялата общност, както и премахването на всякакви бариери за развитието на ефективна конкуренция и предоставяне на качествени и разнообразни услуги в полза на потребителите.

Процесът на въвеждане на хармонизиран подход в регулацията на далекосъобщителния сектор изисква от държавите-членки на ЕС да съобразят регулаторните си актове с достиженията на конкурентното право на общността, отчитайки конвергенцията на електронните съобщителни мрежи и услуги. Като резултат от развитието на технологиите и конвергенцията на мрежи и услуги, правото на ЕС в областта на далекосъобщенията е актуализирано чрез създаването на качествено нова Европейска правна и регулаторна рамка, която обхваща всички електронни мрежи и услуги.

Регулаторна рамка 2002 дава приоритет на ролята на ex-ante регулирането на сектора с цел осигуряването на развитие на конкуренцията и на прилагане на принципите на конкурентното право при определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщения. Основните аспекти на ex-ante регулирането на сектора, касаещи прилагането на принципите на конкурентното право на тази нова политика на ЕС, са следните:

- Развитието на ефективна конкуренция на пазара следва да се основава на ex-ante регулиране в съответствие със специфичното секторно регулиране и в съответствие с принципите на конкурентното право. Този нов подход изисква от Националните регулаторни органи (НРО) на държавите-членки на ЕС първо да анализират даден пазар на електронни съобщителни мрежи и/или услуги и въз основа на резултатите от анализа да определят дали той се нуждае от ex-ante регулиране или не;
- Замяна на термина „оператор“ с „предприятие“ по аналогия на терминологията използвана в конкурентното право и влягане на ново съдържание на понятието „оператор със значително въздействие върху пазара“, използвано в Регулаторна рамка 1998, като по този начин същото се адаптира към условията на настоящия по-комплексен и динамичен пазар, и въвеждане на концепцията за „господство на пазара“ по смисъла на конкурентното право;
- Създава се процедура, чрез която НРО определят и анализират, в съответствие с принципите на конкурентното право, пазарите на продукти и услуги в рамките на електронния съобщителен сектор, подлежащи на ex-ante регулиране.
- Прецизират се процедурите за провеждане на консултации и повишаване на прозрачността при извършване на пазарни анализи.

Задълженията, наложени на операторите със значително въздействие върху пазара съгласно рамката от 1998 г., се запазват до извършването на анализ и оценка за развитието на съответния пазар, съгласно новата регулаторна рамка от 2002 г. На следващо място Рамка 2002 цели прилагане на принципите на прозрачност, публичност и консултативност в отношенията между НРО и предприятията, осъществяващи електронни съобщения. Въвежда се облекчаване на разрешителните режими за осъществяване на електронни съобщения. С оглед динамично развиващата се конвергенция на мрежите и услугите е закрепен и принципът на технологична неутралност.

Основата на Регулаторна рамка 2002 на ЕС се състои от следните пет директиви:

- Директива 2002/21/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 7 март 2002 г. за обща регулаторна рамка за електронни съобщителни мрежи и услуги и принципите на конкурентното право (Рамковата директива);
- Директива 2002/19/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 7 март 2002 г. за достъп до и взаимно свързване на електронни съобщителни мрежи и свързани с тях устройства (Директивата за достъпа);
- Директива 2002/20/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 7 март 2002 г. за лицензирането на електронни съобщителни мрежи и услуги (Директивата за лицензирането);
- Директива 2002/22/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 7 март 2002 г. за универсална услуга и права на потребителите, свързани с електронни съобщителни мрежи и услуги (Директивата за универсалната услуга);
- Директива 2002/58/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 12 юли 2002 г. за обработване на лични данни и защита на неприкосновеността в електронния съобщителен сектор (Директивата за неприкосновеността).

Рамковата директива определя общата структура на новия регулаторен режим и формулира фундаментални правила и цели: насърчаване на конкуренцията, развитие на вътрешния пазар и защита интересите на гражданите на ЕС. В този смисъл тя се явява основополагаща по отношение както на цялостния режим в сектора, така и по отношение на останалите специални директиви.

Директивата за лицензирането има за цел постигането на хармонизация и опростяване на лицензионните правила на вътрешните пазари на електронни съобщителни мрежи и услуги, с цел облекчаване предоставянето им в рамките на ЕС. Индивидуалното лицензиране в случаите, когато не се използва индивидуално определен ограничен ресурс и регистрирането по обща лицензия, се заменя от уведомителен режим.

Директивата за универсалната услуга дефинира набор от услуги, които следва да се предоставят на крайните потребители на достъпна цена. Съществен момент в директивата е въвеждането на понятието „определено местоположение“, което заменя използвания в Регулаторна рамка 1998 термин „фиксирана точка“. По този начин се гарантира технологична необвързаност на начините, чрез които се осъществява свързване към обществените електронни съобщителни мрежи.

Директивата за достъпа и взаимното свързване хармонизира регулаторните механизми, свързани с достъпа до и взаимното свързване на електронни съобщителни мрежи, както и дефинира права и задължения за предприятията, които имат право и/или задължение за взаимно свързване и/или достъп.

Посоченият основен пакет от директиви, които изграждат Регулаторна рамка 2002 и върху който се базират реда, условията и процедурата по определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, се допълва от следните актове за прилагане на законодателството на ЕС:

- Препоръка на Комисията 2007/879/ЕО от 17 декември 2007 г. за съответните продуктови пазари в сектора на електронните съобщения, подлежащи на ex-ante регулиране, издадена на основание чл.15, ал.1 от Директива 2002/21/ЕО на Европейския парламент и на Съвета за общата регулаторна рамка за

електронните съобщителни мрежи и услуги (Препоръката за съответните пазари);

- Разяснителна бележка, придружаваща Препоръката на Комисията 2007/879/ЕО от 17 декември 2007 г. за съответните продуктови пазари в сектора на електронните съобщения, подлежащи на ex-ante регулиране, издадена на основание на Директива 2002/21/ЕО на Европейския парламент и на Съвета за общата регулаторна рамка за електронните съобщителни мрежи и услуги (Разяснителна бележка)
- Насоки на Комисията от 11 юли 2002 г. за извършване на пазарни анализи и определяне на предприятия със значително въздействие на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, издадена на основание чл.15, ал.2 от Директива 2002/21/ЕО на Европейския парламент и на Съвета за общата регулаторна рамка за електронните съобщителни мрежи и услуги (Насоките).

Препоръката за съответните пазари определя, в съответствие с Приложение I на Рамковата директива, пазарите в рамките на сектора, характеристиките на които могат да бъдат такива, че да оправдават налагането на регулаторни задължения, предвидени в Специалните директиви. Посоченият акт отменя Препоръка на Европейската комисия (ЕК) за съответните продуктови пазари в сектора на електронните съобщения, подлежащи на ex-ante регулиране (ОВ, L114, 08.05.2003 г.). С новата Препоръка се редуцира списъкът от пазари, за които ЕК счита, че има основания да бъдат предмет на ex-ante регулиране. От друга страна разпоредбата на чл. 15, ал. 3 от Рамковата директива дава право на НРО на държавите-членки да определят пазари, различни от посочените в Препоръката на ЕК в случаите, когато това е оправдано от гледна точка на националните особености на сектора и при спазване разпоредбите на чл. 6 и чл. 7 от тази директива.

Това е посочено и в Разяснителната бележка, в която се съдържат мотивите на ЕК, които са довели до приемането на новата Препоръка за съответните пазари. Насоките на Комисията определят принципите, върху които НРО трябва да се базират при определяне и анализиране на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция и определяне на предприятия със значително въздействие върху тях. В т. 12 от Насоките ЕК посочва, че публикувайки тези насоки, тя има за цел също така да разясни на заинтересованите лица и предприятията, които извършват дейност в сектора на електронните съобщения, как националните регулаторни органи следва да извършват своята оценка за значително въздействие върху пазара, съгласно Рамковата директива, с цел постигане на максимална прозрачност и правна сигурност при прилагане на специалните нормативни актове в сектора.

1.2. Национално законодателство

Новата европейска правна и регулаторна рамка 2002 г. е транспонирана в българското законодателство с приемането на Закона за електронните съобщения (ЗЕС), (Обн., ДВ, бр. 41 от 22.05.2007 г., изм. ДВ, бр. 109 от 2007 г. и ДВ, бр. 43 от 2008 г.), който отменя действащия до този момент Закон за далекосъобщенията (ЗД). Чрез приемането на ЗЕС България хармонизира националното си законодателство в сектора с това на ЕС и по този начин гарантира, че провежданата от нея политика в областта на електронните съобщения ще отговори на целите и регулаторните принципи на политиката в Общността, заложили в Регулаторна рамка 2002.

За определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги на национално ниво се прилагат разпоредбите на ЗЕС и на Методиката за условията и реда за определяне, анализ и оценка на съответните пазари и критериите за определяне на предприятия със значително въздействие върху пазара (Методиката), приета с ПМС № 40 от 28 февруари 2008 г. (Обн., ДВ, бр. 27 от 11.03.2008 г.). Методиката е разработена от КРС на основание чл. 150, ал. 2 и ал. 3 от ЗЕС, съгласувано с Комисията за защита на конкуренцията (КЗК) и съобразно правото на ЕС. Съгласно чл. 151, ал. 1 от ЗЕС и чл. 2 от Методиката и в съответствие с правилата на Глава девета от ЗЕС КРС периодично, на всеки две години, определя съответните пазари на обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, подлежащи на ex-ante регулиране, проучва, анализира и оценява нивото на конкуренция на съответните пазари и при установяване липсата на ефективна конкуренция определя предприятия със значително въздействие върху съответния пазар, както и налага, продължава, променя или отменя специфични задължения на предприятията със значително въздействие върху пазара.

КРС осъществява своите правомощия в съответствие с общите принципи на конкурентното право и специфичните национални условия, като условията и редът за събиране на необходимата информация за определяне, проучване и анализ на съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за извършване на анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, критериите за дефиниране на съответни пазари, за оценка за наличието на ефективна конкуренция и за определяне на предприятия със самостоятелно или съвместно значително въздействие върху съответните пазари са регламентирани в ЗЕС и Методиката.

2. Ред, условия и процедура за определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция

Определянето, анализа и оценката на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, подлежащи на ex-ante регулиране, се извършва съобразно регламентацията в чл. 15 и чл. 16 от Рамковата директива.

Съгласно чл. 15, ал. 1 от Рамковата директива, съответните пазари на стоки и услуги в сектора на електронните съобщения, чиито характеристики могат да бъдат такива, че да оправдаят налагането на регулаторните задължения, определени в Специалните директиви, са посочени в Препоръка на ЕК 2003/311/ЕО от 11 февруари 2003 г., изменена с Препоръка на ЕК 2007/879/ЕО от 17 декември 2007 г. Съгласно чл. 16, ал. 1 от Рамковата директива, НРО на страните-членки изготвят анализи на съответните пазари, като отчитат в най-голяма степен Насоките на ЕК за извършване на пазарни анализи и определяне на предприятия със значително въздействие на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, издадени на основание чл. 15, ал. 2 от Рамковата директива.

Съгласно чл. 16, ал. 2 от Рамковата директива, оценката относно наличието на ефективна конкуренция на съответния пазар се определя от НРО въз основа на изготвения в съответствие с ал. 1 на същия член анализ на пазара.

КРС определя, анализира и оценява съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, подлежащи на ex-ante регулиране съгласно Глава Девета на ЗЕС и Методиката. Конкретните разпоредби на тези актове транспонират посочените по-горе текстове от Рамковата директива. Съгласно чл. 152, ал. 4 от ЗЕС и

чл. 4 от Методиката КРС определя съответните пазари, върху които извършва анализ за наличието на ефективна конкуренция, съобразно списъка от пазари, посочени в актуалната към съответния момент Препоръка за съответните пазари. КРС може да определи и други съответни пазари - обект на ex-ante регулиране, различни от определените в Препоръката за съответните пазари, като отчита особеностите на националния пазар.

Съгласно чл. 6, ал. 2 от Методиката в процеса на определяне, анализ и оценка на съответните пазари КРС следва да съобрази актуалните към момента Насоки, приети от ЕК.

2.1. Определяне на пазарите

Определянето на съответните пазари, подлежащи на ex-ante регулиране, се извършва като се изследва кумулативното наличие на следните 3 критерия:

1. Наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара;
2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията на пазара за период до две години напред;
3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на бариерите по т. 1 и осигуряване на условия за конкуренция на съответния пазар

Прилагането на тези критерии при дефиниране на съответен пазар е определено в Препоръката за съответните пазари и Насоките на ЕК и е въведено в българското законодателство като императивно изискване с разпоредбата на чл.152, ал.4 от ЗЕС. КРС следва да прилага теста на трите критерия във всички случаи, без оглед на това дали пазарът, предмет на анализа е включен или не в Препоръката за съответните пазари. В тази връзка, като отправна точка в настоящия анализ, КРС е извършила анализ за кумулативното наличие на трите критерия.

Съответните пазари на обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които се оценява ефективността на конкуренцията, са пазари на едро или на дребно, като съответния пазар има продуктово и географско измерение (чл.152, ал.1 от ЗЕС и чл.8 от Методиката). Разделянето на пазарите на едро и дребно е в съответствие с Препоръката за съответните пазари. По отношение на продуктовото измерение на съответния пазар в Насоките ЕК посочва, че съответният пазар на продукти или услуги включва всички онези продукти или услуги, които са взаимозаменяеми или заместими в достатъчна степен не само поради техните обективни характеристики, благодарение на които са особено подходящи за задоволяване на постоянните нужди на потребителите поради техните цени или предназначение, но и поради условията на конкуренция и/или структурата на търсенето и предлагането на въпросния пазар. Продуктите или услугите, които са взаимозаменяеми в ниска степен или относително, не спадат към един и същ пазар. Следователно, НРО следва да започнат определянето на съответния пазар на продукти или услуги с групиране на продуктите или услугите, които потребителите използват за една и съща цел (крайна употреба).

В съответствие с европейското законодателство, Методиката регламентира, че съответният продуктов пазар включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които е налице взаимозаменяемост при търсенето и взаимозаменяемост при предлагането (чл. 9 от Методиката).

След определяне на съответния продуктов пазар следва да се определи и неговото географско измерение. При определяне на географското измерение на посочените в Препоръката пазари на продукти и на услуги, НРО се ръководят от Насоките на ЕК. Географският пазар включва определена територия, в която се предлагат съответните взаимозаменяеми обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги и в която конкурентните условия са еднакви и се различават от тези в съседни географски райони (чл. 152, ал. 3 от ЗЕС).

Съответният географски пазар се определя при отчитане на следните два критерия (чл. 14 от Методиката):

1. покритие по територия на обществените електронни съобщителни мрежи;
2. наличие на еднакви законови и регулаторни изисквания за предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

Въз основа на тези два основни критерия географските пазари могат да бъдат определени като местни, регионални, национални или покриващи територията на две или повече страни (например общоевропейски пазари; пазари, съвпадащи с територията на Европейското икономическо пространство или глобални пазари).

2.2. Анализ и оценка на съответния пазар

Целта на анализа и оценката на съответния пазар е НРО да установи наличието или липсата на ефективна конкуренция, т.е. да установи дали има предприятия със значително въздействие върху съответния пазар (чл. 154, ал. 2 от ЗЕС).

Предприятие със значително въздействие върху пазара е предприятие, което самостоятелно или съвместно с други се ползва от позиция, равностойна на господстваща, т.е. позиция на икономическа сила, позволяваща му да следва поведение до съществена степен независимо от конкуренти, потребители и крайни потребители (§1, т. 50 от Допълнителната разпоредба на ЗЕС, чл. 14, т. 2 от Рамковата директива).

3. Определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара и налагане на специфични задължения

Наличието на предприятие със значително въздействие върху пазара се установява въз основа на редица критерии. Преценката се основава на перспективен анализ на пазара (ex-ante), като се вземат предвид съществуващите пазарни условия. Като отправна точка на анализа и показател за пазарна мощ често се използват пазарните дялове. В т. 78 от Насоките ЕК подчертава, че съществуването на господстващо положение на пазара не може да бъде констатирано само въз основа на наличието на големи пазарни дялове и поради тази причина НРО следва да извършват подробен и цялостен анализ на икономическите характеристики на съответния пазар, преди да се произнесат за наличието на предприятия със значително въздействие върху даден пазар. В този смисъл, ЕК отбелязва, че НРО могат да измерят възможността на едно предприятие да следва поведение до голяма степен независимо от своите конкуренти, клиенти и потребители, като за целта използват набор от критерии, посочени в т. 78 от Насоките. В приложение II от Рамковата директива изрично се посочва, че критериите, които се прилагат за установяване наличието на предприятия със самостоятелно или съвместно значително въздействие върху пазара не са изчерпателно изброени, не са

кумулятивни, а списъкът от критерии дава насока при определяне съществуването на съвместно господстващо положение. Подобен подход е възприет както в Насоките на ЕК, така и на национално ниво. В Методиката е посочено, че изборът на критерии зависи от особеностите на съответния пазар, а тежестта на всеки от тях в общата оценка на пазара зависи от особеностите на разглеждания пазар. Наличието на значително пазарно въздействие се установява на базата на съвкупност от използваните критерии, които, взети самостоятелно, могат да не бъдат определящи.

Във връзка с посоченото, както и с оглед разпоредбите на Методиката, при определяне на дадено предприятие като предприятие със самостоятелно значително въздействие върху пазара КРС взема предвид неговия пазарен дял на съответния пазар и всички или някои от критериите, посочени в чл. 35 от Методиката. При определяне на дадено предприятие като предприятие за такова със съвместно значително въздействие върху пазара КРС взема предвид всички или някои от критериите по чл. 36 от Методиката.

В т. 114 от Насоките ЕК посочва, че ако след извършен анализ дадено предприятие бъде определено като предприятие със значително въздействие върху съответен пазар, но не му бъдат вменени съответни регулаторни задължения, то това не съответства на новата правна рамка и по-специално на чл. 16, ал. 4 от Рамковата директива, т.е. регулаторът следва да наложи поне едно регулаторно задължение на предприятието, определено като притежаващо значително въздействие върху съответен пазар.

Съгласно чл. 150, ал. 1 от ЗЕС, КРС е компетентният орган, който може да налага специфични мерки в случаите, когато след извършен анализ на съответен пазар е установена необходимостта от налагането на такива.

В случаите, когато, въз основа на анализ на съответния пазар, се установи, че е налице ефективна конкуренция, КРС не налага специфични задължения на предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги на съответния пазар, а ако такива са били наложени на предходен етап, КРС ги отменя (чл. 155 от ЗЕС).

В случаите, в които въз основа на анализ на съответния пазар се установи, че не е налице ефективна конкуренция, комисията определя предприятие или предприятия със значително въздействие върху пазара и налага на предприятието/предприятията специфични задължения. В случай, че са били наложени специфични задължения на предприятието или предприятията със значително въздействие върху пазара, КРС може да продължи действието им или да ги промени (чл. 156, ал. 1 и ал. 2 от ЗЕС).

4. Обхват на документа

Документът разглежда състоянието на българския пазар на предоставяне на (физически) достъп на едро до мрежова инфраструктура (включително пълен и съвместен необвързан достъп) в определено местоположение и на българския пазар на предоставяне на ширококоловен достъп на едро. В него на база анализ на минал период от три години (2005 - 2007 г.) е извършена оценка на нивото на конкуренцията на съответните пазари и е направена прогноза за бъдещото му развитие за период от две години напред.

III. Обществено обсъждане и консултации с Европейската комисия. Сътрудничество с Комисията за защита на конкуренцията

С оглед спазване на принципите на консултативност и прозрачност, залегнали в европейската правна рамка и разпоредбите на националното законодателство, след определянето на съответния пазар и извършването на анализа и оценката му, КРС поставя на обществено обсъждане своя проект на решение, с което се определя съответният пазар, анализира се и се оценява дали е налице ефективна конкуренция и, при липса на такава, се определя предприятие със значително въздействие върху съответния пазар като му се налагат, продължават, изменят или отменят специфични задължения.

Наред с посоченото, Рамковата директива определя, че при извършване на анализи на съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги НРО следва да работят в тясна връзка със съответните органи по защита на конкуренцията на национално ниво. Целта е създаване на условия за ефективно взаимодействие и координация при осъществяване на законово определените правомощия на органите, както и за единното и непротиворечиво приложение на националното и европейско право в областта на електронните съобщения и конкуренцията. В тази връзка, в рамките на общественото обсъждане проектът на решение се предоставя за становище от КЗК.

След приключване на процедурата по обществено обсъждане и съгласуване с КЗК, КРС изпраща на ЕК и на регулаторните органи на държавите-членки на ЕС проекта на решение, който включва определянето на съответен пазар и неговия анализ и оценка. В случай, че в законоустановения срок не постъпят предложения от ЕК и регулаторните органи на държавите-членки на ЕС, регулаторът приема проекта на решение. В случай, че постъпят предложения от ЕК и регулаторните органи на държавите-членки, КРС ги отразява в проекта на решение преди окончателното му одобряване, като уведомява за това ЕК. Процедурата по взаимодействие и консултации с ЕК и НРО на държавите-членки на ЕС е уредена в Глава Четвърта, Раздел IV от ЗЕС.

IV. Начини за осъществяване на достъп до мрежова инфраструктура и широколентов достъп

Възможните начини за предоставяне на (физически) достъп до мрежова инфраструктура в определено местоположение и на широколентов достъп в България са чрез използване на следните мрежи:

- обществена комутируема телефонна мрежа (PSTN);
- кабелни мрежи за разпространение на радио- и телевизионни програми;
- кабелни мрежи за пренос на данни (в т.ч. локални и локални радио мрежи – LAN/RLAN);
- подвижни клетъчни мрежи по стандарти UMTS;
- мрежа от неподвижната радиослужба от вида „точка към много точки” (WiMAX);
- сателитни мрежи и мрежи за наземна цифрова телевизия.

1. Обществена комутируема телефонна мрежа

1.1. Необвързан достъп

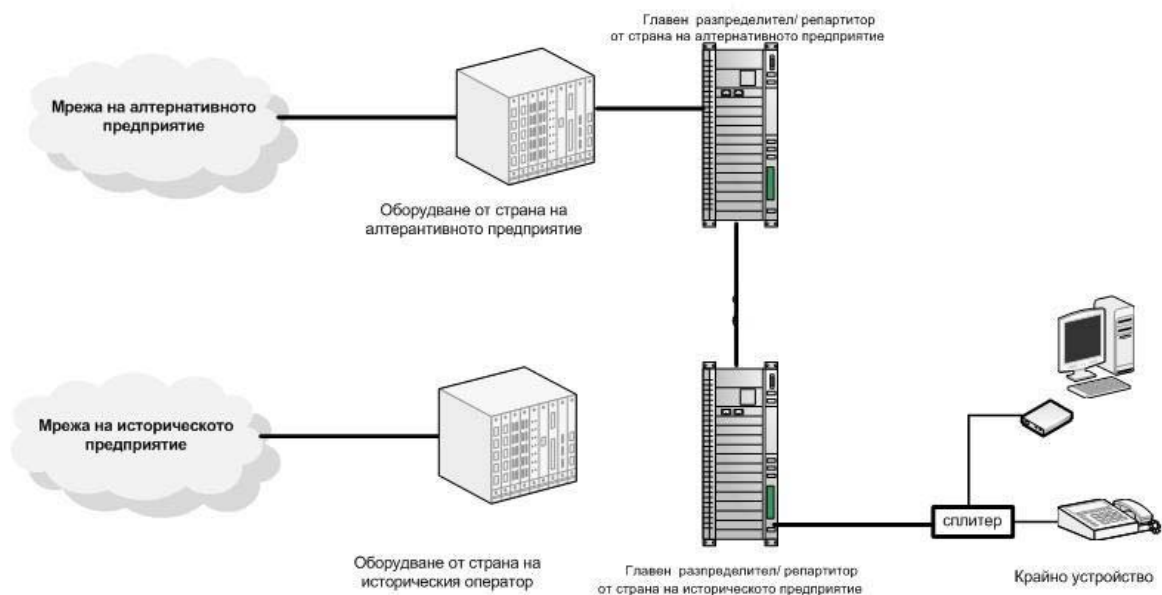
Един от най-широко използваните в Европа методи за осигуряване на достъп на едро до обществената комутируема телефонна мрежа е необвързаният достъп до абонатната линия.

Чрез необвързания достъп се осигурява техническа възможност на алтернативните предприятия да използват самостоятелно (пълнен достъп) или съвместно (споделен достъп) абонатната линия на историческото предприятие като нейната собственост не се променя. Под понятието „абонатна линия” се има предвид усукана метална двойка, която свързва крайна точка на обществена фиксирана телефонна мрежа в помещението на абоната с главния репартистор.

➤ *Самостоятелно ползване на абонатната линия*

При самостоятелно ползване на абонатната линия историческото предприятие предоставя за ползване от алтернативно предприятие пълната честотна лента на усуканата метална двойка от главния репартистор до помещението на абоната. Осигурява се ползване на пълния честотен спектър на абонатната линия. В този случай алтернативното предприятие има пълен контрол върху всички услуги, които могат да бъдат предоставяни по абонатната линия.

Схема на самостоятелно ползване на абонатна линия

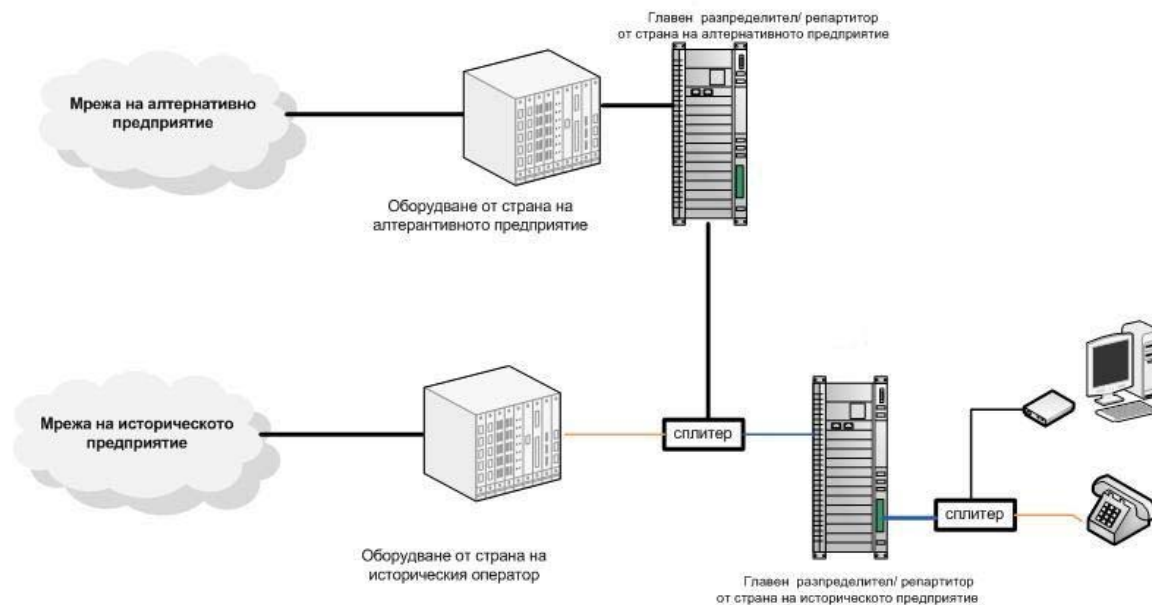

Фигура 1

➤ *Съвместно ползване на абонатната линия*

При съвместно ползване на абонатната линия историческото предприятие предоставя на алтернативно предприятие честотния обхват на усуканата метална двойка извън обхвата, използван за пренос на глас (300Hz- 3400Hz). Крайният потребител получава гласова телефонна услуга или основен ISDN достъп от историческия оператор и широколентови услуги от другото предприятие. Разделянето между двете услуги се осъществява чрез сплитери, поставени както при главния репартистор, така и при абоната.

Схема на съвместно ползване на абонатна линия

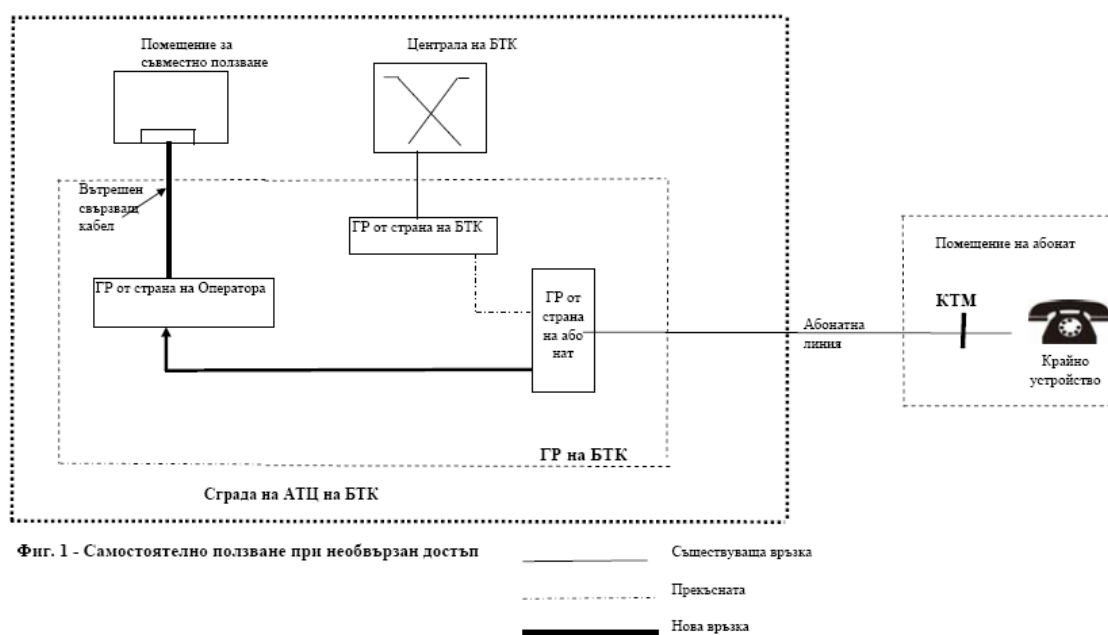

Фигура 2

Към настоящия момент в България историческото предприятие „БТК“ АД предоставя пълен и съвместен необвързан достъп, който позволява на новите участници на пазара достъп до абонатната линия. Необвързаният достъп се предлага от „БТК“ АД въз основа на одобрено от КРС Типово предложение за необвързан достъп.

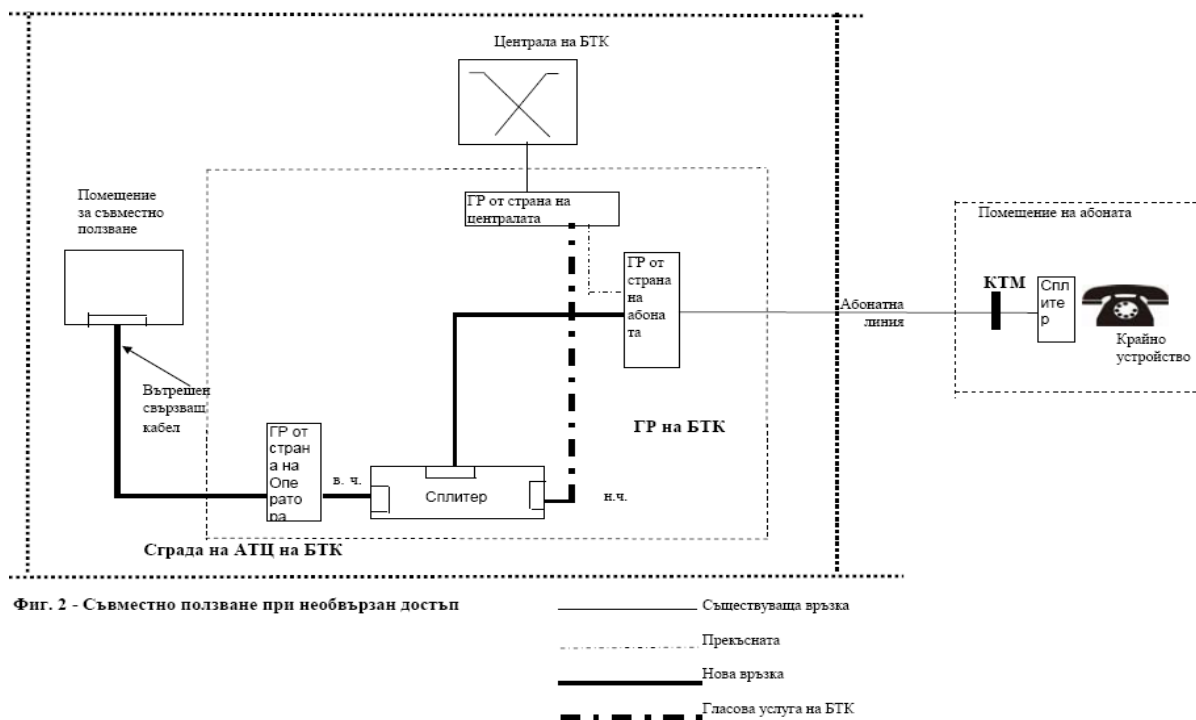
Съгласно одобреното Типово предложение пълен и съвместен необвързан достъп се предоставят съобразно схемите¹ по-долу:

Схема на самостоятелно ползване при необвързан достъп до абонатна линия, предоставян от „БТК“ АД

¹ На схемите не е отбелязана графично услугата пренос (backhaul) при необвързан достъп, която се предоставя от „БТК“ АД.

Схема на съвместно ползване при необвързан достъп до абонатна линия, предоставян от „БТК“ АД

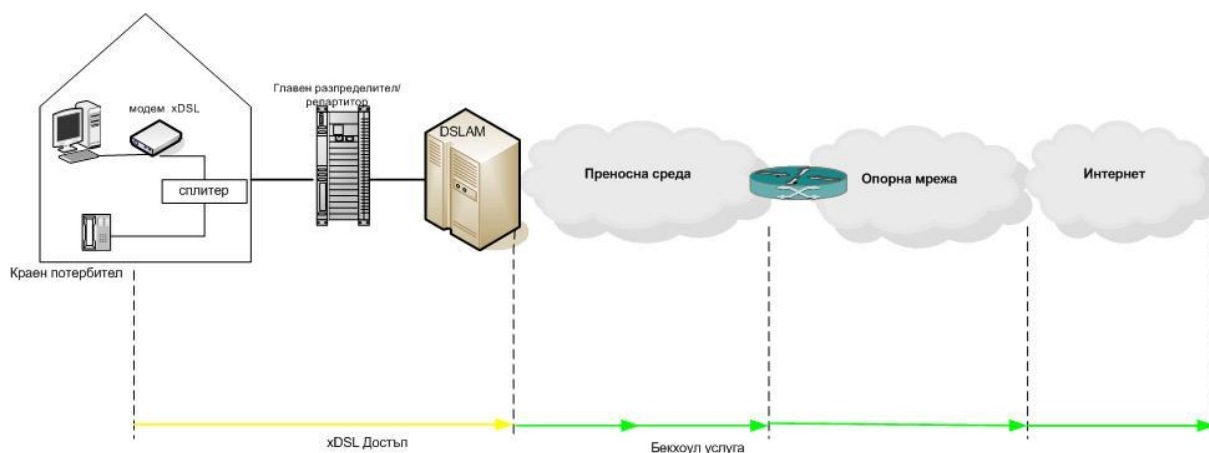

1.2. Битстрийм достъп

Друга възможност за ползване на съществуваща мрежова инфраструктура е представянето от историческото предприятие на алтернативните предприятия на т. нар. битстрийм достъп.

Битстрийм достъпа позволява на предприятията да предоставят широколентови услуги на крайни потребители, като използват своята опорна мрежа и части от мрежата на предприятието, което предоставя достъпа.

Схема на битстрийм достъп

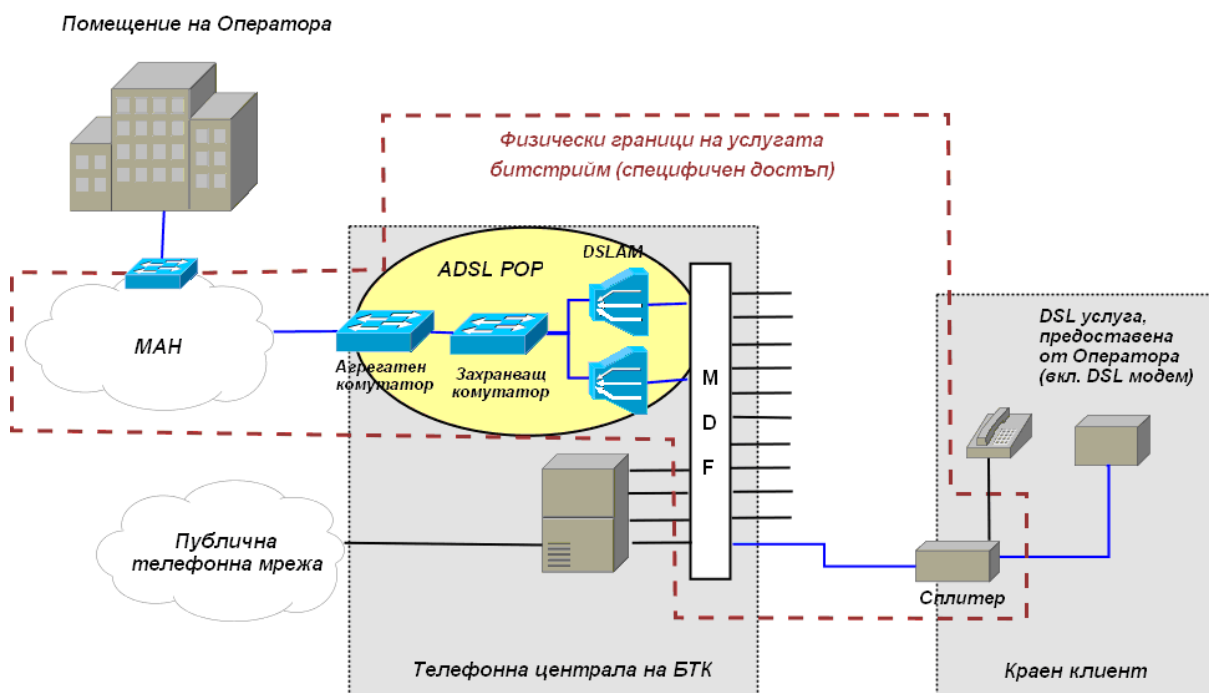

Фигура 5

Съществуват редица функционални разлики между необвързания и битстрийм достъпа. Основната разлика се отнася до обстоятелството кое предприятие оперира с DSLAM (Digital Subscriber Line Access Multiplexer). При предоставяне на необвързан достъп (включително съвместен достъп) предприятието, получило достъп, оперира с DSLAM, докато при битстрийм достъпа с DSLAM оперира предприятието, предоставящо достъпа.

Към настоящия момент в България историческото предприятие „БТК“ АД предоставя специфичен (битстрийм) достъп въз основа на индивидуални договори с алтернативните предприятия при регулирани цени.

Битстрийм достъпа предоставян от „БТК“ АД, се отнася единствено до предоставяне на ADSL услуги в случаите, когато DSLAM съоръженията са разположени в помещения на „БТК“ и е налице MAN възел от мрежата. Графичното описание на услугата е съобразно схемата по-долу:

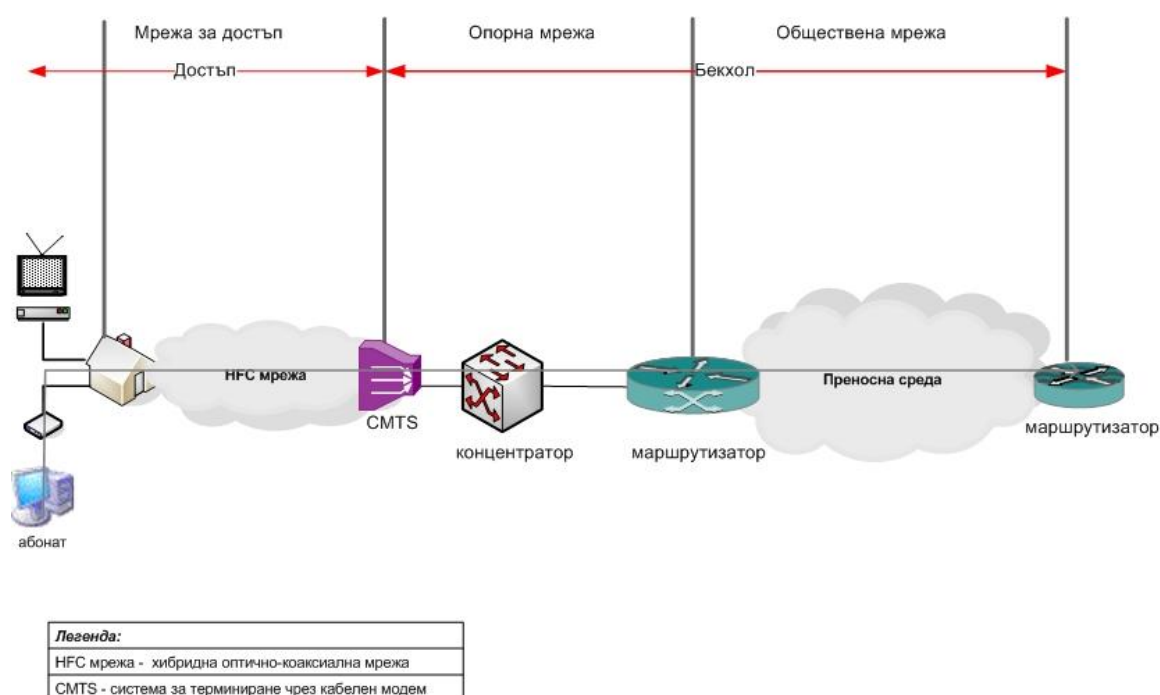
Фигура 6

В случаите, когато няма MAN възел от мрежата, битстрийм достъпът се предоставя при техническа възможност.

2. Кабелни мрежи за разпространение на радио- и телевизионни програми

Друг вид мрежи, които се използват в България за предоставяне на ширококолов достъп в определено местоположение са кабелните мрежи за разпространение на радио- и телевизионни програми. Структурата на кабелните мрежи за разпространение на радио- и телевизионни програми представлява хибридна оптично-коаксиална мрежа (HFC) (Фигура 7).

Схема на кабелна мрежа за разпространение на радио- и телевизионни програми

Фигура 7

За да бъде осигурен достъп на алтернативно предприятие до мрежата на предприятието, осъществяващо електронни съобщения чрез такъв тип, е необходимо да се използва система за терминиране чрез кабелен модем – CMTS (Cable Modem Termination System). CMTS представлява оборудване, което осъществява предаването на данни от и към HFC мрежа както и комуникация с кабелните модеми посредством цифрови сигнали с помощта на два канала – прав (downstream) и обратен (upstream). Стандартите за предаване на данни в кабелните мрежи са DOCSIS (Data Over Cable Service Interface Specifications).

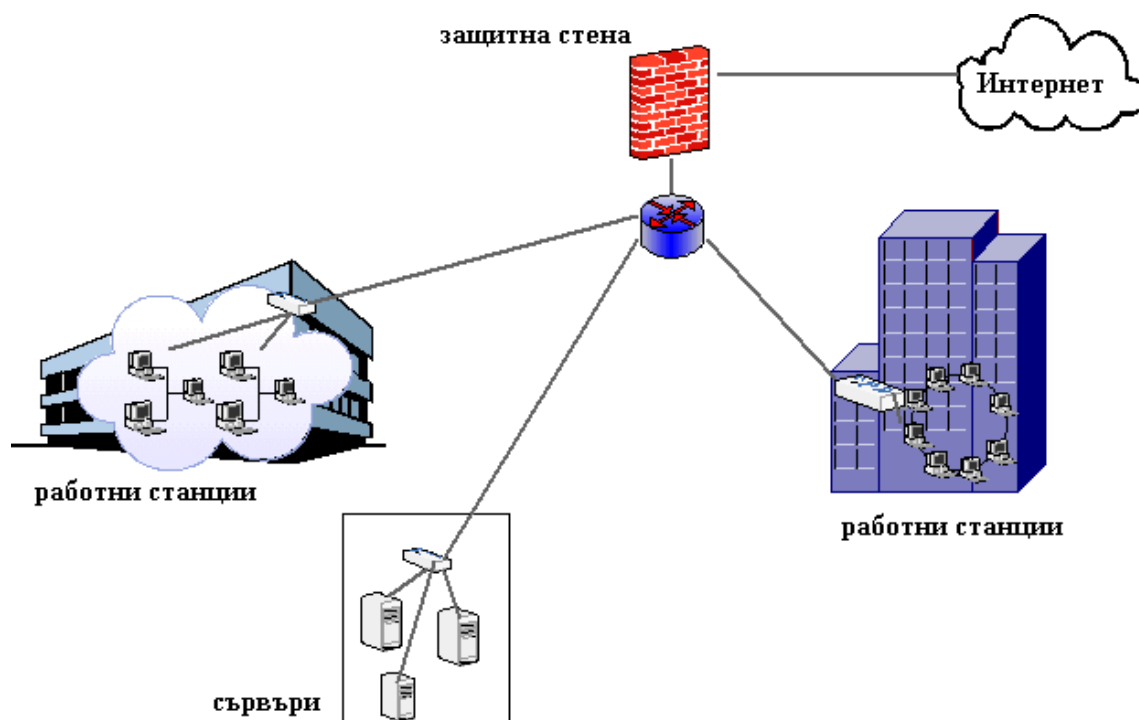
3. Мрежи за пренос на данни

Кабелните мрежи за пренос на данни в България обичайно са изградени на принципа на локалните мрежи. Локална мрежа (LAN) е вид компютърна мрежа,

обслужваща група персонални компютри. Представлява мрежа от компютри, свързани едни към друг посредством няколко различни типа топология и йерархична структура.

Локалните мрежи обхващат само ограничена географска област (обикновено част от населено място – квартал или отделни сгради в него) и се срещат най-често в големите градове. Компютрите, принадлежащи към тази мрежа, се намират във физическа близост един до друг. Размерът на LAN мрежите може да варира драстично по брой на компютрите и потребителите. Например, една локална мрежа може да се състои от два компютъра на няколко метра един от друг в офис или в дома или да бъде съставена от стотици компютри, обхващайки цяла сграда или няколко сгради.

Схема на кабелна мрежа за пренос на данни (LAN)

Фигура 8

Локалните мрежи са подходящи основно за осъществяване на връзка на малки разстояния поради специфичната им архитектура и техническите характеристики на мрежата. Те не биха могли да се използват за изграждането на мрежа, покриваща големи райони.

4. Други мрежи

Освен изброените по-горе начини за предоставяне на широколентови услуги понастоящем в България съществуват и други мрежови технологии, чрез които е възможно осигуряването на широколентов достъп, като например мобилни мрежи от

трето поколение по стандарт 3G/HSDPA, WiMAX, наети линии, оптичен достъп от типа FTTx и др.

4.1. 3G/HSDPA

За осигуряване на широколентов достъп в мобилните мрежи е необходимо те да работят по стандарт UMTS и да ползват HSDPA (High-Speed Downlink Packet Access) протокол. За момента HSDPA позволява скорости в низходяща посока (downlink) от 1.8, 3.6, 7.2 и 14.4 Mbit/s. В бъдеще с въвеждането на протокола HSPA+ (High Speed Packet Access) се очаква да бъдат достигнати скорости до 42 Mbps.

4.2. WiMAX

WiMAX е технология от типа „точка към много точки“, която позволява на теория скорости до 70 Mbps симетрично без използването на кабели. WiMAX най-често се използва за изграждането на така наречената „последна миля“. Чрез тази технология може да се доставят широколентови услуги дори на места, където липсва изградена кабелна мрежа.

За WiMAX мрежите е характерно, че чрез използване на високоскоростна безжична връзка с обхват от няколко километра предприятията имат възможност да предлагат широк спектър от услуги, включително достъп до Интернет, гласови услуги, виртуални частни мрежи, видеонаблюдение, IPTV – телевизия в реално време през Интернет, както и други услуги, свързани с предоставянето на специфично съдържание по желание на потребителя.

4.3. FTTx

“Fibre to the x“ (FTTx) е общото наименование на няколко типа мрежова архитектура, използвани да заменят усуканата метална двойка, използвана до момента. Една от технологиите за доставяне на широколентов достъп е Fibre to the Neighborhood. Този тип архитектура се базира на оптични кабели достигащи до абонатния шкаф. Потребителите се свързват към тази точка използвайки UTP (Ethernet) кабел или коаксиален кабел. Предимството на този тип технология е високата скорост на предаване, както и големите обеми от данни, които могат да се обменят чрез нея.

Би могло да се очаква, че всяка една от изброените мрежови технологии може да има значимо влияние върху пазара на широколентов достъп за следващия анализиран период.

V. Състояние на пазара за пренос на данни и предоставяне на услуги за достъп до Интернет в България

Настоящият анализ касае пазарите на едро на (физически) достъп до мрежова инфраструктура в определено местоположение и на широколентов достъп. Достъпът до мрежова инфраструктура и широколентовият достъп на едро се търсят от предприятията с цел възможност за предоставяне на услуги на дребно. За предоставянето на широколентов² достъп до Интернет и свързани услуги по пренос на данни тези предприятия следва да изградят собствена инфраструктура или да получат

² достъп до Интернет със скорост над 144 kbps

достъп до инфраструктурата на друго предприятие, чрез която да предоставят услуги. В този смисъл регулирането на пазарите на едро цели включително осигуряване на ефективна конкуренция и на пазарите на дребно, както и защита на крайните потребители, което обосновава необходимостта от кратко разглеждане на състоянието на пазара на дребно за целите на настоящия анализ.

1. Участници на пазара

От началото на периода на извършвания анализ до май 2007 г., при действието на отменения Закон за далекосъобщенията (ЗД), предприятията осъществяваха дейност по пренос на данни въз основа на индивидуални лицензии, в случай на използване на индивидуално определен ограничен ресурс и/или чрез регистрация по обща лицензия, както следва:

- Лицензия с комплексен характер № 100-00001/15.02.1999 г. за изграждане, развиване, поддържане и използване на далекосъобщителни мрежи на територията на Република България и за предоставяне на обществени далекосъобщителни услуги чрез тях (издадена на „БТК“ АД);
- Индивидуални лицензии № 110 и № 111 за осъществяване на далекосъобщения чрез далекосъобщителна подвижна клетъчна мрежа по стандарти GSM/ UMTS с национално покритие;
- Индивидуална лицензия № 112 за осъществяване на далекосъобщения чрез далекосъобщителни мрежи от неподвижна спътникова радиослужба;
- Индивидуална лицензия № 113 за осъществяване на далекосъобщения чрез далекосъобщителни мрежи от неподвижна радиослужба от типа "точка към точка" (Индивидуална лицензия № 113)³;
- Индивидуална лицензия № 117 за осъществяване на далекосъобщения с предоставен индивидуално определен ограничен ресурс – номера, чрез обществена далекосъобщителна мрежа за пренос на данни и предоставяне на далекосъобщителни услуги чрез нея (Индивидуална лицензия № 117);
- Индивидуална лицензия № 117А за осъществяване на далекосъобщения – предоставяне на гласова телефонна услуга и пренос на данни чрез обществена далекосъобщителна мрежа от неподвижната радиослужба от вида „точка към много точки“ с национално покритие (Индивидуална лицензия № 117А);
- Обща лицензия № 217 за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа за пренос на данни без използване на ограничен ресурс и предоставяне на далекосъобщителни услуги чрез нея (Обща лицензия № 217);
- Обща лицензия № 220 за осъществяване на далекосъобщения чрез обществени мрежи RLAN от подвижна радиослужба (Обща лицензия № 220);
- Обща лицензия № 201 за осъществяване на далекосъобщения чрез кабелна мрежа за радио- и ТВ програми (Обща лицензия № 201) .

Следва да се има предвид, че по реда на ЗД (отм.), за разлика от дейността по пренос на данни, предоставянето на услугата достъп до Интернет беше на свободен режим. След влизане в сила на ЗЕС за предприятията, предоставящи такава услуга, възникна задължението да подадат уведомления в КРС за осъществяване на дейността си (§10 от ПЗР на ЗЕС). В тази връзка, предмет на настоящия анализ могат да бъдат само онези предприятия, които са изпълнили законовото си задължение да уведомят

³ Чрез индивидуална лицензия № 113 операторите имаха право да осъществяват дейност чрез обществени и обособени мрежи, като за нуждите на анализа са отчетени само обществените мрежи.

КРС. Лицата, които осъществяват дейност, без да са подали уведомление, подлежат на санкция, но противозаконната им дейност не би могла да бъде взета предвид от КРС за целите на анализа. Следва да се отбележи, че липсата на пълна информация при регулатора за състоянието на пазара води до невъзможност за точна преценка за реалните участници на пазара, броя на потребителите на различни видове услуги за ширококолов достъп до Интернет, обема на приходите от такива услуги, както и други важни пазарни показатели. За КРС са налице правомощия да извърши необходимите проверки на предприятия, които извършват дейност без уведомление, но това би отнело съществено време, в рамките на което КРС не би могла да финализира необходимите пазарни анализи.

Както бе споменато, с приемането на ЗЕС се въведе промяна в режима на осъществяване на електронни съобщения като предприятия, желаещи да извършват дейност по пренос на данни и предоставяне на услуги за достъп до Интернет без използването на ограничен ресурс следва да уведомят КРС за започване на съответната дейност по предоставяне на електронни съобщения. Предприятията, на които им е необходим ограничен ресурс за осъществяване на дейността следва да получат съответното разрешение за използване на ограничен ресурс. Такова разрешение не е необходимо за предприятия, които предоставят ширококолов достъп, чрез локални радиомрежи (RLANs), работещи в честотните ленти 2,4 GHz и 5 GHz.

Съгласно разпоредбата на § 9 от ПЗР на ЗЕС, предприятия, които към влизането в сила на този закон извършват дейност въз основа на индивидуална лицензия или регистрация по обща лицензия се вписват служебно в публичен регистър от КРС и съответно им се издават служебно разрешения за ползване на ограничен ресурс.

В следваща таблица е представена обобщена към 31.12.2007 г. информация за броя на предприятия, оторизирани да осъществяват дейност по гореспоменатите лицензии, както и броя на реално осъществяващите дейност от тях.

Вид лицензия	брой оторизирани предприятия към 31.12.2007 г.	брой реално осъществяващи дейност към 31.12.2007 г.
Лицензия с комплексен характер № 100-00001/15.02.1999 г. за изграждане, развиване, поддържане и използване на далекосъобщителни мрежи на територията на Република България и за предоставяне на обществени далекосъобщителни услуги чрез тя	1	1
Индивидуална лицензия № 110 и № 111 за осъществяване на далекосъобщения чрез далекосъобщителна подвижна клетъчна мрежа по стандарти GSM/ UMTS с национално покритие	3	3
Индивидуална лицензия № 112 за осъществяване на далекосъобщения чрез далекосъобщителни мрежи от неподвижна спътникова радиослужба	11	8
Индивидуална лицензия № 113 за осъществяване на далекосъобщения чрез далекосъобщителни мрежи от неподвижна радиослужба от типа "точка към точка"	26	17
Индивидуална лицензия № 117 за осъществяване на далекосъобщения с предоставен индивидуално определен ограничен ресурс – номера, чрез обществена далекосъобщителна мрежа за пренос на данни и предоставяне на далекосъобщителни услуги чрез нея	4	3
Индивидуална лицензия № 117А за осъществяване на далекосъобщения – предоставяне на гласова телефонна услуга и пренос на данни чрез обществена далекосъобщителна мрежа от неподвижната радиослужба от вида „точка към много точки” с национално покритие	2	2
Обща лицензия № 217 за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна мрежа за пренос на данни без използване на ограничен ресурс и предоставяне на далекосъобщителни услуги чрез нея	459*	448
Обща лицензия № 220 за осъществяване на далекосъобщения чрез обществени мрежи RLAN от подвижна радиослужба	153*	
Уведомления за стартиране на дейност по предоставяне на услуги за достъп до Интернет и пренос на данни	107	
Обща лицензия № 201 за осъществяване на далекосъобщения чрез кабелна мрежа за радио- и ТВ програми	564	451

Таблица 1

* 29 от всички регистрирани по Обща лицензия № 217 и № 220 предприятия притежават регистрация и по двете лицензии

От предприятията, притежаващи регистрация по Обща лицензия № 201, общо 564⁴ към края на 2007 г., само 25 са декларирали, че предоставят достъп до Интернет, което е едва с 3 повече в сравнение с предходната година.

⁴ Общ брой предприятия, предоставящи обществени електронни съобщения чрез кабелна мрежа за пренос и/или разпространение на радио- и телевизионни програми към края на 2007 г. без заличените през съответната година.

След влизането в сила на ЗЕС до края на 2007 г. в КРС са подадени 107 уведомления за стартиране на дейност по предоставяне на достъп до Интернет и пренос на данни чрез мрежа за пренос на данни без използване на ограничен ресурс като някои от предприятията, подали уведомление вече имат регистрация по реда на ЗД (отм.).

Следва да се отбележи, че броят на новонавлизащите на пазара предприятия по години постепенно намалява, което се дължи на големия брой регистрирани през предходните години доставчици, предоставящи преди това услуги за достъп до Интернет на свободен режим.

През последните години продължава тенденцията на окрупняване на Интернет сегмента като е налице изкупуване на по-малки доставчици от по-големи такива.

2. Видове достъп, предоставян от предприятията

В таблица 2 е представен списък на видовете достъп на дребно, предоставян от предприятията, предлагащи услуги по пренос на данни и достъп до Интернет през към края на 2007 г.

Видове достъп, предоставян от предприятията, на дребно към 31.12.2007 г.		
№	Видове достъп до Интернет на дребно, предоставян от предприятията чрез мрежата	Общ брой предприятия, които предоставят услугата към 31.12.2007 г.
1	Комутируем достъп до Интернет през аналогови и през цифрови телефонни постове на БТК АД	11
2	Комутируем /ISDN достъп до Интернет	2
3	Некомутируем xDSL Интернет достъп: Собствена мрежа	1
4	Некомутируем xDSL Интернет достъп: Препродажба	1
5	Фиксиран безжичен достъп до Интернет	2
6	Кабелен достъп до Интернет	37
7	Друг традиционен жичен Интернет достъп	10
8	Оптичен Интернет достъп	39
9	Сателитен Интернет достъп	1
10	Друг вид Интернет достъп (LAN)	357
11	Друг вид Интернет достъп (RLAN)	102

Източник: КРС

Таблица 2

Видно от таблицата към края на 2007 г. около 80% от предприятията предлагат LAN/RLAN достъп до Интернет на крайните потребители, докато само едно предприятие (историческият оператор „БТК” АД) предлага DSL достъп.

Видове достъп, предоставян от предприятията, на едро към 31.12.2007 г.		
№	Видове достъп на едро, предоставян от предприятията на други алтернативни предприятия	Общ брой предприятия, които предоставят услугата към 31.12.2007 г.
1	Пълен необвързан достъп до абонатна линия, предоставен на други алтернативни предприятия	1
2	Споделен достъп	1
3	Продажби на едро на DSL линии: Битстрийм достъп	1
4	Продажби на едро на DSL линии: Проста препродажба	1

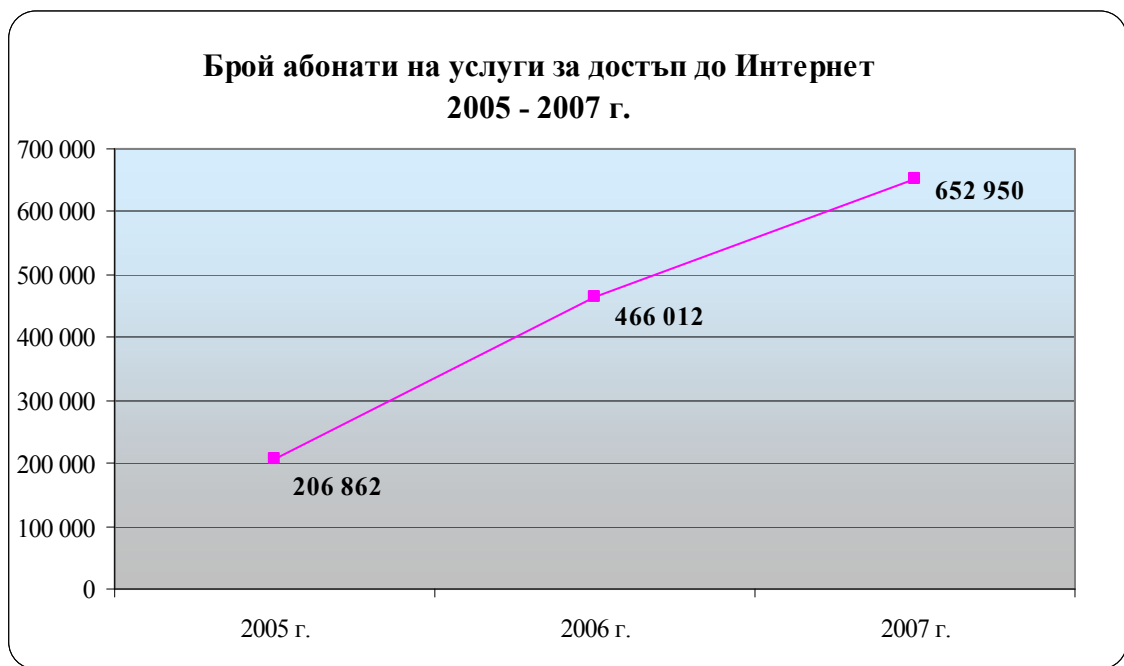
Източник: КРС

Таблица 3

По данни на КРС в края на 2007 г. „БТК” АД е единственото предприятие, предоставило достъп на едро на други предприятия (Таблица 3).

3. Потребители на услуги за достъп до Интернет и широколентов достъп до Интернет

По данни от въпросниците на предприятията до КРС броят на абонатите на услуги за достъп до Интернет към края на 2007 г. е 652 950 (фиг. 9), което е с 40 % повече спрямо предходната година и е три пъти повече от абонатите през 2005 г., когато техният брой е възлизал на 206 хиляди.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 9

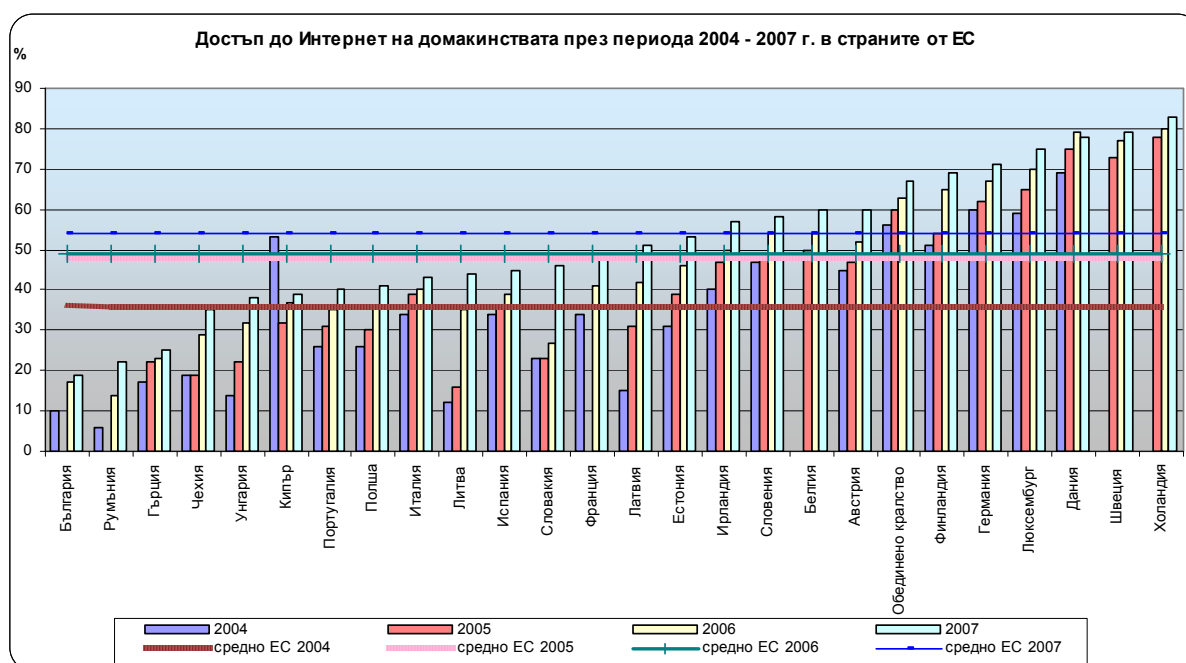
По данни на НСИ⁵, към края на първото тримесечие на 2007 г. 33,70% от населението на възраст от 16 до 74 години е използвало Интернет, при процент към

⁵ <http://www.nsi.bg/IKT/IKT.htm>

първото тримесечие на 2004 г. 18,1, или за четиригодишен период се наблюдава увеличение от 86%.

Според проведено от Алфа Рисърч проучване⁶, през януари 2008 г. 31% от населението над 18 г. ползва Интернет като по данни от подобни проучвания на компанията този процент към януари 2007 г. е 27% и едва 22% към февруари 2005 г.

На фигура 10 е представено проникването на Интернет услугите на база домакинства в държавите-членки на ЕС по данни на Eurostat. От графиката е видно, че проникването на Интернет в българските домакинства се е увеличило с 90% за периода от 2004 до 2007 г. и е достигнало 19%. Въпреки ръста, България все още е на последно място по показателя „достъп до Интернет в домакинствата” и е значително под средната стойност за ЕС.

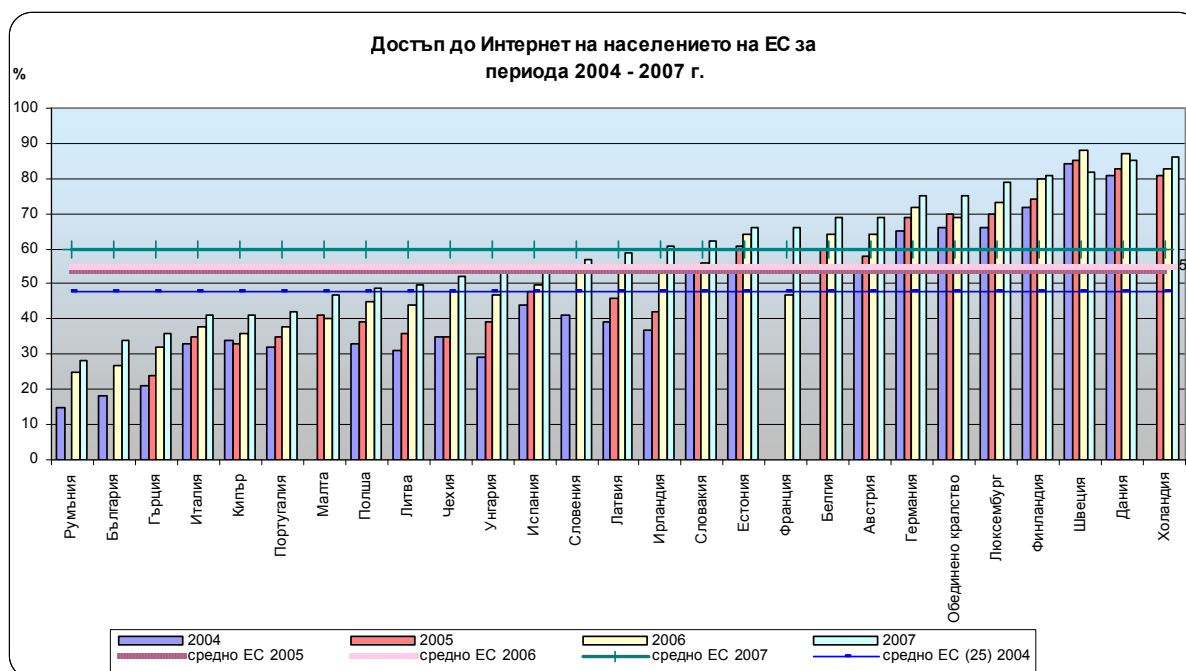

Източник: Eurostat⁷

Фигура 10

⁶ <http://www.aresearch.org/internet.html>

⁷ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,45323734&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=welcomeref&open=/science/isoc/isoc_ci/isoc_ci_in&language=en&product=EU_MAIN_TREE&root=EU_MAIN_TREE&scrollto=138

Източник: Eurostat⁸

Фигура 11

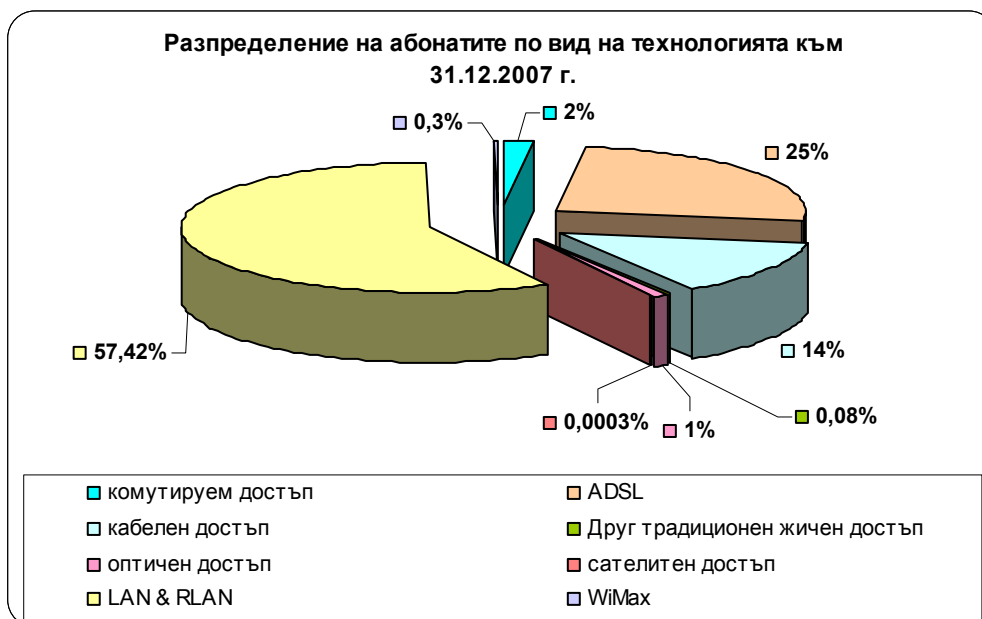
Прави впечатление, че за периода 2004 – 2007 г. броят на ползващите достъп до Интернет в България се е увеличил с 89%. Като изключим Румъния, и тук България е на последно място с 34% или почти два пъти под средното ниво за този показател сред държавите-членки на ЕС (60%), (фиг. 11).

Следва да се отбележи, че ниското проникване на достъп до Интернет в българските домакинства и сред населението се дължи най-вече на малкия брой персонални компютри в България. За период от три години (2005 – 2007 г.) разпространението на компютри в домакинствата е нараснало само с 8 процентни пункта (от 15% през 2005 г. на 23,3% през 2007 г.), като по данни на Eurostat към края на 2006 г. около 60% от домакинствата в ЕС разполагат със собствен компютър, което е близо 3 пъти по-високо, сравнено с проникването им в България (21%).

По данни, подадени в КРС, към 31 декември 2007 г. най-популярните технологии за достъп до Интернет са LAN и RLAN (57,4% от общия брой абонати), следвани от ADSL (25,1%) и кабелния достъп (14%), за разлика от 2005 г., когато кабелният достъп е бил на второ място по процент на използване (25% от абонатите), следван от ADSL достъпа (19%).

Видно от фигура 12, от края на 2007 г. на българския пазар се наблюдава появата на нова технология за широколентов достъп: WiMAX. Тъй като услуги чрез този тип технология се предлагат отскоро, абонатите им са с много малък процентен дял от общия брой абонати (0,3%) като се очаква той тепърва да нараства. Все пак, според КРС, в рамките на разглеждания в анализа бъдещ двугодишен период не се очаква тази технология да предизвика съществени промени в пазара на достъп до Интернет.

⁸http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,45323734&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=welcomeref&open=/science/isoc/isoc_ci/isoc_ci_in&language=en&product=EU_MAIN_TREE&root=EU_MAIN_TREE&scrollto=138

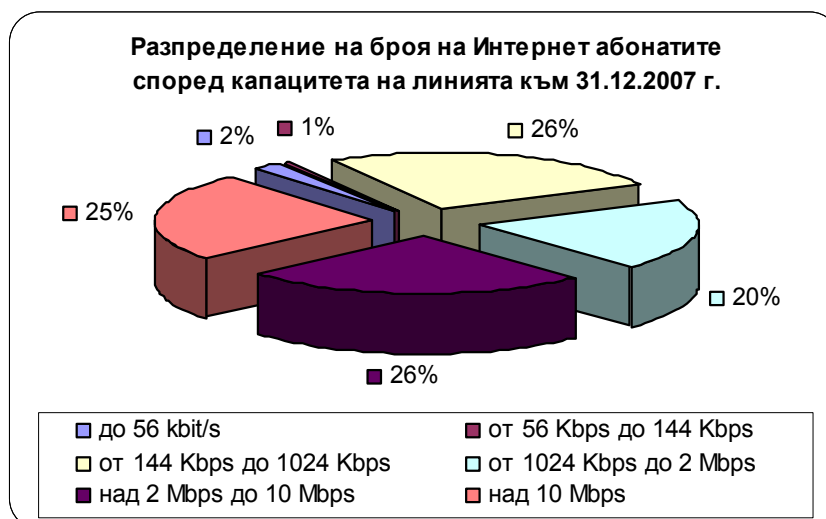
Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 12

Както вече бе отбелязано, по данни, подадени в КРС, около 14% от Интернет потребителите използват кабелен достъп. От 564 регистрирани предприятия с кабелни мрежи за пренос на радио и телевизионни сигнали към края на 2007 г. около 4% (25 предприятия) са декларирали, че предоставят услуги за достъп до Интернет чрез мрежите си в повече от 90 населени места.

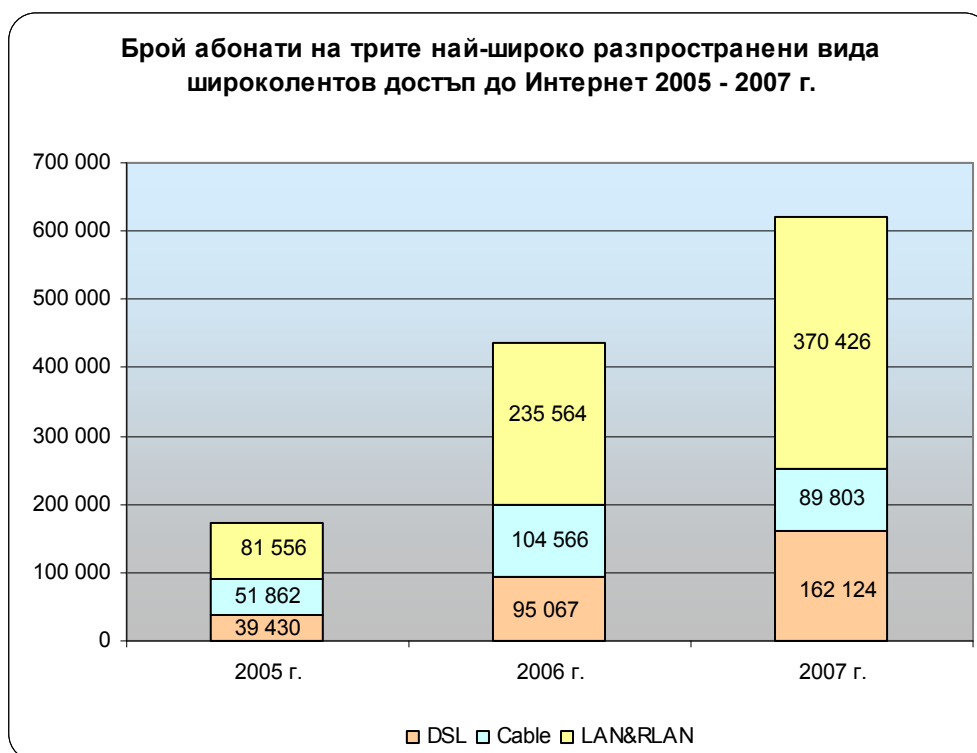
През разглеждания период се наблюдава и тенденция, според която все по-малка част от потребителите на Интернет използват dial-up достъп. Основните фактори за това са ниската скорост (до 64 kbps), съчетана с високата цена на съпътстващата телекомуникационна услуга (формирана от поминутно таксуване на повикване към номер за достъп). Към края на 2007 г. на този вид достъп се падат едва 2% от общия брой абонати.

На следващата графика е представено разпределението на абонатите на услуги за достъп до Интернет според използвания капацитет. Към края на 2007 г. относителният дял с натрупване на абонатите, използващи достъп със скорост по-малка от 144 kbps е 3%, т.е. абонатите, използващи най-ниски скорости са намалели повече от 3 пъти в сравнение с предходната година, когато тази стойност е достигала 10%. Този спад е още по-значителен (11 пъти) спрямо 2005 г., когато по данни на КРС абонатите, ползващи Интернет при ниска скорост е възлизал на 33% от общия брой абонати. Очевидно с всяка следваща година значително намалява потреблението на Интернет при ниски скорости. От представените данни е видно, че абонатите на ширококолов достъп до Интернет в България представляват голямата част от общия брой абонати на предприятията, представили данни в КРС (97%). През последната година се наблюдава увеличение на дела на абонатите, ползващи скорости над 1024 kbps: 71% от общия брой абонати на Интернет.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 13

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 14

Фигура 14 представя разпределението на абонатите на широколентов достъп до Интернет по вид на използваната технология за изследвания период за технологиите с най-голям брой абонати в България – LAN/RLAN, ADSL и кабелен достъп.

В България xDSL технологиите са представени чрез ADSL услугата, предоставяна от историческото предприятие „БТК” АД. Предлагањето на тази услуга стартира през 2004 г., когато абонатите ѝ са малко над 6000 или около 5-6% от общия брой абонати. През 2005 г. се наблюдава значителен ръст (на сравнително ниска база) на абонатите на ADSL достъп до Интернет, които към 31.12.2005 г. са около 6 пъти

повече в сравнение с предходната година. В края на 2006 г. услугата се предлага в 285 населени места в страната, а броят на потребителите достига малко над 20% от общия брой абонати. Към края на 2007 г. ADSL технологията с 26% дял на база абонати на ширококолов достъп е най-малко популярна в България, сравнено със страните от ЕС като по този показател изпреварва единствено Румъния. Освен „БТК” АД, към настоящия момент едно от алтернативните предприятия („Орбител” ЕАД) също стартира предоставянето на DSL достъп до Интернет от юли 2008 г. на базата на сключено споразумение за битстрийм достъп до мрежата на историческото предприятие.

За целия разглеждан период е налице тенденция на изграждане и разширяване на обхвата на LAN мрежите като по данни, подадени в КРС, проникването на ширококолов достъп до Интернет чрез LAN и RLAN мрежи на база домакинства в България е 13%⁹. Предимствата на този вид достъп са лесното активиране на услугите и възможностите за поддържане на сравнително ниски цени за потребителите. Услугите за достъп до Интернет чрез LAN са предпочитани от потребителите заради по-високата скорост на достъп до локалните сървъри с безплатна музика, филми и друга разнообразна информация. Същевременно офертите на LAN Интернет доставчиците не предлагат достатъчно висока скорост към международното Интернет пространство, тъй като това би повишило разходите им. Основен недостатък на голяма част от LAN мрежите у нас е липсата на достатъчно условия за гарантиране на качеството за крайните потребители.

В таблица 4 е представена динамиката в пазарните дялове на десетте най-големи предприятия на база абонати на ширококолов достъп в България за периода 2005 - 2007 г.

№	Наименование съгласно последната съдебна регистрация	ТИП	пазарен дял на база абонати на ширококолов достъп 2005 г.	пазарен дял на база абонати на ширококолов достъп 2006 г.	пазарен дял на база абонати на ширококолов достъп 2007 г.
1	БЪЛГАРСКА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ	АД	23%	22%	26%
2	ЕВРОКОМ КАБЕЛ МЕНИДЖМЪНТ БЪЛГАРИЯ	ЕАД	6%	4%	9%
3	КЕЙБЪЛТЕЛ	АД	0%	2%	8%
4	МЕГАЛАН НЕТУЪРК	ООД	5%	4%	5%
5	НЕТУОРКС - БЪЛГАРИЯ	ООД	3%	4%	3%
6	ПАУЪРНЕТ	ООД	2%	2%	3%
7	СПЕКТЪР НЕТ	АД	1%	1%	2%
8	ЕЪР БАЙТС БЪЛГАРИЯ	ЕООД	0%	1%	2%
9	ЕСКОМ	ООД	1%	1%	1%
10	ФОР КРАФТ	ООД	3%	2%	1%

Източник: КРС

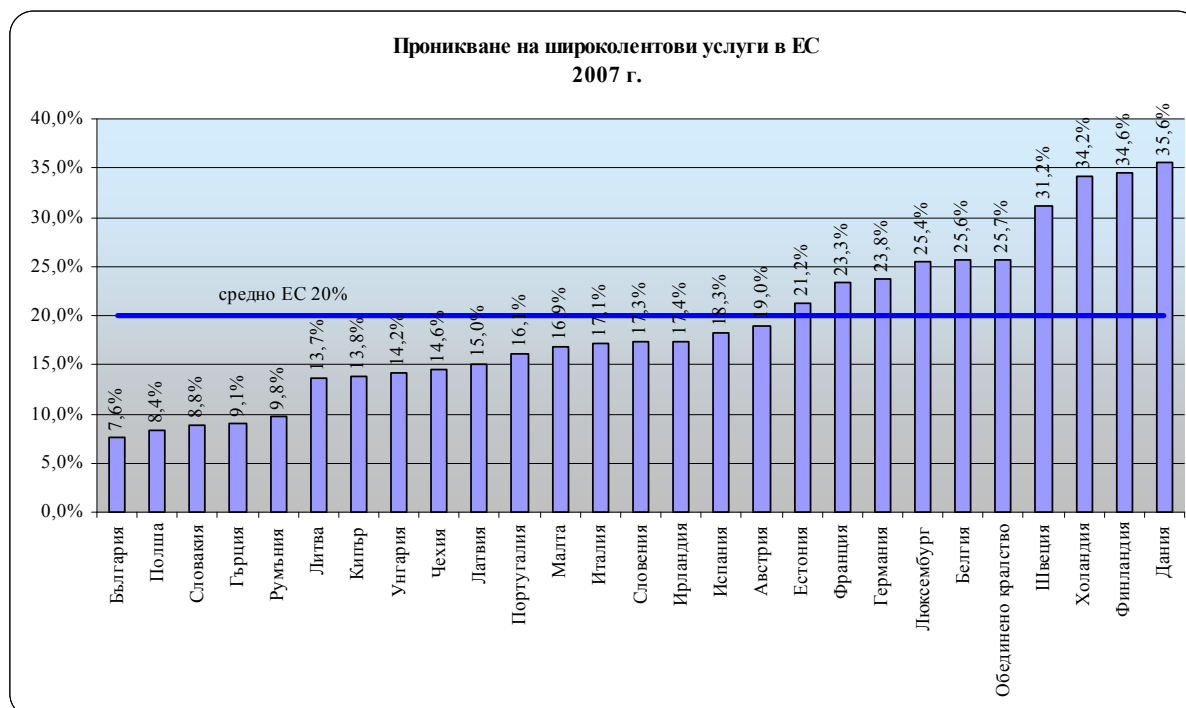
Таблица 4

Видно от таблицата, повече от половината от представените предприятия имат пазарен дял на база абонати по-малък от 5%, което потвърждава прогнозата, че не се

⁹ По данни от проведеното от Български ИКТ клъстер „Изследване на пазара на интернет услуги в България предоставяни посредством LAN мрежи през 2008 г. проникването на база домакинства на ширококолов достъп чрез LAN и RLAN мрежи е 11,8%

очаква скоро завършване на процеса на консолидация на LAN и RLAN мрежи. Причината е, че все още не е достигнато максималното ниво на проникване на услугите за ширококолов достъп до Интернет като за предприятията съществуват различни варианти за увеличаване броя на абонатите – или чрез изграждане на собствена мрежа на територията, където има изградена мрежа от локален доставчик, или чрез заобикаляне на съответния район, без да се налага на всяка цена той да бъде закупен.

Към края на 2005 г. показателят „проникване на ширококоловите услуги” в България, изчислен на база на данни от предприятията, предоставили информация в КРС, е едва около 1%, докато към 31.12.2007 г. този показател възлиза на 7.6%. На фигура 15 са представени графично данните за проникването¹⁰ на ширококоловите услуги в ЕС през 2007 г. Към края на разглеждания период България все още е с най-ниско проникване сред страните от ЕС.

Източник: 13th Report on European electronic communications regulation and markets

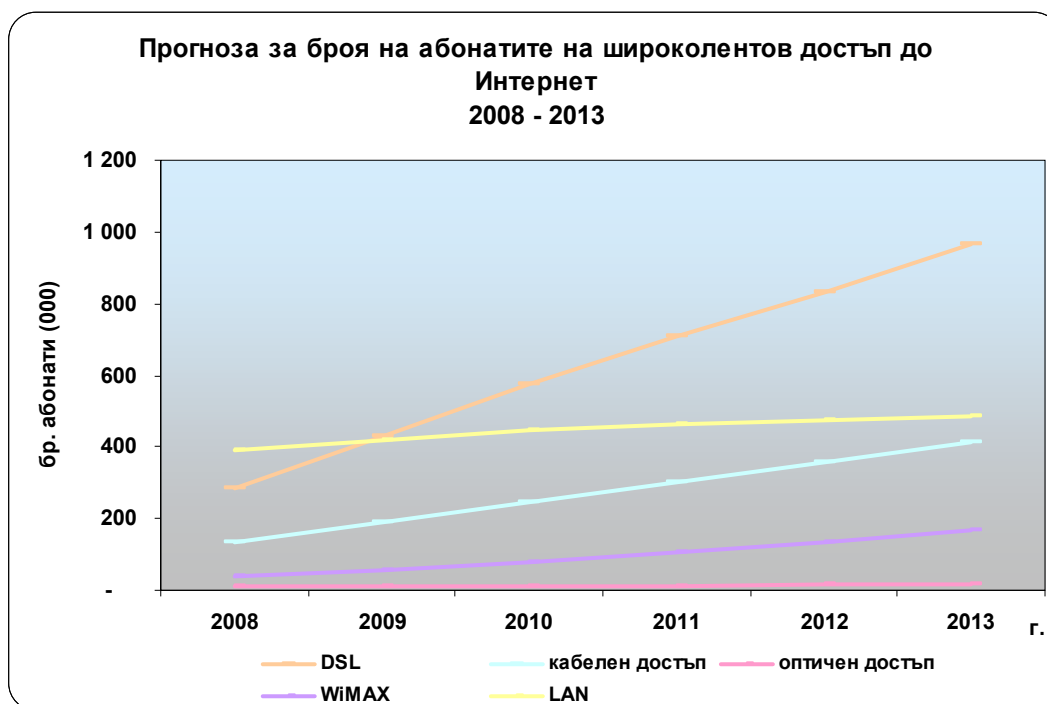
Фигура 15

Следва да се отбележи, че така обобщените данни за броя на абонатите на Интернет достъп (включително за ширококолов достъп) и съответно изчислените показатели за проникването на тези услуги са под реалните стойности. Както беше посочено по-горе, в България услугата достъп до Интернет беше на свободен режим до влизането в сила на ЗЕС през май 2007 г. В този смисъл, по отношение на доставчиците, които не са изпълнили законовото си задължение по § 10 от ПЗР на ЗЕС, КРС не разполага с данни за осъществяваната от тях дейност и изследва пазара по данни от законно действащите доставчици.

Според прогнозите на Pyramid Research проникването на ширококолов достъп до Интернет в България се очаква да достигне 28% в края на 2013 г. Най-голям ръст е

¹⁰ Общ брой линии за ширококолов достъп, отнесен към броя на населението на съответната държава.

прогнозиран за DSL достъпа, като очакванията са абонатите му да нараснат над 3 пъти за шестгодишен период (фиг. 16).

Източник: ВМІ

Фигура 16

Може да се очаква, че потреблението на Интернет в страната ще продължи да нараства след старта на новите безжични мрежи и развитието на съществуващите оптични мрежи, агресивното предлагане на ADSL услуга от историческия оператор, както и появата на все повече оферти за двойна (кабелна телевизия и високоскоростен Интернет) и тройна услуга (кабелна телевизия, фиксирана гласова телефонна услуга и високоскоростен Интернет) от кабелните оператори.

Бъдещото развитие на пазара на услуги, предоставяни чрез мрежи от типа „точка към много точки“ е свързано с активното търсене на пазарна ниша при предоставянето както на мобилни услуги, така и на ширококолов достъп до Интернет. Очакванията са, че привличането на нови абонати ще бъде свързано с възможността за развитие на безжичният достъп до високоскоростен Интернет като реална алтернатива на DSL, кабелен, оптичен или LAN ширококолов достъп до Интернет. От друга страна, налице са индикации, че много от производителите на мобилни телефони възнамеряват в бъдещите си модели да включат поддръжка на WiMAX мрежи в своите устройства за крайни потребители, което означава, че технологиите от типа „точка към много точки“ могат да се превърнат в конкурент на мобилния достъп до Интернет и дори на мобилните гласови услуги. КРС счита, че реалното предлагане и използване на такива устройства на българския пазар не се очаква в рамките на периода на анализа.

От началото на 2008 г. „Спектър Нет“ АД стартира предлагане на услуги за достъп до Интернет, цифрова телевизия и фиксиран телефон чрез технологията PON (Passive Optical Network). Едно от предимствата на PON пред активните оптични мрежи е, че през нея не протича ток, с което се гарантира по-добро качество и по-висока сигурност по отношение на предоставените услуги. Към настоящия момент услуги чрез

този тип мрежи се предлагат в ограничен брой квартали в столицата и не се очаква широкото им разпространение за периода на анализа.

4. Приходи и инвестиции

За периода 2005 – 2007 г. обемът на пазарния сегмент “Пренос на данни и услуги за достъп до Интернет”, изчислен на база реализирани приходи непрекъснато нараства и към края на 2007 г. възлиза на 211 млн. лева, или с 49% повече спрямо предходната година.

Анализът на приходите, разпределени по предоставяни услуги показва, че с най-голям дял са приходите от предоставяне на некомутируем достъп до Интернет (71% от общия обем на пазара на пренос на данни и достъп до Интернет през 2007 г. спрямо 64% през 2006 г. и 51% през 2005 г.). Ръст от над 4 пъти за 2007 г. спрямо 2006 г. имат приходите от изграждане на виртуални мрежи.

При всички останали услуги се наблюдава относителен спад. Най-голям е спадът (в абсолютно и относително изражение) при VoIP (с 68% са намалели декларираните приходи от тази услуга), пренос на други данни (с 70%), пренос на данни за Интернет (с 47%). Намаление се наблюдава и при комутируемия достъп до Интернет (47% в абсолютно изражение), което се дължи на нарастващите потребности на потребителите от високоскоростен широколентов достъп, както и поради нерентабилността на използването на комутируем достъп до Интернет (скъпа услуга с качество и скорости, несъответстващи на потребностите на съвременния Интернет потребител).

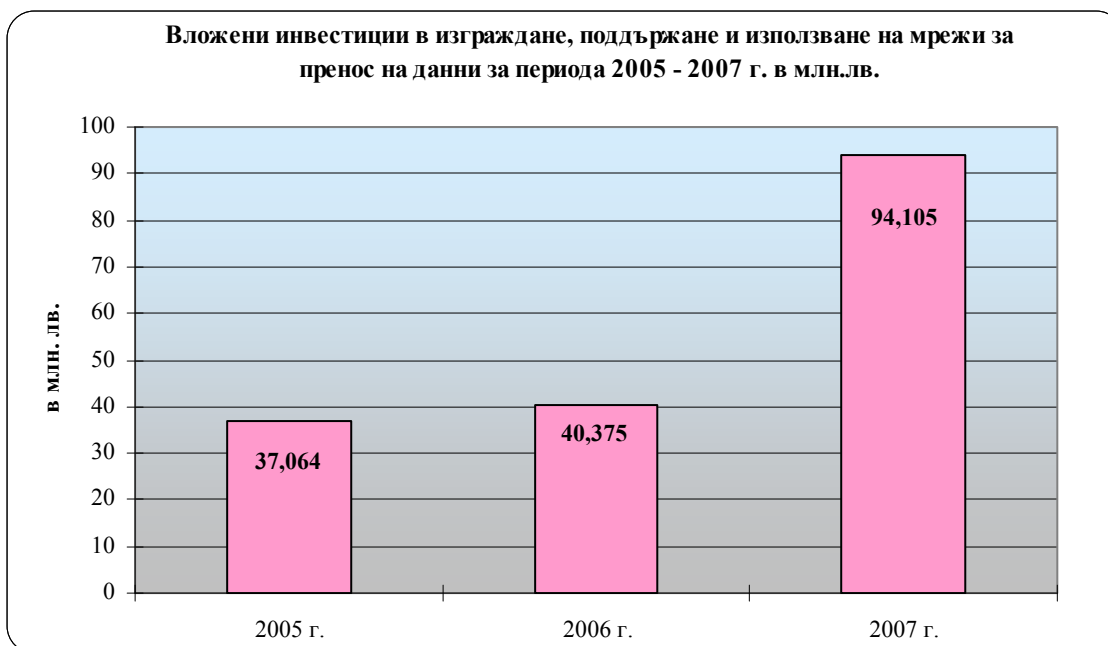
На фигура 17 е представен ръста на приходите от некомутируем достъп до Интернет: близо три пъти за периода 2005 – 2007 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 17

Към края на 2007 г. вложените инвестиции в изграждане, поддържане и използване на мрежите за пренос на данни възлизат на 94,105 млн. лв., което представлява увеличение със 133% или над два пъти спрямо обема им за 2006 г.

Източник: КРС

Фигура 18

5. Цени

5.1. Цени на дребно за ширококолов достъп до Интернет

5.1.1. Частни потребители

Към края на 2004 г. целевият пазар на ADSL услугата са предимно домашните потребители и малките компании. При стартирането на услугата „БТК” АД предлага пет пакета на абонаментен принцип в три града на цени, конкурентни на цените за достъп до Интернет на кабелните оператори на скорости от 96 kbps до 1024 kbps. През 2006 г. в ADSL пакетите са включени и допълнителни услуги като електронни пощенски кутии, уеб хостинг, неограничен месечен трафик, а през 2007 г. „БТК” АД увеличи скоростите на предлаганите от нея пакети за домашни и бизнес абонати.

Предлагани скорости според вида на технологията

технология скорост	ADSL	Кабелен Интернет	WiMAX Интернет	LAN Интернет
1 Mbps				
2 Mbps				
3 Mbps				
4 Mbps				
5 Mbps				
6 Mbps				
7 Mbps				
8 Mbps				
9 Mbps				
...				
30 Mbps				
50 Mbps				
70 Mbps				

Източник: КРС

Фигура 19

На фигурата по-горе са маркирани предлаганите капацитети на връзката според вида на ползваната технология за предлаганите скорости по видове достъп от най-големите (на база абонати на широколентов достъп до Интернет) предприятия. Очевидно не е възможно да се направи сравнение на цените на различните видове достъп за една и съща скорост, поради спецификите на предлагането за всеки вид технология. По тази причина КРС извършва сравнение на цените съответно за най-ниските и за най-високите скорости от съответния вид достъп.

В следващите две таблици е направено сравнение на предлаганите от „БТК” АД ADSL пакети с цените за кабелен, WiMAX и LAN/RLAN достъп до Интернет на предприятията с най-голям пазарен дял (на база абонати за 2007 г.), предоставящи съответния вид достъп.

Оферти* с най-ниски предлагани скорости за широколентов достъп – домашни потребители	ADSL	кабелен модем	WiMax	LAN
Максимална скорост на download	3 Mbps	2 Mbps	1 Mbps	30 Mbps
Максимална скорост на upload	256 Kbps			
Инженерно инсталиране	36,00 лв	безплатен модем	139 лв. / 0,00 лв.	-
Месечен абонамент (с ДДС)	20,00 лв	19,90 лв	19,90 лв. / 32,90 лв.	21,99 лв
Месечен трафик включен в месечния абонамент	Неограничен	Неограничен	Неограничен	Неограничен
Статичен реален IP адрес	да	да	-	-

* предлагани от предприятията с най-голям пазарен дял (на база абонати за 2007 г.) за съответния вид достъп

Забележка: Цените са с включен ДДС за едногодишен договор

Източник: Данни на КРС

Таблица 6

Оферти* с най-високи предлагани скорости за ширококоловен достъп – домашни потребители	ADSL	кабелен модем	WiMax	LAN
Максимална скорост на download	9 Mbps	6 Mbps	2 Mbps	70 Mbps
Максимална скорост на upload	1024 Kbps			
Инженерно инсталиране	36,00 лв.	безплатен модем	139 лв. / 0,00 лв.	-
Месечен абонамент (с ДДС)	25,00 лв.	29,90 лв.	24,90 лв. / 43,90 лв.	57,99 лв.
Месечен трафик включен в месечния абонамент	Неограничен	Неограничен	Неограничен	Неограничен
Статичен реален IP адрес	да	да	-	-

* предлагани от предприятията с най-голям пазарен дял (на база абонати за 2007 г.) за съответния вид достъп

Забележка: Цените са с включен ДДС за едногодишен договор

Източник: Данни на КРС

Таблица 7

Услугата ADSL на „БТК” АД се предлага с инженерно инсталиране на цена 36,00 лв. или в пакет „Инсталирай сам”, като във втория случай цената на пакета е 20,00 лв. за скорост до 3 Mbps при международна свързаност и 25,00 лв. за скорост до 9 Mbps при международна свързаност. Следва да се отбележи, че предприятията, притежаващи кабелни мрежи, предлагат пакети със скорости по-високи от скоростите, предлагани от „БТК” АД и безплатен кабелен модем при подписване на едногодишен или двугодишен договор.

Към настоящия момент ADSL услуги се предлагат само при наличие на активен телефонен абонамент пост към „БТК” АД (66% от домакинствата към края на 2007 г. разполагат с телефонен пост), което представлява известно ограничение за потенциалните нови клиенти, желаещи достъп до Интернет посредством мрежата на историческото предприятие.

Мрежите от типа „точка към много точки” предлагат допълнителни възможности за потребителите, например, използване на Интернет връзка и в движение чрез своя преносим компютър от различни точки, където има WiMAX покритие, като цените на услугата „безжичен достъп до Интернет” са по-високи от цените на услугите за кабелен и DSL ширококоловен Интернет достъп, а предлаганите скорости за достъп достигат към настоящия момент едва 2 Mbps.

Към момента на извършване на анализа трите мобилни предприятия, опериращи на българския пазар („Мобилтел” ЕАД, „Космо България Мобайл” ЕАД и „БТК” АД като правопреемник на „БТК Мобайл” ЕООД) предлагат на абонатите си свързаност към мобилен Интернет с различни скорости, в зависимост от използваното крайно устройство и технология. При използване на UMTS технология скоростта за обмен на данни (download и upload) може да достигне максимум 384 kbps, което е значително под предлаганите скорости на фиксиран ширококоловен достъп в България (при кабелните мрежи например най-ниската предлагана скорост е 1 Mbps, а при ADSL тя е 3 Mbps). Скоростта на download чрез HSDPA варира при трите мобилни предприятия, като теоретичната скорост може да достигне 7,2 Mbps в зависимост от покритието на мрежата и от броя на потребителите, използващи мобилен Интернет в обхвата на дадена клетка от мрежата.

Мобилните предприятия предлагат услуги за достъп до Интернет чрез пакети за обмен на данни, като в момента средната цена за обмен данни със скорост до 3 Mbps е 37,30 лв. След изчерпване на включения в пакета обмен данни потребителите имат възможност да ползват достъп до Интернет на цена 0,10 лв. за Mbps. Необходимо условие за ползване на мобилен ширококоловен Интернет е и закупуването на

подходящо устройство - мобилен телефон от трето поколение, модем или карта за данни. Цените на модемите варират при трите мобилни предприятия като се движат в границите от 39,00 до 149 лв. в зависимост от скоростта, която поддържат, а картите за данни са на цени от 79,00 до 99,90 лв.

КРС не разполага с данни за предлагани оферти на дребно за сателитен достъп до Интернет, поради което сравнение спрямо по-горепосочените технологии не е възможно.

5.1.2. Бизнес потребители

Предлаганите от „БТК” АД ADSL пакети за бизнес абонати са с малко по-високи скорости - съответно до 9 Mbps и до 12 Mbps. Както бе споменато по-горе, от 14.06.2008 г. „Орбител” ЕАД стартира предоставянето на услуги за достъп до Интернет на база на DSL технологията, но само за бизнес клиенти. В следващите таблици е представена сравнение на предлаганите DSL пакети за бизнес абонати на двете предприятия.

Цени на дребно за широколентов достъп – 6 MB бизнес потребители	БТК (ADSL)	Орбител (ODSL)
Максимална скорост на download	6 Mbps	6 Mbps
Максимална скорост на upload	1 Mbps	1 Mbps
Инженерно инсталиране	36,00 лв	30,00 лв
Месечен абонамент (с ДДС)	45,00 лв	45,00 лв
Месечен трафик включен в месечния абонамент	Неограничен	Неограничен
Статичен реален IP адрес	1	1

Забележка: Цените са с включен ДДС при подписване на едногодишен договор

Източник: Данни на КРС

Таблица 8

Цени на дребно за широколентов достъп – 12 MB бизнес потребители	БТК (ADSL)	Орбител (ODSL)
Максимална скорост на download	12 Mbps	12 Mbps
Максимална скорост на upload	1 Mbps	1 Mbps
Инженерно инсталиране	36,00 лв	30,00 лв
Месечен абонамент (с ДДС)	75,00 лв	75,00 лв
Месечен трафик включен в месечния абонамент	Неограничен	Неограничен
Статичен реален IP адрес	1	1

Забележка: Цените са с включен ДДС при подписване на едногодишен договор

Източник: Данни на КРС

Таблица 9

По отношение на цените на предлаганите от предприятията кабелен и LAN/RLAN достъп до Интернет за бизнес абонати е характерно изготвянето на индивидуални предложения в зависимост от специфичните потребности на бизнес клиента. В резултат, КРС не разполага с информация относно съдържанието на тези оферти и е невъзможно цените за тези видове достъп до Интернет да бъдат сравнени с показаните по-горе цени за DSL достъп .

Всички бизнес клиенти на мобилните предприятия в България имат възможност да закупят същите пакети от данни, които се предлагат на частни клиенти като те могат да бъдат използвани с една или няколко SIM карти в корпоративната група (вж. т. 5.1.1).

5.1.3. Обвързано предлагане на продукти и/или услуги

В много случаи набор от електронни съобщителни услуги на дадено предприятие се предлагат заедно като крайният потребител няма възможност да закупи поотделно всяка една от услугите, т.е. ако потребителят желае да закупи дадена услуга, то той е задължен от предприятието да закупи и друга (свързани услуги).

От друга страна пакетните услуги (ценовите пакети) включват една или повече електронни съобщителни услуги, предлагани от дадено предприятие заедно, като крайният потребител има възможност да закупи всяка от една от услугите поотделно. В случая предимство за крайния потребител е по-ниската цена, която той заплаща когато закупи пакет от услуги в сравнение с цената, която би заплащал той, ако закупи всяка една от услугите поотделно.

Голяма част от предприятията, оторизирани да предоставят услуги за достъп до Интернет предоставят електронни съобщителни услуги и на други пазари и съответно имат възможност за обвързаното им предлагане. На пазара на ширококолов достъп до Интернет на дребно има примери както за предлагани свързани услуги, така и за пакетни услуги. Според КРС предоставянето на такива услуги не представлява неправомерно действие само по себе си. Необходимост от регулаторна намеса би имало единствено, ако предприятието, което предоставя пакетни и/или свързани услуги, ги използва за ограничаване на ефективната конкуренция на един или няколко пазара.

Най-често срещаната форма на предоставяне на пакетни/свързани услуги при историческото предприятие „БТК” АД е свързана с обвързване на повикванията и достъпа до фиксираната гласова телефонна услуга (абонамент) или обвързването на достъпа до фиксираната гласова телефонна услуга (абонамент) с предоставянето на други електронни съобщителни услуги като например достъп до ширококолови и/или мобилни услуги.

Пример за предлагани свързани услуги е условието на „БТК” АД, което задължава потребителите, ползващи ADSL услуги за ширококолов достъп до Интернет да ползват и услугата достъп до фиксираната гласова телефонна услуга (абонамент), тъй като съгласно Общите условия за предоставяне на услугата БТК ADSL активирането на услугата става след подаване на заявка от абонат на съответния телефонен пост. Това от своя страна води до невъзможност за потребителите да заявят самостоятелно ползване на една от услугите, включени в пакета, а именно услугата ADSL..

Пример за обвързване на фиксирани гласови телефонни услуги и Интернет е обявената от „БТК” АД промоция „Бизнес абонаментен план за фиксирана линия + БТК ADSL интернет”¹¹. При избран абонаментен план за един от двата бизнес пакета БТК ADSL Megabiz6 или Megabiz12 с договор за една година и при допълнително избрано едно от следните предложения- два абонаментни плана БТК Офис 35, БТК Офис 50 или БТК Офис 85 (с договори за срок от две години) или един абонаментен план БТК Офис 50 или БТК Офис 85 за ISDN (2B+D) постове (с договор за срок от две години), всички

¹¹ <http://www.btc.bg/bg/business/promotions/view/46>

нови или настоящи бизнес абонати получават факс апарат. Предложението бе валидно до 31.10.2008 г.

Следва да се отбележи, че след прехвърлянето на индивидуалната лицензия за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна подвижна клетъчна мрежа по стандарт NMT и/или CDMA с национално покритие от „РТК” ЕООД на „БТК” АД и индивидуалната лицензия за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна подвижна клетъчна мрежа по стандарт GSM с национално покритие и за осъществяване на далекосъобщения чрез обществена далекосъобщителна подвижна клетъчна мрежа по стандарт UMTS с национално покритие от „БТК Мобайл” ЕООД на „БТК” АД, историческото предприятие има възможност да предоставя пакети, включващи повиквания към мобилната си мрежа, както и предоставяне на достъп до мобилни гласови услуги в пакет с достъп до обществени телефонни услуги в определено местоположение и достъп до Интернет чрез ADSL. Като пример могат да се посочат следните промоции:

- от 17.05.2007 г. „БТК Мобайл” ЕООД стартира предлагането на пакети viva broadband и Duo viva broadband с включен високоскоростен домашен интернет чрез БТК ADSL – 512 или ADSL – 1024. Срещу месечна такса от 28,00 лв. с ДДС абонатът на viva broadband¹² получава 50 включени минути за разговори към Vivatel и фиксирани оператори, както и интернет пакет БТК ADSL 512. Избирайки Duo viva broadband¹³, абонатът получава безплатни разговори в часовете на слаб трафик в мрежата на Vivatel и интернет пакет БТК ADSL 1024 за цена от 34,99 лв. с ДДС;

- от 28.11.2007 г. „БТК Мобайл” ЕООД предложи на пазара специална оферта „Бизнес Микс” за ползване на мобилни и интернет услуги с бизнес абонаментните планове на предприятието и всички пакети на БТК ADSL. С използването на офертата „Бизнес Микс” абонатите на „БТК Мобайл” ЕООД могат да получат до 20% отстъпка от месечните си такси за мобилните бизнес абонаментни планове и ADSL;

- От началото на август 2008 г. „БТК” АД предложи и друго комплексно решение за достъп до Интернет и мобилни комуникации¹⁴. Бизнес потребителите имаха възможност да избират различни промоционални оферти за високоскоростен интернет през ADSL в зависимост от специфичните си потребности. При заявяване на 10 или повече SIM карти на бизнес абонаменти планове на „БТК Мобайл” ЕООД потребителят получаваше 25% отстъпка от всеки месечен абонамент за срока на договора, независимо от това кой ADSL Megabiz пакет беше избрал като планове включваха и до 600 безплатни минути към всички мрежи или 1200 за мрежите на „БТК Мобайл” ЕООД и „БТК” АД. Промоцията бе валидна до края на септември 2008 г.;

- Друго предложение от началото на август 2008 г. осигуряваше 50% отстъпка от месечния абонамент за Vivatel traffic, при покупката на ADSL Megabiz пакет¹⁵. Промоцията бе валидна до края на септември 2008 г.;

- Групата на „БТК” АД от началото на месец ноември 2008 г. започна предоставянето на услугата „Хармония”¹⁶. Пакетът включва високоскоростен неограничен интернет достъп за домашни абонати - „БТК ADSL”, предлагащ скорости до 6 Mbps, Vivatel SIM карта с включени 100 минути за разговори към фиксираната и мобилната (по стандарт GSM/UMTS) мрежи на „БТК” АД и безплатен безжичен Wi-Fi

¹² http://www.btc.bg/bg/residential/price_plans/42/91/

¹³ http://www.btc.bg/bg/residential/price_plans/42/92/

¹⁴ <http://www.btc.bg/bg/residential/news/show/58>

¹⁵ <http://www.btc.bg/bg/residential/news/show/58>

¹⁶ <http://www.btc.bg/bg/residential/promotions/view/60/>

модем за домашен интернет достъп за 21 лв. месечен абонамент при подписване на едногодишен договор. Предоставена е възможност срещу допълнително заплащане потребителите да включат още 4 SIM карти към плана с 3 лв. месечен абонамент на всяка от картите, като разговорите помежду им се таксуват по 1 ст. на минута. Задължително условие за предоставяне на този пакет е приемането на Общи условия за предоставяне на услугата „БТК ADSL” от страна на потребителя, т.е. пакетът „Хармония” се предоставя върху активен телефонен пост

В резултат от споменатите промоции значително се увеличава потреблението и приходите от терминиране в мобилната мрежа на „БТК” АД. Тези случаи са пример на хоризонтално крос субсидиране на мобилната дейност чрез обвързване в пакет на различни гласови услуги и достъп до Интернет. Последното от своя страна би довело до „затваряне на пазара”, предвид факта, че единствено другите две мобилни предприятия „Мобилтел” ЕАД и „Космо България Мобайл” ЕАД могат да предоставят на пазара на дребно подобна оферта.

С оглед гореизложеното КРС счита, че при липса на регулиране са налице реални условия за ограничаване на конкуренцията от страна на историческото предприятие чрез предоставянето на свързани и/или пакетни услуги. Чрез това свое поведение историческото предприятие има възможност да упражнява както натиск чрез печалбата (*margin squeeze*), така и натиск чрез цената (*price squeeze*) върху конкурентните си предприятия и съответно да ги изтласка от пазарите на дребно.

Следва да се отбележи също, че голяма част от конкурентните на „БТК” АД предприятия също предлагат на своите потребители пакети, включващи услуги за достъп до Интернет и до обществена телефонна мрежа в определено местоположение (абонамент), както и неограничен обем разговори в мрежата на съответното дружество (*on-net*) на цена от 0,00 лв./мин. Наблюдава се тенденция на нарастване на предлагането на двойна услуга (*double play* - телевизия и интернет) и тройна услуга (*triple play* гласова услуга, телевизия и интернет) от страна на алтернативните предприятия, – „Евроком Кабел Мениджмънт България” ЕАД, „Кейбълтел” АД (собственици на кабелни мрежи за пренос и/или разпространение на радио-телевизионни програми), „Вестител” АД и др. Към края на 2007 г. делът на абонатите на пакетни услуги (*Double* и *Triple Play*) в общия брой абонати на ширококолов достъп в България е 10%.

Според проведеното сред домакинствата в ЕС проучване за използването на информационни технологии (ноември – декември 2007 г.)¹⁷, 29% от европейците използват в домакинствата си пакетни услуги. Според изследването най-популярната пакетна услуга в ЕС е фиксирана телефонна услуга и достъп до Интернет като при новите държави-членки на ЕС този вид пакетна услуга все още е слабо разпространена (едва 5% спрямо 15% при ЕС15). Втората по популярност пакетна услуга в ЕС е телевизия и достъп до Интернет като тя е по-широко разпространена в новите държави-членки (6%) в сравнение с ЕС15 (3%). В България към края на 2007 г. най-широко разпространената пакетна услуга е предлаганата от кабелните оператори „Double Play” (кабелна телевизия и Интернет) с над 50 000 абоната, следвана от „Triple Play” (фиксирана телефонна услуга, кабелна телевизия и Интернет) с около 140 000 абоната. Като цяло абонатите на пакетни услуги представляват 10% от общия брой абонати на ширококолов достъп и 0,8% от населението на страната.

Във връзка с горепосоченото, КРС не счита, че обвързването на услуги (в това число услуги по предоставяне на ширококолов достъп до Интернет) от страна на

¹⁷ *E-Communications Household Survey*, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_293_full_en.pdf

алтернативните предприятия би повлияло отрицателно на създадената конкурентна среда.

5.2. Цени и ценова политика по отношение на предоставянето на необвързан достъп до абонатната линия

.Въз основа на разпоредбите на отменения ЗД, ценовите условия, при които „БТК” АД предоставя необвързан достъп се регулират от КРС. Подробно описание на специфичните задължения, наложени на „БТК” АД по силата на ЗД, включително относно регулацията на цените за необвързан достъп, е представено в Раздел VIII от настоящия анализ.

В таблица 10 по-долу са представени цените за необвързан достъп до абонатната линия, съгласно единственото в сила към момента на анализа споразумение за предоставяне на необвързан достъп до абонатната линия между „БТК” АД и „Орбител” ЕАД. Цените по договора са в съответствие с наложените с Решение на КРС № 1459/11.07.2006 г. максимални граници:

Услуги за свързване при необвързан достъп до абонатната линия	Цени по сключени договори (в лева, без ДДС)	
	за съвместен достъп	за пълен достъп
Вътрешен кабел за свързване – инсталиране на 100 чифта	2 900	1 200
Вътрешен кабел за свързване – месечен абонамент за 100 чифта	43	43
Свързване на усукана медна двойка – откриване на съединителна линия на чифт	68	35
Свързване на усукана медна двойка – месечен абонамент на съединителна линия на чифт	5,90	17,50

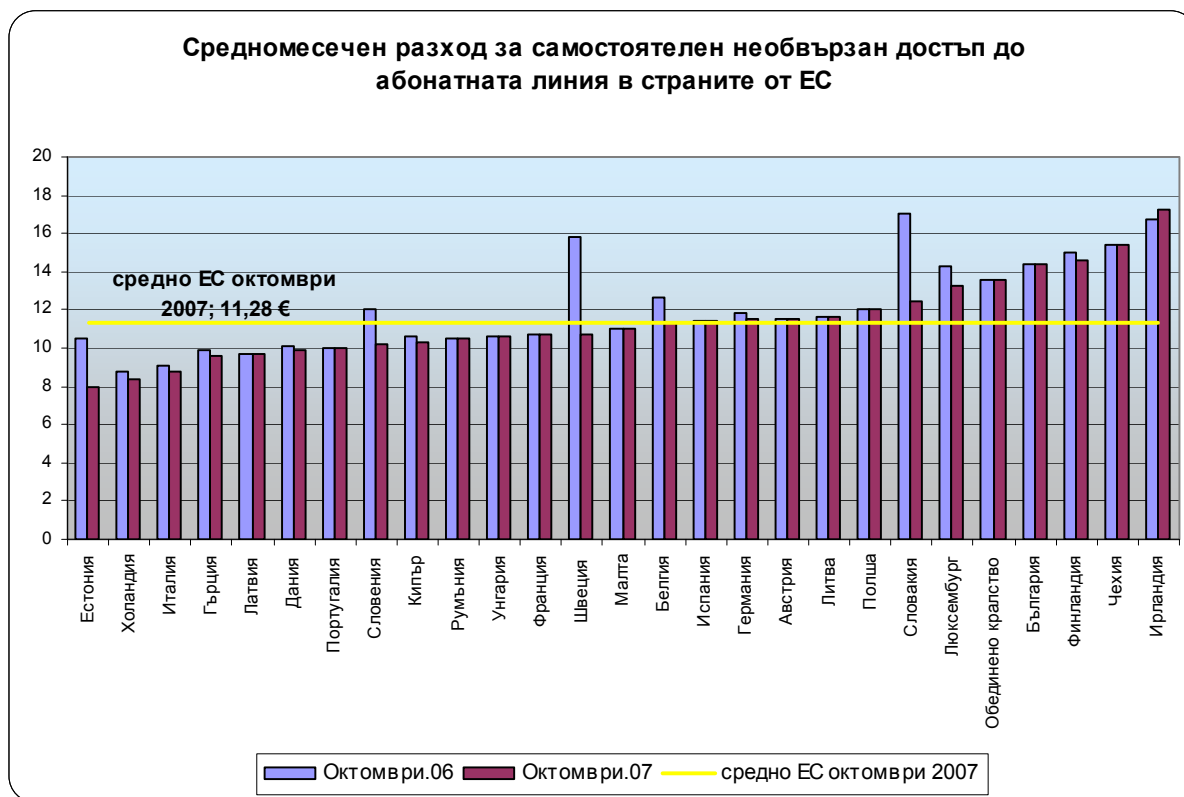
Таблица 10

По отношение на ценовите условия за предоставяне на backhaul услуга, отдалечено колокиране и на колокиране извън главния разпределител (sub loop) и към настоящия момент липсват одобрени ценови условия за предоставяне на посочените услуги. От страна на „БТК” АД до момента не са предоставени изисканите от КРС доказателства за съответствие на предложените цени с изискванията на закона.

До края на 2006 г. „БТК” АД на два пъти внесе в КРС предложения за цени на посочените услуги, които не бяха определени въз основа на Системата за определяне на разходите на „БТК” АД (Системата), и не бяха придружени от документи и информация, доказваща тяхната разходоориентираност, съгласно изискванията на ЗД (отм.).

Сравнение на цените за предоставяне на необвързан достъп до абонатната линия в България и в страните от ЕС

На фигури 20 и 21 са представени средномесечните разходи¹⁸ за пълен и съвместен необвързан достъп до абонатна линия в мрежата на историческото предприятие за държавите-членки на ЕС¹⁹.

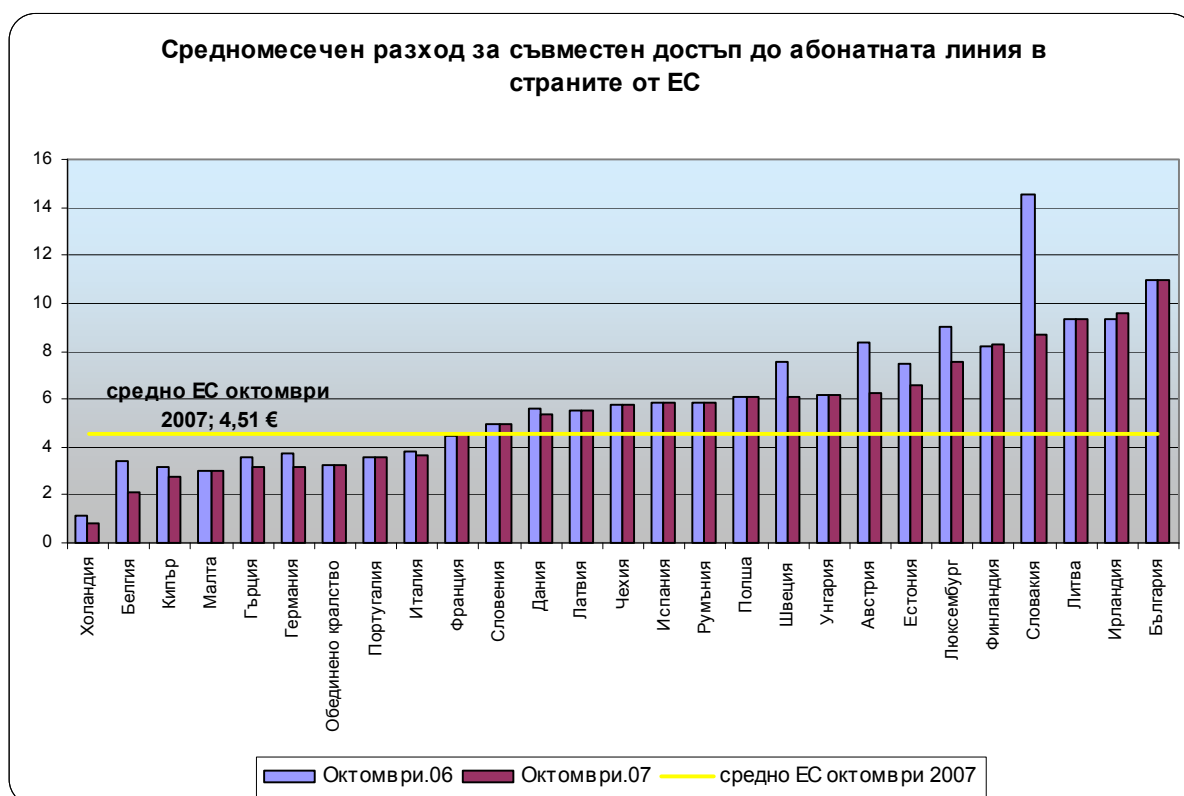
Източник: Работен документ на Комисията, придружаващ Доклада за напредъка на единния европейски пазар на електронни съобщения през 2007 г. (13th Report)²⁰

Фигура 20

¹⁸ Средномесечният разход е равен на сбора от месечния абонамент за 36 месеца и таксата за свързване, разделено на 36

¹⁹ При изчисляване на средномесечния разход за самостоятелен и съвместен необвързан достъп (формиран от цените за инсталиране и месечен абонамент), използван при сравнението на ЕК са взети под внимание цените, посочени в споразуменията за необвързан достъп до абонатната линия, сключени към октомври 2007 г., а не наложените от КРС с Решение № 1459 от 11 юли 2006 г. максимални граници на цените за самостоятелен необвързан достъп до абонатната линия

²⁰ Progress Report on the Single European Electronic Communications Market 2007(13th Report), Staff Working document (SEC(2008) 356) - 19 March 2008, http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecomm/library/communications_reports/annualreports/13th/index_en.htm

Източник: Работен документ на Комисията, придружаващ Доклада за напредъка на единния европейски пазар на електронни съобщения през 2007 г. (13th Report)

Фигура 21

Видно от сравненията, разходите при ползване както на пълен, така и на съвместен достъп до абоната в България са над средноевропейските. Следва да се отбележи обаче, че към момента на извършване на анализа тези разходи за намалели съответно до 10.05 евро (с 30%) за пълен и до 4,83 евро за съвместен достъп (с 56%), което би пренаредило България сред държавите-членки: при отчитане и на двата показателя равнището им е около средните за ЕС.

5.3. Цени и ценова политика по отношение на предоставянето на широколентов достъп на едро

Съгласно наложените по реда на ЗД (отм.) задължения на „БТК” АД, предприятието следва да определя цените за специфичен/битстрийм достъп при спазване на принципите на прозрачност и разходоориентираност. Детайлно описание на действащите към момента специфични задължения на „БТК” АД е представено в Раздел VIII от настоящия документ.

Тъй като за периода, относим към настоящия анализ, на практика широколентов достъп на едро не е предоставян от „БТК” АД, за пълнота на анализа са представени цените за специфичен/битстрийм достъп, валидни от началото на 2008 г. въз основа на сключени договори за предоставяне на услугата. Следва да се отбележи, че към момента е налице реално ползване на услугата от конкурентните предприятия, което е видно и от представените от „БТК” АД резултати от Системата за първото полугодие на 2008 г.

Услугата предоставяне на специфичен/битстрийм достъп не фигурира

първоначално в Приложение № 1.1 – „Списък на услугите” от Системата, одобрена с решение 1049/15.04.2004 г. на КРС. Подобни услуги бяха включени в Системата при изменението през 2008 г.²¹ в три разновидности: организиране на физическа свързаност в точка на присъствие, инсталация и месечен абонамент за абонатна линия.

След приключване на съдебните спорове по въпроса за обхвата на задължението за предоставяне на специфичен/битстрийм достъп²², „БТК” АД представи условия и цени за предоставяне на специфичен/битстрийм достъп²³ за реализиране на услугата на първо ниво, съгласно Общата позиция на Групата на европейските регулатори (ERG)²⁴. Тъй като отправеното от „Орбител” ЕАД искане за специфичен/битстрийм достъп, съгласувано с „БТК” АД, беше актуализирано, с Решение на КРС № 628/25.04.2007 г. регулаторът задължи „БТК” АД да представи калкулациите за определените цени и разходооправдателни документи, доказващи извършените разходи²⁵, включени в калкулациите, както и подробна информация за начина на формиране на цените на абонатите на дружеството за предоставяне на услугата. Вследствие на актуализираните искания за предоставяне на специфичен/битстрийм достъп и във връзка с Решение на КРС № 628/25.04.2007 г., с писмо вх. № 04-04-106/18.06.2007 г. „БТК” АД представи данни за възможностите за реализиране на специфичен/битстрийм достъп за трите нива, съгласно Общата позиция на ERG. Към схемите за реализиране на достъпа не бяха представени разходни калкулации за всяко от нивата.

След анализ на направеното от „БТК” АД предложение за съответствие с нормативните изисквания КРС наложи ограничения на някои цени с цел създаване на по-благоприятни условия за конкурентите.

Наложеният с Решение на КРС № 1358/15.11.2007 г. ограничения се отнасят за следните услуги (Таблица 11).

Услуга	Наложено ограничение
Еднократно откриване на порт	до 116 лв.
Техническо проучване и откриване на абонатна линия	до 32 лв.
Месечен абонамент за агрегиращ МАН порт 1000 Mbps	до 130 лв.
Месечен абонамент за VLAN	до 60 лв.
Закриване на линия	до 25 лв.

Източник: КРС

Таблица 11

Въз основа на предложението на „БТК” АД и в резултат на постановеното с решението на КРС, в края на 2007 г. беше сключен първият договор за специфичен/битстрийм достъп между „БТК” АД и „БТК Мобайл” ЕООД, а през януари 2008 г. и с „Орбител” ЕАД, което може да се приеме като първа стъпка за развитие на конкуренцията.

²¹ Решение на КРС № 158/28.02.2008 г., с което КРС одобрява измененията в Системата и изиска от „БТК” АД резултатите по одобрената система за 2006 г. и 2007 г.

²² С Решения № 7688 от 10.07.2006 г. и № 7653 от 10.07.2006 г. на ВАС съдът окончателно постанови, че специфичният достъп по смисъла на ЗД (отм.) включва като понятие и предоставянето на битстрийм достъп.

²³ Писмо на „БТК” АД с вх. № 04-04-332/18.12.2006 г.

²⁴ Обща позиция на ERG (the European Regulators Group) от 02.04.2004 г. – ERG (03) 33rev1, Bitstream Access ERG Common Position – Adopted on 2nd April 2004

²⁵ С Решение на КРС № 1579/27.07.2006 г. бяха изискани от „БТК” АД описание на услугите за специфичен достъп, цени и документи по ценообразуването.

С промяна на услугите на пазара на дребно²⁶ „БТК” АД предложи съответната промяна и за услугата на едро – промени характеристиките за услугата за специфичен/битстрийм достъп до абонатната линия като редуцира цените за месечен абонамент за линия. Към юли 2008 г. бяха сключени договори при условията на променените клиентски профили и цени. Цените съгласно действащите към септември 2008 г. договори са посочени в таблицата по-долу:

	Цена в лева, без ДДС
1. Първоначални цени	
<i>1.1 Създаване (инициализация) на услугата</i>	
Техническо проучване на подадено заявление за ADSL PoP	5 000 за цялата страна/100 за един брой
Техническо проучване на подадено заявление за ADSL PoP извън рамките на MAN мрежа	390,00
<i>1.2 Цена за свързване</i>	
Еднократно откриване на DSLAM порт	116,00
Техническо проучване и откриване на абонатна линия	18,00
Откриване на агрегиращ MAN порт	53,00
Дефиниране и конфигуриране на VLAN	106,00
Дефиниране и конфигуриране на VLAN за всички профили на един MAN	333,00
2. Месечни цени	
<i>2.1 Месечен абонамент за специфичен достъп до абонатна линия, според профила на крайния клиентски трафик:</i>	
ADSL 6144-A (1:50 коефициент на споделяне)	5,75
ADSL 12288-A (1:50 коефициент на споделяне)	9,05
ADSL 6144-B (1:20 коефициент на споделяне)	13,42
ADSL 12288-B (1:20 коефициент на споделяне)	18,18
<i>2.2 Месечен абонамент за агрегиращ MAN порт</i>	
10/100 Mbps порт	81,00
1000 Mbps порт	130,00
<i>2.3 Месечен абонамент за VLAN</i>	60,00
<i>2.4 Месечен абонамент за специфичен достъп до абонатна линия, в ADSL възел извън MAN мрежа, според профила на крайния клиентски трафик:</i>	
ADSL 512-A (1:50 коефициент на споделяне)	11,54
ADSL 1024-A (1:20 коефициент на споделяне)	15,40
3. Други цени	
Прекратяване на услугата за абонатна линия	10,00
Промяна на профила на крайния клиентски трафик	30,00

Източник: КРС

Таблица 12

Има сключени 8 договора за специфичен/битстрийм достъп между „БТК” АД и следните предприятия: „Орбител” ЕАД, „Спектър Нет” АД, „БТК Мобайл” ЕООД,

²⁶ „БТК” АД промени вариантите на клиентските профили, при които предоставя услугата „БТК ADSL”.

„Еволинк” ООД, „Некском България” ЕАД, „Нет Ис Сат” ООД, „Нет1” ЕООД и „Вестител БГ” АД.

Въпреки промяната в цените на едро за месечен абонамент за линия, „БТК” АД не съобрази промяната при услугата на дребно с еднократните цени за организиране на физическата свързаност, чрез която се осъществява специфичен/битстрийм достъп. В рамките на по-малко от шест месеца след сключване на първите договори конкурентните предприятия оценяват тази промяна на цените на дребно като отразила се неблагоприятно върху тяхната дейност.

С писма от 30 и 31.10.2008 г. „БТК” АД е изпратило предложения за изменение на сключените договори за специфичен/битстрийм достъп до „Орбител” ЕАД, „Спектър Нет” АД, БТК Мобайл” ЕООД, „Еволинк” ООД, „Некском България” ЕАД, „Нет Ис Сат” ООД, „Нет1” ЕООД. Предложенията са с копие до КРС. С допълнителните изменения се предлага на предприятията, сключили договори за специфичен/битстрийм достъп с „БТК” АД намаление на цените за ADSL 6144-А клиентски профил (1:50 коефициент на споделяне) от 5,75 на 4,75 лв. без ДДС, на ADSL 12288-А клиентски профил (1:50 коефициент на споделяне) от 9,05 на 8,05 лв. без ДДС и се премахва дължимата такса от 10 лв. за „прекръстване на услугата за абонатна линия”.

В края на ноември 2008г. „БТК” АД изпраща нови предложения за изменение на сключените договори за специфичен/битстрийм достъп до по-горе изброените предприятия с копие до КРС. С тези допълнителни изменения „БТК” АД предлага намаление на цената за „проучване и откриване на абонатна линия” от 18 на 10 лв. без ДДС, както и цената за „еднократно активиране на DSLAM порт” от 116 на 100 лв. без ДДС.

Следва да се отбележи, че в рамките на анализа не е възможно да се направи сравнение на цените за битстрийм достъп в държавите-членки на ЕС и България, тъй като предлаганите крайни клиентски профили в различните страни силно варират.

VI. Определяне на съответния пазар

1. Въведение

КРС определя съответните пазари, върху които извършва анализ за наличието на ефективна конкуренция съобразно списъка от пазари, посочени в Препоръката за съответните пазари.

Съгласно т.5 от Преамбюла на Препоръката за съответните пазари и чл.6, ал.1 от Методиката, при определянето на даден пазар за съответен се вземат предвид принципите на конкурентното право, както и следните три критерия, които се прилагат кумулативно:

- наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара;
- липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията на пазара за период до две години напред;
- недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на бариерите за навлизане на пазара и осигуряване на условия за конкуренция на съответния пазар.

Съответните пазари на обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които се оценява ефективността на конкуренцията, са пазари на едро или пазари на

дребно, като всеки от тях се състои от продукти и географски пазар (чл. 8, ал. 1 и 2 от Методиката).

Продуктовият пазар включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които могат да се приемат от потребителите като взаимозаменяеми по отношение на техните характеристики, предназначение и цени (чл. 8, ал. 3 от Методиката).

Географският пазар включва определена територия, в която се предлагат съответните взаимозаменяеми обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги и в която конкурентните условия са еднакви и се различават от тези в съседни географски райони (чл. 8, ал. 4 от Методиката).

Тъй като е необходимо анализът за наличието на ефективна конкуренция да отчита бъдещото развитие, пазарите се дефинират като се вземат под внимание очакваните или предполагаеми технологични или икономически промени в рамките на разумен времеви хоризонт, свързан с периода до изготвянето на следващия анализ. Съгласно чл. 2 от Методиката КРС периодично на всеки две години определя съответните пазари на обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, подлежащи на ех-анте регулиране, проучва, анализира и оценява нивото на конкуренция на съответните пазари и при установяване липсата на ефективна конкуренция определя предприятия със значително въздействие на съответния пазар.

Пазарите следва да бъдат анализирани като се вземе предвид технологичната неутралност, отнасяща се до използваната инфраструктура при предоставяне на електронни съобщения (чл. 8, т. 1 от Рамковата директива и чл. 4, ал. 2, т. 2 от ЗЕС), както и принципите на конкурентното право (чл. 15, т. 3 от Рамковата директива и чл. 150, т. 1 от ЗЕС).

2. Прилагане на теста на трите критерия

В Препоръката за съответните пазари на Европейската комисия²⁷ като пазари, подлежащи на ех-анте регулиране, фигурират пазарите на предоставяне на достъп (физически) на едро до мрежова инфраструктура (включително пълен и съвместен необвързан достъп) в определено местоположение²⁸ и на предоставяне на широколентов достъп на едро²⁹.

Съгласно горепосочената препоръка и разяснителната бележка към нея³⁰ не е необходимо регулаторните органи на държавите-членки да прилагат теста на трите критерия по отношение на пазарите, включени в нея, доколкото на европейско ниво вече е установено, че тези пазари покриват трите критерия. В преамбюла на Препоръката също е посочено, че за включени в нея пазари националните регулаторни органи могат да изберат да не извършват процедура по пазарни анализи, ако се установи, че за съответната държава въпросният пазар не покрива трите критерия. Българското национално законодателство (чл. 152, ал. 4 от ЗЕС) предвижда, че с оглед определянето на даден пазар като съответен пазар, подлежащ на ех-анте регулиране на национално ниво, е необходимо да бъде извършен анализ с цел да се установи дали са изпълнени кумулативно следните три критерия:

²⁷ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:344:0065:0069:EN:PDF>

²⁸ Препоръка за съответните пазари – Приложение, т. 4, на англ. *Wholesale (physical) network infrastructure access (including shared or fully unbundled access) at a fixed location*

²⁹ Препоръка за съответните пазари – Приложение, т. 4, на англ. *Wholesale broadband access*

³⁰

http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecomm/doc/implementation_enforcement/article_7/sec_2007_148_3_2.pdf

- наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара;
- липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията;
- недостатъчна ефективност на конкурентното право.

Следва да се отчете и дали тези критерии ще продължат да бъдат изпълнени и в двугодишния период до следващото определяне, анализ и оценка на съответния пазар.

2.1. Наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара

При анализа съгласно този критерий КРС изследва наличието на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на даден пазар в рамките на времеви хоризонт от две години, свързан с периода до изготвянето на следващия анализ.

Структурни бариери за навлизане на пазара са тези, които се явяват като бариера в резултат от необходимите първоначални разходи или условията на търсенето и създават неравноправни условия между предприятията със значително въздействие върху пазара и навлизащите предприятия на пазара, затрудняващи или препятстващи навлизането на пазара (чл. 7, ал. 1 от Методиката).

Правни или регулаторни бариери са бариери, които не се основават на икономическите условия, а са резултат от законодателни, административни или други държавни мерки, които в някаква степен ограничават достъпа до пазара на потенциалните конкуренти или тяхното бъдещо поведение (чл. 7, ал. 2 от Методиката).

За навлизане на разглежданите в настоящия анализ пазари (пазарите на предоставяне на достъп (физически) на едро до мрежова инфраструктура (включително пълен и съвместен необвързан достъп) в определено местоположение и на предоставяне на ширококолов достъп на едро) съществуват значителни бариери.

Като основна структурна бариера за навлизането на двата разглеждани пазара може да се посочи контролът върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана. Предоставянето на достъп до мрежова инфраструктура в определено местоположение по дефиниция предполага контрол върху инфраструктура, осигуряваща достъп до крайните потребители. Същото се отнася и за предоставянето на специфичен/битстрийм достъп. Предвид пазарния дял, който „БТК” АД притежава на пазара на дребно за достъп на домашни и бизнес потребители до обществена телефонна мрежа и с оглед обстоятелството, че КРС приема, че релевантните пазари се свеждат съответно до пазара на предоставяне на необвързан достъп до абонатна линия и до пазара на предоставяне на битстрийм достъп³¹, може да се приеме, че „БТК” АД притежава контрол върху такава инфраструктура. Действително, съществуват изградени мрежи на кабелните оператори и на предприятията, които предоставят услуги за пренос на данни и достъп до Интернет, но те, според КРС, не попадат в рамките на разглежданите пазари. Тези мрежи имат незначителен пазарен дял по отношение достъпа на крайни потребители до обществена телефонна мрежа. Тук следва да се изтъкне и обстоятелството, че необвързаният достъп се предоставя не само с оглед предоставяне на ширококолов, но също така и на гласови услуги.

При оценката дали този критерий е налице КРС се е съобразила и с Разяснителната бележка към Препоръката на ЕК за съответните пазари. В нея е посочено, че най-малко заменяемият елемент при установяването на преносен канал към местоположението на крайния потребител е абонатната линия. ЕК изрично

³¹ Вж. Раздел „Съответен продуктов пазар” от настоящия анализ

посочва, че са налице редица препятствия да бъде дублирана мрежата за достъп до определено местоположение на историческото предприятие, свързани с разходи, време и правни бариери. Видно от направения анализ, ситуацията в България не се различава от така направените констатации на ЕК³².

Като структурна бариера могат да бъдат оценени и високите невъзстановими разходи, необходими за навлизане на пазара. Става въпрос за разходи за специализирано оборудване и персонал, обучение, проучвания и развитие и т.н. Значението на невъзстановимите разходи като бариера за навлизане е подробно разгледано в разделите, разглеждащи наличието на предприятие със значително въздействие на двата пазара. Регулаторът не намира доказателства, че значението на тези разходи като бариера ще намалее в рамките на времевия хоризонт на настоящия пазарен анализ. Значима входна бариера представляват и икономии от обхвата и мащаба, от които историческото предприятие се възползва и се очаква да продължи да се възползва, предвид гъстотата и йерархическата структура на мрежата му, както и предвид широката гама от услуги, предоставяни от „БТК“ АД. Възможностите на „БТК“ АД да се възползва от значителни икономии от обхвата и мащаба са разгледани подробно в разделите от настоящия анализ, изследващи наличието на предприятие със значително въздействие върху съответните пазари.

КРС отчита, че регулацията на пазара на необвързан достъп до абонатна линия би могла да улесни навлизането на разположения долу спрямо него пазар на ширококолов достъп на едро. Въпреки това необходимостта от значителни инвестиции, които следва да бъдат направени във връзка с ползване на услугата необвързан достъп до абонатна линия от алтернативния оператор, както и наличието на икономии от обхвата и мащаба, от които, както стана видно, се ползва историческият оператор, обосновават извода, че дори при регулиран пазар за предоставяне на физически достъп до мрежова инфраструктура продължават да са налице високи бариери за навлизане и на пазара на предоставяне на битстрийм достъп³³.

Съгласно ЗД (отм.) и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, предоставянето на услуги чрез обществена фиксирана телефонна мрежа се извършваше въз основа на издадена от КРС индивидуална лицензия, представляваща сама по себе си правно-регулаторна бариера.

Във връзка с горепосоченото, КРС прави извода, че за навлизане на пазарите на предоставяне на достъп (физически) на едро до мрежова инфраструктура (включително пълен и съвместен необвързан достъп) в определено местоположение и на предоставяне на ширококолов достъп на едро съществуват високи бариери за навлизане и не се очаква намаляване на тяхното значение за периода на времевия хоризонт на настоящия пазарен анализ.

2.2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията

Според Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари³⁴ анализът доколко липсва възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията на пазарите на предоставяне на достъп (физически) до мрежова инфраструктура (включително пълен и съвместен необвързан достъп) в определено местоположение и на предоставяне на ширококолов достъп на едро в рамките на разглеждания двугодишен период има за цел да покаже дали въпреки наличието на непреходни

³² Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари, стр. 31

³³ Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари – стр. 33

³⁴ Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари, стр. 9-10

бариири за навлизане на тях, развитието им не клони към ефективна конкуренция. При отчитането на този критерий Европейската комисия препоръчва разглеждането на няколко показателя, които описват динамиката на пазара:

- *пазарен дял*: КРС приема, че пазарът на предоставяне на достъп (физически) до мрежова инфраструктура (включително пълен и съвместен необвързан достъп) в определено местоположение на практика обхваща пазара на предоставяне на необвързан достъп до абонатна линия, а пазарът на предоставяне на ширококолов достъп на едро на практика се ограничава до пазара на предоставяне на битстрийм достъп. „БТК” АД е единственото предприятие, което предоставя двата вида достъп и следователно може да се приеме, че притежава 100% пазарен дял. Предвид качеството му на фактически монополист на съответните пазари, както и високия пазарен дял на историческото предприятие на пазара на дребно на достъп до обществена телефонна мрежа (над 98%), КРС не намира индикации, че разглежданият пазарен дял на „БТК” АД ще бъде съществено променен в близко бъдеще.
- Следва да се разгледа и въпросът какъв пряк или непряк конкурентен натиск би могло да окаже наличието на алтернативни мрежи върху необвързания и битстрийм достъпа, предоставяни от „БТК” АД и дали това не би довело до стимулиране и развитие на конкуренцията. Тук следва да се обърне внимание, че изграждането на нова кабелна мрежа също е свързано с определени невъзстановими разходи. Значително по-малки са разходите за изграждане на LAN и RLAN мрежи, но всяка такава мрежа има ограничен териториален обхват и влиянието ѝ върху конкуренцията на пазара би било съществено ограничено. От друга страна, налице са множество оператори с достъп до крайните потребители чрез RLAN мрежи. Следователно, единственият начин предприятието, търсещо достъп, да получи необвързан или битстрийм достъп с национален обхват е да използва услугите, предлагани от историческия оператор. Получаването на достъп на едро през кабелните мрежи за пренос на данни с относително широк обхват на покритата територия би изисквало сключване на множество договори при различни условия с много на брой предприятия, предоставящи услуги с различно качество. Следователно, в рамките на разглеждания период наличието на алтернативни мрежи (кабелни мрежи за пренос на данни) не води до съществено развитие на конкуренцията при осигуряване на ширококолов достъп на дребно, предвид териториалните ограничения на тези мрежи.
- Наред с посоченото следва да се изтъкне също, че значението на алтернативните мрежи като фактор за развитие на конкуренцията по отношение на ширококоловия достъп е съществено тогава, когато едновременно, проникването на услугата ширококолов достъп до Интернет сред населението/домакинствата, нивото на необвързания достъп е значително и алтернативните оператори са започнали предоставянето на ширококолов достъп на едро в значителни части от територията на страната, конкурирайки се с историческото предприятие³⁵. Действителната обстановка в България не е идентична. На първо място, в България е налице слабо проникване на ширококолови услуги, а необвързан достъп на практика не е ползван. Наред с това, не е налице и предлагане на услуги на едро от страна на алтернативните предприятия. Въпреки това индиректният конкурентен натиск от страна на

³⁵ *Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари, стр. 34*

алтернативните оператори е изрично отчетен от КРС при извършване на анализа относно наличието или липсата на ефективна конкуренция.

- *технологично развитие* на пазара – историческото предприятие, който е и пазарният лидер по отношение достъпа на крайни потребители до обществена телефонна мрежа, разполага с разгърната в национален мащаб мрежа, в която продължава да инвестира. Доколкото КРС приема, че съответните пазари се ограничават до необвързания достъп до абонатна линия и до битстрийм достъп, за целите на настоящия анализ са релевантни направените изводи в анализа на пазара на терминиране на повиквания в определено местоположение на индивидуални обществени телефонни мрежи, а именно, че не е налице възможност за технологично надграждане на мрежите на опериращите на пазара предприятия, което да доведе до конкурентни предимства за предприятието, което я предприеме.

С оглед изложеното КРС приема, че разглежданите пазари покриват на национално ниво и втория критерий, а именно липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията.

2.3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право

Общото заключение дали даден пазар подлежи на ex-ante регулиране зависи и от оценката дали правото в областта на конкуренцията е достатъчно за преодоляване на неефективната конкурентна среда, установена на пазара в резултат на удовлетворяването на първите два критерия.

В България органът, овластен да прилага правото на защита на конкуренцията, е КЗК. Нейната дейност се основава преди всичко на ex-post регулиране. В този случай регулаторни мерки се прилагат тогава, когато се установи, че от даден участник на пазара са извършени действия, довели до увреждане на конкуренцията. Това е и съществена разлика спрямо прилагането на ex-ante регулация, където налагането на определени мерки има за цел да предотврати нарушаването на условията за конкуренция. В този случай контролът се осъществява в перспектива, за разлика от типичния за дейността на конкурентното ведомство принцип на последващ контрол. КЗК прилага ex-ante контрол единствено що се касае до оценки на концентрации на стопанска дейност, от което следва че възможността по силата на конкурентното право да бъдат наложени подходящи превантивни мерки за предотвратяване ограничаването на конкуренцията, е поставено в пряка зависимост от евентуалното осъществяване на сливания, вливания, придобивания или други форми на концентрация в сектора.

Като пример може да се посочи именно липсата на възможност по правилата на конкурентното право да се наложат задължения, свързани с осигуряване на достъп (в това число и физически достъп вкл. необвързан, както и ширококолов /битстрийм/ достъп) до изградените мрежи от предприятията на пазара. При положение, че бъде установено господстващо положение на дадено предприятие на пазара на предоставяне на даден вид достъп (в случая необвързан достъп до абонатна линия и битстрийм достъп) всяка злоупотреба с такава доминантна позиция би подлежала на санкция. Ex-post регулирането обаче предвижда предприемането на мерки, едва когато се установи, че вече е налице необоснован отказ за предоставяне на достъп, налагане на свръх-цени, ценова преса, както и други форми на експлоатационни и/или структурни злоупотреби с притежаваното господстващо положение. Прилагането на този принцип не позволява да бъдат предприети адекватни мерки, които превантивно да въздействат на поведението на участниците на пазара и да създадат такива правила, които да

предотвратяват възможността за необосновани откази за достъп, както и да водят до невъзможност на доминиращото предприятие да извлича облаги, които не би могло да извлече при наличие на ефективна конкуренция, освен ако не се касае за случаи на концентрации между предприятия. В резултат на това, в рамките на конкурентното право липсва ефективна възможност за преодоляване на идентифицираните по-горе структурни бариери, като например наличието на инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана. Не са налице възможности, при спазване принципите на конкурентното право, да бъдат приложени такива мерки, които да премахнат възможността от препятстване на достъпа до тази инфраструктура.

Ex-post регулацията представлява прилагане на последващ контрол и е свързана с предприемане на санкционни мерки за вече извършено нарушение. Този принцип на регулиране обаче не дава възможност за налагане на несанкционни мерки като например ценови ограничения на предприятията, чиято ценова политика може да доведе до нарушаване на условията за конкуренцията. В тази връзка, липсата на възможност въз основа на нормите на конкурентното право да се предприемат конкретни мерки за бързо и ефективно въздействие върху ценовите условия за предоставяне на електронни съобщителни услуги на практика отнема възможността за стимулиране на конкуренцията на разглежданите пазари на физически достъп до мрежова инфраструктура в определено местоположение и на ширококолов достъп.

Следва да се отбележи и обстоятелството, че принципите за последваща регулация, т.е. след установяване на вече извършено нарушение, не включват възможността за периодично събиране на информация от предприятията, което ограничава възможността за анализ на тенденциите относно развитието на пазара в перспектива. По този начин се отнема възможността за предприемане на бързи и адекватни мерки с цел да се предотвратят възможностите за нарушаване на конкуренцията.

Конкретно за разглежданите пазари следва да се имат предвид също така сериозните предизвикателства, на които съответният регулаторен орган следва да отговори, за да може да интервенира успешно на пазара. Така, необходима е специализирана експертиза във връзка с осчетоводяването на съответните услуги, както и с изчисляване на разходите на предприятията; изискват се също така специфични технически познания, особено що се касае до наблюдението на редица технически параметри, във връзка с мониторинга върху евентуално наложени специфични задължения. В този смисъл дейността единствено на общия, но не и на специализирания регулатор не е достатъчна за преодоляване на съществуващите конкурентни проблеми.

Като се има предвид посоченото, с оглед установените високи и непреходни бариери и липсата на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията, налагането от конкурентния регулаторен орган на имуществени санкции за вече извършени нарушения са недостатъчен механизъм за преодоляване на тези бариери, дори и санкциите да бъдат налагани в чести случаи. За ефективното развитие на пазарите е необходимо предприемането на мерки, които да могат да предотвратят извършването на нарушения, които увреждат конкуренцията, което не може да се постигне със заложените в конкурентното право правомощия за последващо (ex-post) регулиране.

2.4. Заключение

След прилагането на теста на трите критерия може да бъде направен изводът, че разглежданите пазар на предоставяне на (физически) достъп на едро до мрежова инфраструктура, който, според КРС, се ограничава до пазара на необвързан достъп до абонатна линия и пазар на предоставяне на ширококолов достъп на едро, който, според КРС, се ограничава до пазара на битстрийм достъп, удовлетворяват трите кумулативно приложени критерия и съответно подлежат на ex-ante регулиране.

В Разяснителната бележка³⁶ се обръща внимание на факта, че удовлетворяването на трите критерия не означава автоматично, че е необходимо регулиране на тези пазари. То е необходимо само в случаите, когато се докаже наличието на едно или няколко предприятия със значително въздействие върху пазара.

3. Съответен продуктов пазар

Прецизното очертаване на границите на пазарите на едро на (физически) достъп до мрежова инфраструктура (включително пълен и съвместен необвързан достъп) и на ширококолов достъп има за цел да определи обхвата на продуктите и услугите, които потенциално биха могли да попаднат в рамките на изследваните пазари, посредством анализ на взаимозаменяемостта им от гледна точка на търсенето и на предлагането. Настоящият раздел разглежда степента на взаимозаменяемост на услугите като е отчетено и потенциалното развитие на анализирания пазар в перспектива.

Съгласно чл. 9 от Методиката съответният продуктов пазар включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които е налице взаимозаменяемост при търсенето и взаимозаменяемост при предлагането.

3.1. Взаимозаменяемост от гледна точка на търсенето и предлагането на пазара на дребно

В Разяснителната бележка към Препоръката на ЕК за съответните пазари е отбелязано, че към настоящия момент са разпространени основно три вида достъп до Интернет: (i) комутируем достъп (dial-up), (ii) ширококолов достъп, използващ xDSL технологии (или еквивалентни такива) или кабелни модеми, и (iii) специално организиран достъп.

В тази връзка по-долу е разгледана взаимозаменяемостта между:

- ширококолов и тесноколов достъп до Интернет;
- различните видове ширококолов достъп от гледна точка на използваните мрежови технологии;
- ширококолов достъп и специално организиран достъп (dedicated access)³⁷.

Взаимозаменяемост между тесноколов и ширококолов достъп до Интернет

При анализа на поведението на потребителите, използващи услуги за достъп до Интернет КРС обръща внимание на възможните алтернативи за такъв достъп като изследва дали е налице взаимозаменяемост между тесноколов (до 144 kbps) и ширококолов (над 144 kbps) достъп до Интернет.

³⁶ Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари, стр.11

³⁷ Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари, стр.29

При анализа на взаимозаменяемостта между теснолентов достъп и широколентов достъп до Интернет КРС разглежда основните функционални и технически характеристики на двата вида достъп.

Ограничението на скоростта при теснолентовия достъп до Интернет не позволява на крайните потребители да използват услуги, изискващи пренос на големи обеми от данни, например IP телефония, Интернет телевизия, аудио и видео в реално време и др.

По тази причина през последните три години се наблюдава активна миграция на потребителите, използващи теснолентов достъп до Интернет към широколентов достъп. По данни на КРС в края на 2005 г. абонатите на теснолентов достъп до Интернет са били почти 70 000, или 33% от общия брой абонати, докато към края на 2007 г. абонатите на теснолентов достъп са 3,5 пъти по-малко и представляват само 3% от общия брой абонати на достъп до Интернет. КРС е на мнение, че тази тенденция ще продължи като е малка вероятността потребители, използващи широколентов достъп до Интернет да се откажат от него, предпочитайки теснолентовия достъп.

Анализирайки взаимозаменяемостта от гледна точка на предлагането, КРС изследва дали доставчиците на услуги за достъп до Интернет при малко, но продължително увеличение на цените за широколентов достъп биха започнали да предоставят единствено теснолентов достъп до Интернет и обратно. КРС е на мнение, че доколкото Интернет доставчиците могат да заменят предоставянето на теснолентов достъп с широколентов, то обратното не би се случило.

Във връзка с посочените по-горе причини би могло да се направи заключението, че към настоящия момент не съществува взаимозаменяемост между теснолентовия и широколентовия достъп до Интернет.

Взаимозаменяемост между различните видове широколентов достъп от гледна точка на използваните мрежови технологии

При дефинирането на пазара следва да се оцени също така дали е налице взаимозаменяемост на различните видове широколентов достъп, предоставян чрез мрежите и технологиите, налични в България (или такива, за които се предвижда да се появят в следващите две години).

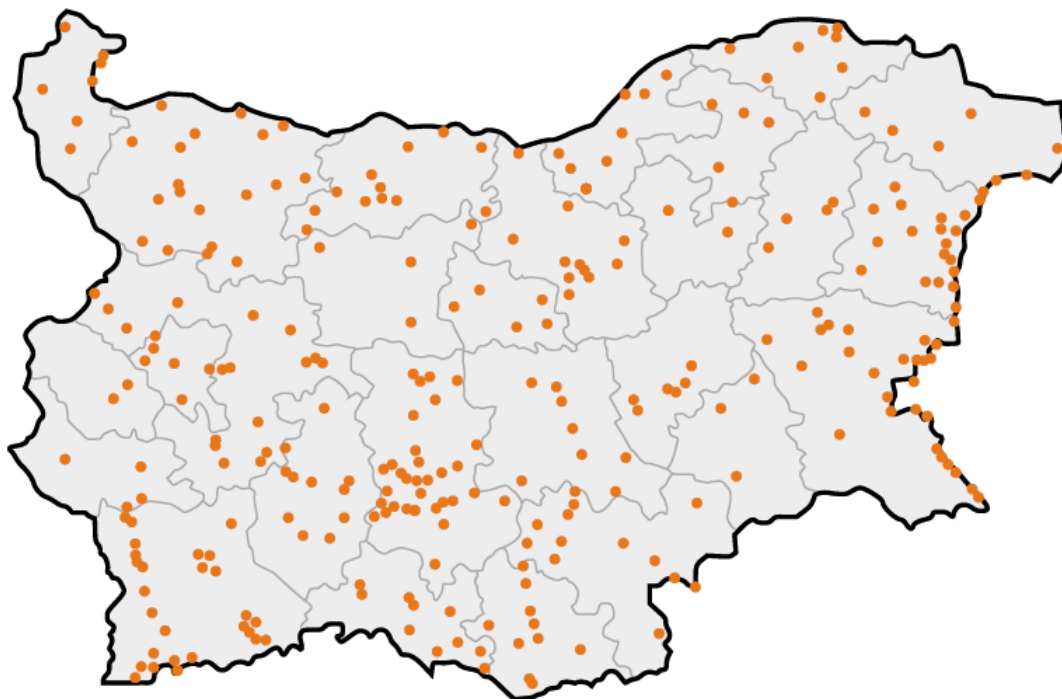
Както бе посочено, най-разпространените начини за предоставяне на широколентов достъп на дребно в България са ADSL, кабелни мрежи за разпространение на радио и телевизионни програми, и LAN/RLAN.

- **ADSL**

Независимо от факта, че най-широко разпространения начин за предоставяне на широколентов достъп в България е чрез LAN/RLAN, през последните две години се наблюдава значително нарастване на броя на потребителите, използващи ADSL. Това се дължи вероятно на намаляването на цената ѝ през разглеждания период като друга предпоставка, която може да доведе до по-нататъшно нарастване на използването на ADSL е наличието на изградена инфраструктура и техническа възможност за предоставяне на услугата в голям брой населени места.

На следващата фигура са показани населените места, в които се предлага ADSL достъп в България (261 към края на 2007 г.).

Населени места, в които реално се предоставя
ADSL достъп до Интернет към 31.12.2007 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 22

- Кабелен модем

Предлаганите от кабелните оператори пакетни услуги включват високоскоростен достъп до Интернет с оферти по отношение на цените/скоростите, конкурентни както на ADSL услугата на „БТК АД“, така и на достъпа, предлаган от LAN/RLAN доставчиците. Може да се очаква, че след въвеждането на преносимост на географските номера и с развитието на тройната услуга (triple play) може да се очаква, че делът на този вид ширококолов достъп ще нарасне.

Съпоставяйки функционалните и ценовите характеристики на ширококоловия достъп, организиран чрез използване на ADSL, кабелни мрежи за разпространение на радио- и телевизионни програми, и LAN/RLAN мрежи, КРС счита, че е налице взаимозаменяемост на тези продукти що се касае до пазара на дребно.

- WiMAX

Както бе посочено по отношение състоянието на пазара, през 2007 г., четири предприятия започнаха да осъществяват търговска дейност и да предоставят услуги чрез мрежи от типа „точка към много точки“, включително услугата ширококолов достъп до Интернет чрез WiMAX технология. Предлаганите в момента скорости за Интернет достъп варират от 256 kbps до 2048 kbps. WiMAX може да се използва както от фиксирани, така и от мобилни потребители чрез използването на необходимите крайни устройства (модеми). От гледна точка на пазара на дребно, това означава, че този вид достъп до Интернет може да бъде конкурентен, както на ширококоловия достъп предлаган от фиксирани оператори, така и на достъпа, предлаган от мобилните оператори.

С оглед краткия период на присъствие на подобни услуги на пазара към настоящия момент броят абонати и приходи на тези мрежи е незначителен спрямо общия обем на

пазара за широколентов достъп до Интернет. Ограничено е и покритието на изградените WiMax мрежи: към края на 2007 г. те покриват около 30-40% от населението (основно в големите градове и курортните селища) и едва около 5% от територията на страната.

Бъдещото развитие на пазара на услуги, предоставяни чрез мрежи от типа „точка към много точки”, е свързано с активното търсене на пазарна ниша при предоставянето както на мобилни услуги, така и на широколентов достъп до Интернет. Очакванията са, че привличането на нови абонати ще бъде свързано с факта, че безжичният достъп до високоскоростен Интернет е реална алтернатива на т.нар. „последна миля”. Това се би могло да се случи обаче извън рамките на разглеждания от анализа период.

- Сателитни връзки

Сателитни връзки (в това число за широколентови услуги) на този етап се предлагат от общо 9 предприятия на територията на България. По данни от предприятията абонатите на широколентов достъп до Интернет на дребно чрез сателитни системи са само два към края на 2007 г. По тази причина, може да се приеме, че влиянието на този вид достъп по отношение на широколентовия пазар като цяло е силно ограничено.

В повечето случаи капацитетът на предлаганите връзки по сателит не превишава 2 Mbps. Използват се техники за оптимизирането на капацитета на връзката с оглед увеличаване ширината на лентата, включително и чрез компресиране. Все пак, към момента предлаганите капацитети чрез други технологии понякога в пъти надвишават скоростите на сателитния достъп (виж фигура 19). В тази връзка сателитните връзки към момента биха могли да се окажат неподходящи за определени приложения, изискващи голяма ширина на лентата: например, VoIP или интерактивни игри. В допълнение, реализацията на широколентов достъп е значително скъпа в сравнение с други алтернативни видове достъп, което допълнително ограничава пазара на сателитния вид достъп.

Отчитайки така изложените факти, КРС е на мнение, че на този етап не е налице взаимозаменяемост между широколентовия достъп, осигурен чрез сателитни връзки и широколентовия достъп, организиран посредством ADSL, кабелни мрежи за разпространение на радио и телевизионни програми и LAN/RLAN.

- Мобилни мрежи

На българския мобилен пазар се предлагат две форми на достъп до Интернет – чрез мобилен телефон или чрез карта за достъп или модем, свързани към компютър.

Към момента на анализа на пазара на мобилни услуги се предлага свързаност към Интернет с различни скорости, в зависимост от използваното крайно устройство и технология (UMTS, HSDPA).

При използване на UMTS технология скоростите за download и upload, които се предлагат от българските мобилни предприятия е до 384 kbps, която е доста под скоростите, предлагани посредством други технологии в България (при кабелните мрежи най-ниската предлагана скорост е 1 Mbps, а при ADSL тя е 3 Mbps).

Скоростта на download при използване на HSDPA протокол варира при трите мобилни предприятия като теоретичната скорост може да достигне до 7,2 Mbps в зависимост от покритието на мрежата и от броя на потребителите, използващи мобилен Интернет в обхвата на дадена клетка от мрежата.

КРС е на мнение, че широколентовият достъп до Интернет чрез мобилен телефон не е функционално еквивалентен на този, предоставян чрез фиксирана връзка. Характеристиките на мобилния телефон, свързани с ползването на Интернет достъп са ограничени по отношение на размера на екрана, резолюцията и наличността на приложения. По тези причини широколентовият достъп до Интернет, предоставян чрез

мобилен телефон не се смята за заместител на широколентовия достъп, предоставян в определено местоположение.

КРС счита, че е необходимо да изследва и дали мобилният Интернет чрез карта за достъп или модем, свързан към компютър притежава достатъчно сходни функционални и ценови характеристики, за да бъде определен като взаимозаменяем с достъпа до Интернет, предоставян в определено местоположение.

КРС е на мнение, че съществуват функционални различия, които могат да ограничат обхвата на взаимозаменяемост на мобилния широколентов достъп с широколентов достъп в определено местоположение. Към момента на анализа, при промяна на потребностите си, използващите мобилен широколентов достъп нямат големи възможности за подобряване на качеството и увеличаване на скоростта на услугата, която ползват, в сравнение с предлаганите скорости от други технологии за достъп до Интернет (кабелен достъп, ADSL, LAN).

Мобилните широколентови услуги към момента не са в състояние в момента да поддържат приложения, изискващи високи скорости и качество на услугата - приложения за тройна услуга, игри, гласова услуга чрез Интернет протокол (VOIP).

В таблица 13 е представена справка за предлаганите към настоящия момент пакети за мобилен Интернет от трите мобилни предприятия.

„Мобилтел” ЕАД	обем данни (МБ)	цена на МБ извън пакет	месечен абонамент	крайно устройство*	средна цена за МБ
МТЕЛ Сърф Старт	512	0,25 лв.	19,90 лв.	модеми - от 39,00 лв. до 99,50 лв.	0,04 лв.
МТЕЛ Сърф	3 072	0,10 лв.	39,90 лв.		0,01 лв.
МТЕЛ Сърф +	5 120	0,10 лв.	49,90 лв.	карта - 99,50 лв.	
МТЕЛ Сърф Смарт	10 240	0,10 лв.	59,90 лв.		0,01 лв.

* посочените цени на крайните устройства са валидни само при подписване на договор за пакет за пренос на данни

„Космо България Мобайл” ЕАД	обем данни (МБ)	цена на МБ извън пакет	месечен абонамент	крайно устройство	средна цена за МБ
GoWeb 1000	1000	0,10 лв.	24,00 лв.	USB модем -99,00 лв. Експрес карта 99,00 лв.	0,02 лв.
GoWeb 4000	4000	0,10 лв.	36,00 лв.	USB модем -99,00 лв. Експрес карта 49,00 лв.	0,01 лв.
GoWeb 12000	12000	0,10 лв.	60,00 лв.	безплатни при подписване на срочен договор до края на 2008 г.	0,01 лв.

„БТК Мобайл” ЕООД	обем данни (МБ)	цена на МБ извън пакет	месечен абонамент	крайно устройство	средна цена за МБ
Вивател трафик	2048	0,10 лв.	36,00 лв.*	модеми - 99,00 лв. за 2 год. или 149,00 лв. за 1 год.	0,02 лв.
				карта - 49,00 за 2 год. или 79,00 лв. за 1 год.	

* промоция- първите три месеца с месечен абонамент от 18 лв.

Източник: данни от страниците на мобилните предприятия в Интернет:
www.mtel.bg; www.globul.bg; www.vivatel.bg

Таблица 13

При сравнение на представените оферти за достъп до мобилен Интернет с цените на ширококолов достъп до Интернет от определено местоположение, представени в раздел „Състояние на пазара на пренос на данни и достъп до Интернет в България”, т. 6 от документа може да се види, че цените за достъп до мобилен Интернет са значително по-високи от цените за достъп до Интернет чрез фиксирана връзка. Следва да се вземе под внимание и фактът, че офертите на мобилните предприятия предлагат ограничен по обем трафик, който може да се използва с определения пакет, докато предприятията, предлагащи ширококолов достъп до Интернет в определено местоположение, предлагат основно неограничен достъп.

Мобилен Интернет достъп би бил в определена степен взаимозаменяем за определена група потребители със следните характеристики:

- не притежават фиксирана телефонна линия;
- постоянно са в движение;
- нямат съществени изисквания по отношение на скоростта и качеството на услугата;
- не използват постоянно достъп до Интернет.

Тъй като тази група потребители има ограничено влияние върху пазара на ширококолов достъп до Интернет като цяло, КРС счита, че поведението ѝ не би оказало влияние върху резултатите от пазарния анализ.

В допълнение, покритието на 3G мрежите на мобилните предприятия в България в края на 2007 г. по територия и население е представено в таблицата по-долу:

	покритие на 3G мрежа по територия	покритие на 3G мрежа по население
„Мобилтел” ЕАД	6,21%	45,51%
„Космо България Мобайл” ЕАД	23,66%	49,03%
„БТК Мобайл” ЕООД	1,84%	40,80%

Източник: Данни, подадени в КРС

Таблица 14

Относително ниското покритие на 3G мрежите по територия ограничава допълнително използването на достъп до ширококолов Интернет посредством тях.

Отчитайки ценовите и функционалните различия КРС счита, че мобилният ширококолов достъп и ширококоловият достъп в определено местоположение не са взаимозаменяеми от гледна точка на търсенето.

Анализирайки взаимозаменяемостта от гледна точка на предлагането, КРС изследва дали доставчиците на услуги за мобилен ширококолов достъп до Интернет при малко, но трайно увеличение на цените на ширококолов достъп в определено местоположение от страна на хипотетичен монополист, биха започнали да предоставят единствено ширококолов достъп в определено местоположение и обратно.

В България мобилният ширококолов достъп се предлага като допълнителна услуга от предприятията, притежаващи мобилни наземни мрежи. При малко, но продължително увеличение на цените на мобилен ширококолов достъп, възможността предприятие, което предоставя друг вид ширококолов достъп да започне да предоставя мобилен е ограничена. За да се случи това е необходимо предприятието да навлезе на пазара на мобилни мрежи и услуги, което е свързано с преодоляване на високи входни пазарни бариери като например закупуването на ограничен ресурс –

честоти и номера, както и високото ниво на насищане на потреблението на мобилни услуги в България.

На базата на извършения анализ на взаимозаменяемост на ширококоловен достъп до Интернет от фиксирано местоположение и мобилен ширококоловен достъп при търсенето и предлагането, КРС счита, че тези две услуги не принадлежат на един и същ съответен пазар.

Взаимозаменяемост между ширококоловен достъп и специално организиран достъп

Специално организираният достъп е техническо решение, което се реализира конкретно за нуждите на крайни потребители, търсещи неограничен, високоскоростен достъп до Интернет. Обичайно такъв достъп се осигурява чрез оптична свързаност, наети линии или безжично решение и се предоставя на големи корпоративни клиенти, които изискват високо качество на предлаганите им услуги. В тази връзка по-често използваните технически решения за организирането на този вид достъп осигуряват симетрично пренасяне на данни в двете посоки, за разлика от най-разпространените у нас начини за предоставяне на ширококоловен достъп чрез асиметрично пренасяне на данни (ADSL и кабелни мрежи). Тези технически и функционални изисквания определят и цената на специално организирания достъп, която е по-висока от цената на стандартните начини за осъществяване на ширококоловен достъп.

Отчитайки различията в ценовите и функционалните характеристики на ширококоловения достъп на дребно и специално организирания достъп, тези услуги не би следвало да се считат за взаимозаменяеми.

Заклучение

В резултат на анализа КРС счита, че пазарът на дребно за ширококоловен достъп включва предоставянето на ширококоловен достъп чрез ADSL, кабелни мрежи за разпространение на радио и телевизионни програми и кабелни мрежи за предаване на данни (LAN/RLAN).

3.2. Взаимозаменяемост от гледна точка на търсенето и предлагането на пазарите на едро

Докато при пазарите на дребно е от съществено значение разграничаването на услугите по предоставянето на достъп до Интернет за домашни потребители или за бизнес клиенти, то при пазара на едро, свързан с осигуряване на възможност на достъп до мрежова инфраструктура, такова разграничение не се прави.

Това е така, защото при създаването на условия за осигуряване на достъп до Интернет (съответно предоставянето на услуга на едро, позволяваща осъществяването му), целта е предоставяне на възможност за достъп от определено местоположение (без значение дали в определеното местоположение се намира домашен потребител или бизнес клиент). По тази причина в анализирания в настоящия документ пазар на едро домашните потребители и бизнес клиентите принадлежат на един и същ съответен пазар, съответно към пазара на достъп до мрежова инфраструктура (включително пълен или съвместен необвързан достъп до абонатната линия) в определено местоположение и към пазара на едро на предоставяне на ширококоловен достъп.

Съгласно направеното по-горе заключение, пазарът на дребно за ширококоловен достъп, включва предоставянето на ширококоловен достъп чрез ADSL, кабелни мрежи за разпространение на радио и телевизионни програми и кабелни мрежи за предаване на данни (LAN/RLAN).

Във връзка с всичко, посочено до тук, КРС е на мнение, че следва да бъдат анализирани следните възможности:

- Дали е налице взаимозаменяемост между необвързания достъп до абонатната линия и битстрийм достъп;
- Дали е възможно да се предоставят еквивалентни на необвързания достъп до абонатната линия и еквивалентни на битстрийм достъп услуги чрез други мрежи;
- Следва ли вътрешните доставки за предоставяне на широколентови услуги (self-supply) да бъдат включени в съответните пазари.

Взаимозаменяемост между необвързан достъп до абонатната линия и битстрийм достъп от гледна точка на търсенето

При преценката за наличие на взаимозаменяемост от гледна точка на търсенето КРС извърши оценка дали предприятията, искащи достъп, считат битстрийм достъпа за подходяща алтернатива, към която да се прибегне в кратки срокове и при невисоки разходи, ако предприятието, предоставящо необвързания достъп до абонатната линия, приложи хипотетично увеличение за цените си на едро.

Следва да се отбележи, че не е налице разлика в крайния продукт (широколентови услуги), който може да се предостави чрез необвързан и битстрийм достъп на крайните потребители. За разлика от битстрийм достъпа, обаче, при използване на необвързан достъп се налагат значителни невъзстановими разходи за предприятията, свързани с ползването на услугите на едро за необвързан достъп, предоставяни от историческото предприятие.

Както бе посочено по-горе, за изследвания период в България единствено историческото предприятие „БТК” АД предоставя ADSL услуги и необвързан достъп съгласно одобрено Типово споразумение за необвързан достъп и сключени договори. Необходимо е да се отбележи, че съгласно одобреното Типово предложение за необвързан достъп на „БТК” АД (Решение № 1459/11.07.2006 г. на КРС) предприятието се задължава да не предоставя услуги чрез xDSL технологии, различни от ADSL за широколентов пренос на данни на собствените си абонати, преди КРС да е одобрила изменение на Типовото предложение така, че да даде възможност и на предприятията, ползващи необвързан достъп, да използват съответната технология за предоставянето на услуги. Подобни правила на този етап не съществуват по отношение на битстрийм достъп.

Алтернативните предприятия (вкл. лицата, търсещи необвързан достъп) могат да предлагат също битстрийм достъп. Факт е обаче, че въпреки техническата възможност за това, по данни, налични в КРС, алтернативните предприятия в България не предоставят такъв достъп за периода на анализа. В същото време, дори и това да е налице, географското покритие на алтернативните предприятия е локално изразено и несравнимо по мащаб с националното покритие на историческия оператор „БТК” АД.

Предвид гореизложеното, ако едно предприятие предлага широколентови услуги, базирани на битстрийм достъп, малко вероятно е то да предпочете да ползва необвързан достъп като алтернатива на битстрийм достъпа при хипотетично увеличение в цената на битстрийм достъпа в рамките на 5-10%.

Следва да се отбележи, че горепосочените разсъждения са основани на факта, че на българския пазар в момента съществува предлагане на услуги за необвързан и битстрийм достъп. От гледна точка на търсенето на необвързан достъп, такова не е налице и алтернативните предприятия на практика не го използват като възможност за получаване на достъп за предоставяне на услуги на абонатите на „БТК” АД. С оглед

пазарната ситуация от последните няколко години, може да се заключи, че е налице нежелание от страна на алтернативните предприятия за инвестиране в изграждане на инфраструктура с цел ползването на необвързан достъп. По отношение на битстрийм достъпа, търсенето на подобен вид услуга предстои тепърва да се разгърне. Само едно алтернативно предприятие, „Орбител” ЕАД, предлага собствени DSL услуги от 14.06.2008 г. като броят на декларираните абонати към средата на 2008 г. е пренебрежимо малък.

Взаимозаменяемост между необвързан достъп до абонатната линия и битстрийм достъп от гледна точка на предлагането

КРС следва също да извърши оценка дали съществуващите или нови предприятия ще навлязат лесно на пазара без прекалено високи разходи и за кратко време в резултат повишаването на цените за осигуряване на необвързан достъп от страна на хипотетичен монополист.

При горната ситуация един хипотетичен доставчик на битстрийм достъп може теоретично да обнови своята мрежа и да започне да предлага необвързан достъп. Поради значителните невъзстановими („потъващи”) разходи за разгръщане на напълно развита PSTN мрежа обаче, подобен преход не би бил реално осъществим и икономически целесъобразен в случай на малко покачване в цените.

Съществува също така възможността хипотетичното покачване на цената на необвързания достъп да стимулира разгръщането на нова PSTN структура. В този случай са налице високи от икономическо и правно-регулаторно естество бариери за навлизане като сроковете и разходите за създаването на нова фиксирана мрежа, алтернатива на мрежата на историческия оператор в технологичен аспект и със съизмеримо покритие, които правят такова навлизане нереалистично в рамките на времеви хоризонт на настоящия анализ.

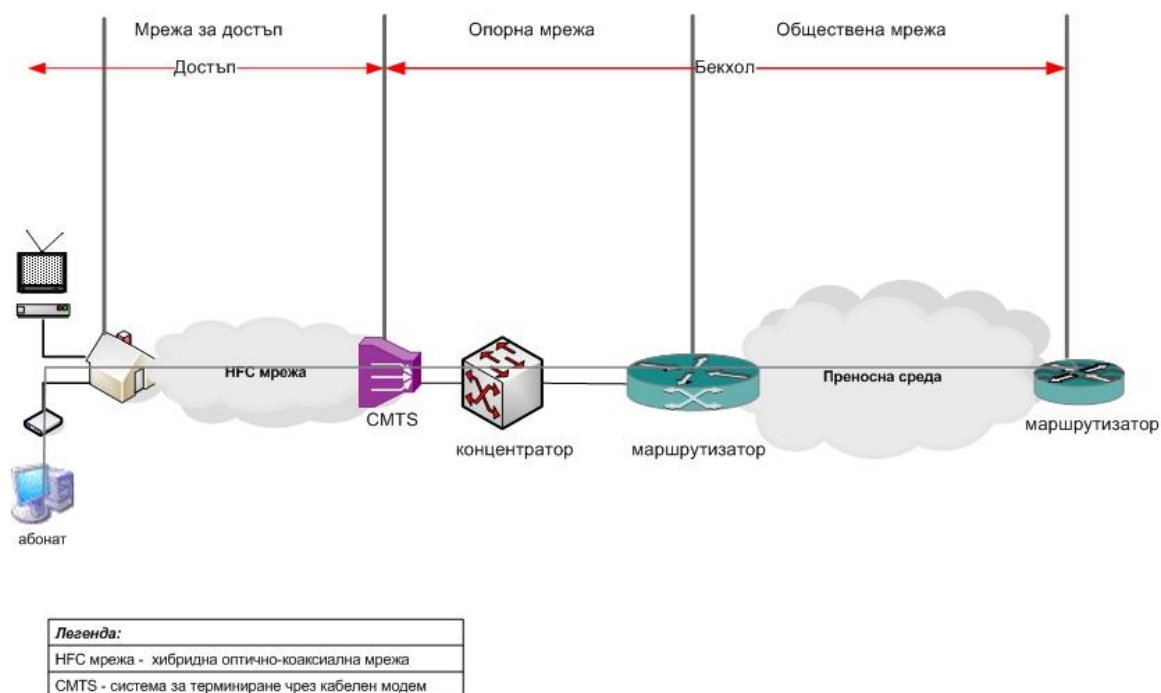
Имайки предвид горното, битстрийм и необвързаният достъп (вкл. съвместния) не могат да бъдат счетени за взаимозаменяеми от гледна точка на предлагането.

Базирайки се на по-горните заключения КРС счита, че необвързаният достъп (вкл. съвместния достъп) и битстрийм достъп не са взаимозаменяеми от гледна точка както на търсенето, така и на предлагането, и поради това не формират един и същи пазар на едро.

Възможно ли е да се предоставят еквивалентни услуги на необвързания достъп до абонатната линия и битстрийм достъпа чрез други мрежи?

При дефинирането на пазара следва да се оцени също така дали останалите мрежи и технологии за ширококолов достъп, налични на пазара в България (или такива, за които се предвижда да се появят през следващите две години) са в състояние да обезпечат предоставянето на услуги на едро, еквивалентни на необвързания и битстрийм достъпа.

➤ **Кабелни мрежи за разпространение на радио- и телевизионни програми**

Фигура 23

При кабелните мрежи за разпространение на радио и телевизионни сигнали съществуват редица технически и функционални ограничения, които ограничават предоставянето на необвързан и битстрийм достъп. Както е представено на фиг. 23 т.нар. система за терминиране чрез кабелен модем (CMTS) осъществява предаването на данни от и към кабелната мрежа, както и комуникация с кабелните модеми.

За да може да предостави свои услуги чрез кабелната мрежа на основното предприятие (в случая оператор на кабелна мрежа), алтернативното предприятие ще трябва да използва отделни системи от типа CMTS с различна честота на каналите (upstream и downstream) от тази, която използва основното предприятие. Това силно ограничава възможностите на алтернативното предприятие предвид факта, че в повечето случаи основното предприятие ефективно използва целия наличен честотен диапазон.

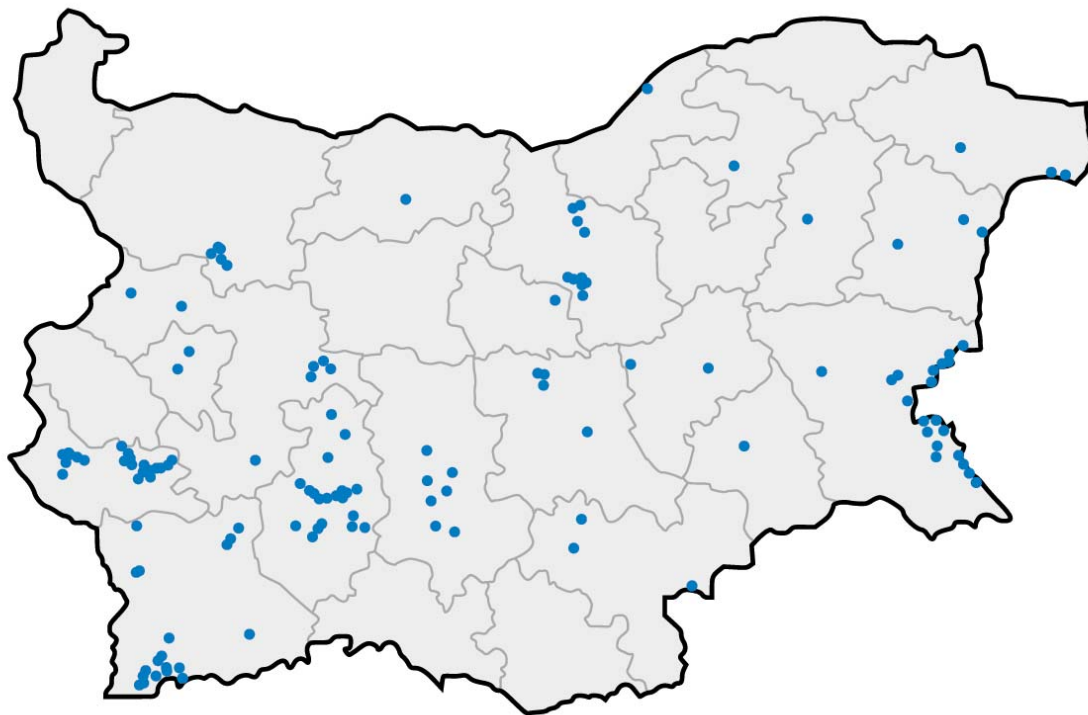
Друг проблем за осигуряването на достъп до хибридна оптично-коаксиална мрежа (HFC) се получава от начина, по който работи протокол DOCSIS. Когато кабелният модем се свърже първоначално в мрежата започва сканиране на downstream честотите и свързване за установяване на комуникация със CMTS системата. Това означава, че модемът ще се свърже с първата CMTS система, която отговори. Този факт, при наличие на повече от една CMTS система би довело до проблем, тъй като модемът може да се свърже със CMTS система на друг оператор.

С оглед гореизложеното, независимо, че осигуряването на достъп на едро чрез кабелните мрежи за разпространение на радио- и телевизионни програми е теоретично възможно, практическата му реализация е технически нецелесъобразна и икономически неоправдана.

В допълнение, следва да се посочи и ограниченото географско покритие на кабелните мрежи за разпространение на радио и телевизионни сигнали по отношение на предлагането на услуги за широколентов достъп до Интернет (фигура 24). Към края на 2007 г. общото проникване на услуги за широколентов достъп до Интернет чрез мрежите на двете най-големи кабелни предприятия („Евроком Кабел Мениджмънт България“ ЕАД и „Кейбълтел“ АД), е едва 0,8% от населението и 2,1% от

домакинствата в България. Двете предприятия предлагат услуги за широколентов достъп до Интернет на дребно в някои по-големите градове на страната и отделни по-малки населени места около тях (фигура 25).

Населени места, в които реално се предоставя
кабелен достъп до Интернет към 31.12.2007 г.

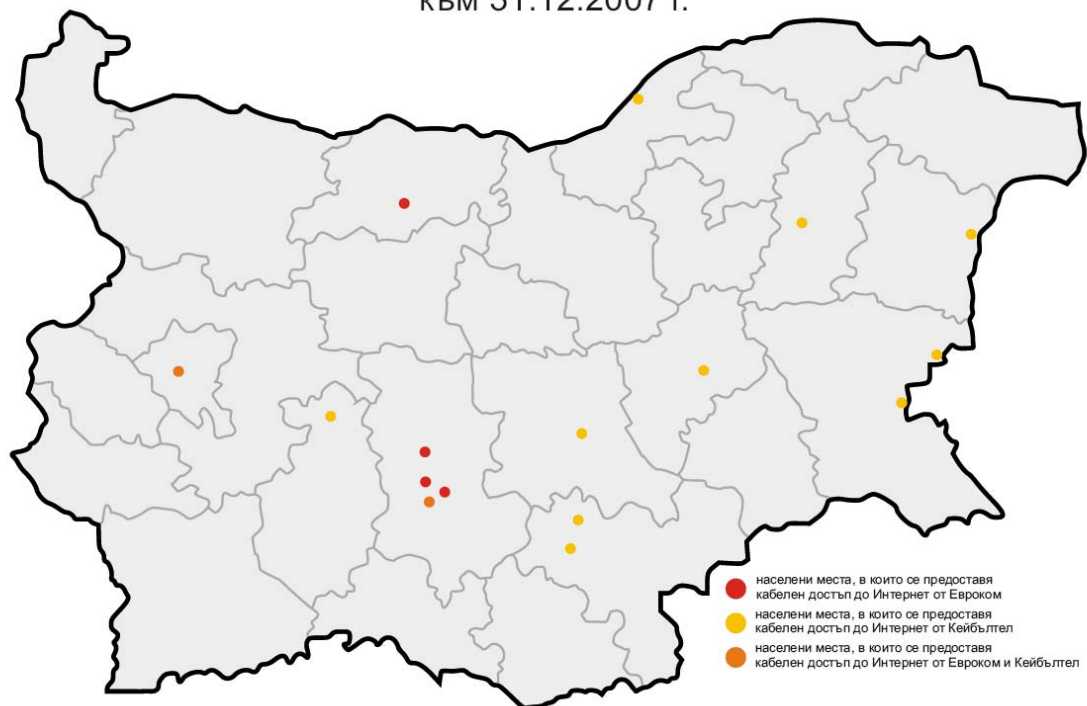

Забележка: На картата са представени населените места, в които реално се предоставя кабелен достъп до Интернет от всички предприятия с мрежи за пренос на радио и телевизионни сигнали

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 24

Населени места, в които реално се предоставя кабелен достъп до Интернет в мрежите на Евроком и Кейбълтел към 31.12.2007 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

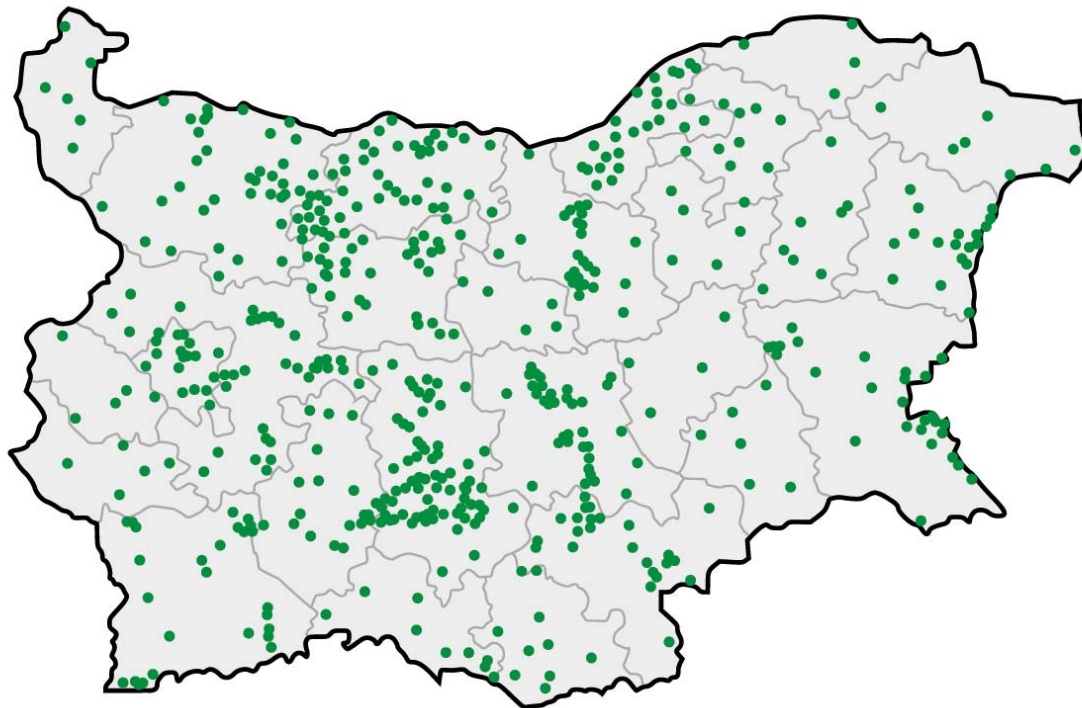
Фигура 25

Кабелни мрежи за пренос на данни

Осигуряването на достъп на друго предприятие до дадена локална мрежа може да се осъществи чрез изграждане на виртуална частна мрежа (VPN). При VPN мрежите се изграждат в т.нар. виртуални тунели. Данните при тях биват предавани през мрежата по начин, наподобяващ връзка от типа „от точка до точка”. Виртуалните мрежи позволяват създаването на логическа мрежа, която бива независима от географското местоположение, както и от възможностите за установяване на директна физическа връзка. Локалните мрежи са основа за изграждането на по-големите мрежи (MAN и WAN), създавани чрез свързването на много локални мрежи.

Все пак, независимо от техническата възможност за предоставяне на достъп, от гледна точка на локалното географско покритие на всяка от LAN мрежите, КРС не счита, че те могат да представляват реална алтернатива на осигуряването на достъп на едро до инфраструктура с цел предоставяне на широколентови услуги и не попадат в един пазар на този етап да бъдат реална алтернатива на необвързания достъп до абонатна линия (вкл. съвместен) и битстрийм достъп. На фигура 26 е представена схема на населените места, където се предоставя LAN/RLAN достъп до Интернет.

Населени места, в които реално се предоставя LAN/RLAN достъп до Интернет към 31.12.2007 г.

Забележка: На картата са представени населените места, в които реално се предоставя достъп до Интернет от предприятия с мрежи за пренос на данни (LAN, RLAN), като следва да се има предвид, че този тип мрежи са с изключително локално покритие в рамките на населено място

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 26

Предоставяне на достъп за собствено ползване и други услуги, предоставяни на трети страни

Към края на 2007 г. не съществуват доставчици на услуги за трети страни, които да закупуват необвързан и битстрийм достъп на едро. Предоставянето на услуги на едро от страна на историческото предприятие е в голяма степен ориентирано към обслужване на неговото поделение на дребно. Следва да се приеме, че доставянето на необвързан достъп и битстрийм достъп на едро за собствено ползване от историческото предприятие следва да се включи в съответните пазари, доколкото няма разлика между услугите, които се предоставят вътрешно и тези, предоставяни на доставчици на трети страни. Нещо повече, ако историческото предприятие увеличи цените за необвързания и битстрийм достъп на едро, това ще повиши както разходите за достъп на доставчика за трети страни, така и на доставчика на дребно в групата на историческия оператор. Следователно, предоставянето от историческото предприятие на достъп за собствени нужди и услугите на едро, предоставяни на трети страни, представляват части от един и същ продуктов пазар.

Предварителни заключения

Различни мрежови технологии са в процес на разгръщане, но предвид свързаните с това срокове и с оглед практическите/технически ограничения, те не са предмет на настоящия анализ.

Предприятията за разпространение на радио и телевизионни програми чрез кабелни мрежи вече разполагат с национална мрежа, разгърната за продължителен период от време, но предвид горепосочените технически ограничения, тя не може да се приеме за приложима алтернатива на необвързания достъп до абонатна линия посредством PSTN мрежа, както и на битстрийм достъп.

Водена от гореизложеното, КРС приема, че необвързан достъп до абонатна линия и битстрийм достъп не могат, в рамките на времевия хоризонт на настоящия анализ, да бъдат предоставяни чрез алтернативни мрежови технологии.

На база на представения по-горе анализ на взаимозаменяемостта на продуктите и услугите и следвайки изложеното в Препоръката на ЕК относно съответните пазари, КРС приема, че *пазарът на достъп до мрежова инфраструктура (включително пълен и съвместен необвързан достъп) в определено местоположение* :

- не включва битстрийм достъп;
- не включва услуги, предлагани чрез алтернативни мрежови технологии;
- включва всички продукти и услуги, свързани с необвързан достъп на едро (вкл. съвместния) до абонатна линия, предоставяни за собствени нужди посредством съществуващи PSTN мрежи от страна на историческото предприятие;
- включва всички продукти и услуги, свързани с необвързан достъп на едро (вкл. съвместения) до абонатна линия и предоставяни на трети лица, посредством съществуващи PSTN мрежи.

На база на извършения анализ на взаимозаменяемостта на продуктите и услугите и следвайки изложеното в Препоръката на ЕК относно съответните пазари, КРС приема, че *пазарът на едро на ширококолов достъп до Интернет*:

- не включва услуги, предлагани чрез алтернативни мрежови технологии;
- не включва необвързан достъп до абонатната линия;
- включва всички продукти и услуги, свързани с битстрийм достъп на едро, предоставяни за собствени нужди посредством съществуващи PSTN мрежи от страна на историческото предприятие;
- включва всички продукти и услуги, свързани с битстрийм достъп на едро, предоставяни на трети лица, посредством съществуващи PSTN мрежи.

4. Съответен географски пазар

Съгласно Насоките за пазарните анализи и оценката на значително въздействие върху пазара и чл. 14, ал. 1 от Методиката, географският обхват на съответния пазар в сектора на електронните съобщения се определя въз основа на два главни критерия:

- покритие по територия на обществените електронни съобщителни мрежи;
- наличие на еднакви законови и регулаторни изисквания за предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

Въз основа на тези два критерия географският пазар може да бъде определен като местен, регионален, национален или обхващащ територията на две или повече страни (например обоевропейски пазар, пазар, обхващащ територията на Европейското икономическо пространство, или глобален пазар).

Съгласно чл. 152, ал. 3 от ЗЕС, географският пазар включва определена територия, в която се предлагат съответните взаимозаменяеми обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, и в която конкурентните условия са еднакви и се различават от тези в съседни райони.

Вземайки предвид разпоредбите на европейското и националното законодателство, КРС дефинира съответния географски пазар на едро на необвързан достъп до абонатната линия и съответния географски пазар на едро на ширококоловен достъп като *национални (в рамките на територията на Република България)* по своя обхват. Доказателствата в подкрепа на това твърдение са:

1. националното покритие на мрежата на „БТК” АД;
2. наложените на „БТК” АД задължения за предоставяне на необвързан достъп до абонатната линия и битстрийм достъп по отношение на територията на цялата страна;
3. предлагането от „БТК” АД на еднакви услуги и ценови тарифи, както и условия за предоставяне на услугата за цялата територия на Република България.

5. Заключение

В резултат на извършения анализ, целящ определянето на съответни пазари, КРС стигна до следните заключения:

Съответните продуктови пазари, обекти на този анализ са:

- пазарът на физически достъп до мрежова инфраструктура (включително *пълн* и съвместен необвързан достъп) в определено местоположение. Този пазар се ограничава до предоставянето на необвързан достъп до абонатна линия и по-надолу ще се обозначава като пазар на необвързан достъп до абонатната линия. Географският обхват на разглеждания съответен пазар е територията на Република България.

Съответният пазар включва мрежата на „БТК” АД.

- пазарът на ширококоловен достъп на едро. Този пазар се ограничава до предоставянето на битстрийм достъп и по-надолу ще се обозначава като пазар на битстрийм достъп. Географският обхват на разглеждания съответен пазар е територията на Република България.

Съответният пазар включва мрежата на „БТК” АД.

При евентуална поява на ново предприятие, предоставящо ширококоловен достъп на едро, би следвало то да бъде включено в разглеждания съответен пазар на ширококоловен достъп на едро.

VII. Анализ и оценка на съответните пазари

1. Въведение

След определянето на границите и участниците на съответните пазари на едро на (физически) достъп до мрежова инфраструктура в определено местоположение и на ширококоловен достъп на едро (Раздел VI от документа) и въз основа на събраната информация по реда на Раздел III на Методиката, КРС извършва анализ на съответните пазари, който има за цел да оцени:

- наличието на предпоставки, възпрепятстващи функционирането на пазарите и ефективната конкуренция, които могат да позволят на едно или повече предприятия, участници на съответните пазари, самостоятелно или съвместно, да имат господстващо поведение до степен на съществена независимост от конкуренти, потребители и крайни потребители;
- наличието на възможности за прехвърляне на пазарна сила на свързани пазари.

Според чл. 14, ал. 2 от Рамковата директива и чл. 24 от Методиката предприятие със значително въздействие върху пазара е предприятие, което самостоятелно или съвместно с други се ползва от позиция, равностойна на господстваща, т.е. позиция на икономическа сила, позволяваща му да следва поведение до съществена степен независимо от конкуренти, потребители и крайни потребители.

Ефективна конкуренция на съответния пазар е налице, когато нито едно предприятие, предоставящо обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги самостоятелно или съвместно с други предприятия, няма значително въздействие върху този пазар³⁸.

2. Критерии, използвани при анализа на ефективността на конкуренцията и определяне на предприятията със значително въздействие върху съответните пазари

Според чл. 75 от Насоките господстващо положение на даден съответен пазар се установява по редица критерии и преценката за него се основава на перспективен анализ на пазара, обхващащ бъдещ период от две години, като се вземат предвид съществуващите пазарни условия. Като отправна точка в анализа и показател за наличието на пазарна мощ обикновено се използват пазарните дялове. Самото наличие на висок пазарен дял обаче не е достатъчно, за да се установи присъствие на господстващо положение.

Освен пазарния дял, критериите, които се използват за измерване на пазарната мощ на съответните предприятия зависят от конкретните характеристики на съответния пазар. Националните регулаторни органи са тези, които следва да определят кои критерии са най-подходящи за анализиране на пазарното присъствие³⁹. Част от критериите, които могат да бъдат използвани за установяване наличието на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар са посочени в чл.156, ал.3 и 4 от ЗЕС и в чл. 35 и 36 от Методиката.

КРС счита, че не е релевантно за целите на настоящия анализ да използва всички критерии за установяване наличието на значително въздействие върху пазара, които са залегнали в Насоките за пазарните анализи и оценката на значително въздействие върху пазара⁴⁰, както и в ЗЕС и Методиката⁴¹.

Критерии, които КРС счита, че не са относими при установяване наличието на предприятия със значително въздействие върху пазара на необвързан достъп до абонатната линия и пазара на битстрийм достъп:

- Наличие на продуктово разнообразие (чл. 35, ал. 6 от Методиката)– критерият не е взет под внимание, тъй като обект на анализ са пазарите на едро и по-специално специфични услуги, предоставяни на едро от предприятията, каквито са необвързаният достъп до абонатната линия и битстрийм достъп. По отношение на предлаганите

³⁸ Чл. 25, ал. 2 от Методиката

³⁹ Чл. 77 от Насоките

⁴⁰ Чл. 78 от Насоките

⁴¹ Чл. 35 и чл. 36 от Методиката

услуги на дребно на ширококолов път до Интернет, свързаното предлагане на продукти и/или услуги или пакетни услуги е разглеждано в т. 5.1.3. от настоящия документ и е установено че обвързването на продукти и услуги на пазара на дребно е ограничено;

- Добре развита дистрибуторска и пласментна мрежа (чл. 35, ал. 10 от Методиката) - критерият не е взет под внимание, тъй като обект на анализ са пазарите на едро, и по-специално специфични услуги, предоставяни на едро от предприятията. Потребителите на услугите на пазарите на едро са предприятия, които предоставят електронни съобщителни услуги и са добре запознати с предлаганите оферти за необвързан достъп до абонатната линия и ширококолов път на едро. Поради естеството на услугите не е необходимо създаването на специализирана дистрибуторска мрежа, която да обслужва потребителите на пазара на едро.

Критерии за установяване наличието на предприятия със значително въздействие върху съответните пазари, обект на настоящия анализ, които КРС счита, че не са определящи

- Общ размер на предприятието (чл. 35, ал. 1 от Методиката) – във връзка с така определените продуктови и географски пазари, обект на изследване, изследването на този критерий не би променило по никакъв начин изводите, направени по отношение на определянето на предприятия със значително въздействие върху пазара;

- Технологични предимства или превъзходство и/или достигнато технологично ниво на развитие на мрежата (чл. 35, ал. 3 от Методиката) – във връзка с така определените продуктови и географски пазари, обект на изследване, изследването на този критерий не би променило по никакъв начин изводите, направени по отношение на определянето на предприятия със значително въздействие върху пазара;

- Лесен или привилегирован достъп до капиталови пазари и/или финансови ресурси (чл. 35, ал. 5 от Методиката) – във връзка с така определените продуктови и географски пазари, обект на изследване, изследването на този критерий не би променило по никакъв начин изводите, направени по отношение на определянето на предприятия със значително въздействие върху пазара.

Относителни критерии при установяване наличието на предприятия със значително въздействие върху пазара на необвързан достъп до абонатната линия и пазара на битстрийм достъп

При анализа на ефективността на конкуренцията и при определянето на предприятия със значително въздействие върху пазара на необвързан достъп до абонатната линия и върху пазара на битстрийм достъп, КРС използва следните критерии:

1. Пазарен дял;
2. Бариери за навлизане на пазара;
 - Контрол върху инфраструктура, която не може да бъде лесно дублирана;
 - Наличие на разходи, необходими при навлизане в сектора, които не могат да бъдат възстановени при неговото напускане;
 - Икономии от мащаба и от обхвата;
3. Вертикална интеграция;
4. Недостатъчна или слаба покупателна способност
5. Потенциална конкуренция

3. Анализ и оценка на съответния пазар на необвързан достъп до абонатната линия

3.1. Пазарен дял

Оценката на пазарния дял е отправна точка при анализа на значителното въздействие върху пазара. Ако пазарният дял на едно предприятие е по-голям от 50%, то това може да бъде разглеждано като ясен знак за наличието на значително въздействие върху пазара, освен при изключителни обстоятелства. По правило предприятия с пазарен дял под 25% не се считат за предприятия със значително въздействие върху пазара⁴².

Тъй като „БТК” АД е единственото предприятие в България, предоставящо необвързан достъп до абонатната линия (включително пълен и съвместен достъп), то историческото предприятие притежава 100% пазарен дял на съответния пазар.

На базата на представените данни може да се заключи, че „БТК” АД притежава пазарен дял от 100% на пазара на необвързан достъп до абонатната линия.

Пазарният дял сам по себе си е недостатъчен за извеждането на категорично заключение дали дадено предприятие има значително въздействие върху пазара и трябва да се разглежда в неразривна връзка с останалите критерии, заложиени в чл. 78 от Насоките и чл. 35 и чл.36 от Методиката. Въпреки това 100 % пазарен дял, даващ на предприятието качеството на фактически монополист е ясна индикация за наличие на значително въздействие на пазара.

3.2. Наличие на бариери за навлизане и разширяване на съответния пазар

3.2.1. Контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана

При оценката съгласно критерия контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана се отчита дали дадено предприятие има право на собственост или контрол върху електронна съобщителна мрежа, за изграждането на която потенциалните конкуренти ще трябва да направят значителни по размер разходи за продължителен период от време и която му дава възможност да следва поведение, независимо от другите доставчици. Контролът, упражняван от дадено предприятие върху подобна инфраструктура, може да е съществена бариера за навлизане на потенциални конкуренти на съответния пазар.

Предоставянето на услуги на едро на достъп до мрежова инфраструктура в определено местоположение изисква по дефиниция наличието на контрол върху инфраструктурата за достъп до крайния потребител. Историческото предприятие притежава 97,5% пазарен дял (на база брой постове) на пазара на дребно за достъп на домашни и бизнес потребители до обществена телефонна мрежа. „БТК” АД е и единственото към момента на анализа предприятие, което предоставя широколентов достъп чрез xDSL (с изключение на „Орбител” ЕАД, което обаче е започнало предоставянето на този тип услуги едва към средата на 2008 г.). Със силно изразената си йерархична инфраструктура и национално покритие на мрежата, мрежата на „БТК” АД не може лесно да се дублира, както от техническа, така и от икономическа гледна точка и по тази причина представлява висока бариера за навлизане на пазара.

⁴² Чл. 75 от Насоките

В заключение, мрежата за достъп на „БТК” АД представлява инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана и представлява висока бариера за навлизане на пазара.

3.2.2. Разходи, необходими за навлизане в сектора, които не могат да бъдат възстановени при неговото напускане

Разходите, свързани с изграждане, поддръжка и експлоатиране на подобна мрежа и предоставяне на услуги посредством нея, които не могат да бъдат възстановени при напускане на пазара могат да включват: инвестиции във високо специализирано оборудване и сгради, разходи за набиране на квалифициран персонал и обучения, разходи за реклама, лицензионни такси, разходи за проучвания и развитие и др.⁴³

Наличието на невъзстановими разходи не означава автоматично, че са налице високи бариери за навлизане на пазара. Приема се, че винаги съществуват разходи, необходими за навлизане на голяма част от пазарите, които не могат да бъдат възстановени. Историческото предприятие е претърпяло подобни загуби, навлизайки на пазара. Въпреки това, в доклада си относно бариерите за навлизане от 2005 г., ОИСР отбелязва, че при някои обстоятелства е много по-трудно за новонавлизащите в момента на пазара предприятия, отколкото е било за историческото предприятие при неговото навлизане: *„когато пазарът вече е зает от историческо предприятие, потенциалните предприятия може да се озоват пред установени марки продукти, както и пред търсене, което е недостатъчно, за да позволи ефективно действие на новите предприятия”*⁴⁴.

В доклада се отбелязва, че където са налице високи невъзвръщаеми разходи, установилото се историческо предприятие, което също е претърпяло значителни невъзстановими разходи, има възможност да отговори на новонавлизащите предприятия като увеличи цените над своите собствени средни разходи, но под равнището, при което алтернативното предприятие би могло да покрие невъзстановимите разходи за навлизане. Тези разходи създават значителна асиметрия, която е способна да задържи навлизането, тъй като историческото предприятие вече е направило тези разходи, а алтернативните не са. *„По правило, колкото по-високи са разходите, които не могат да се възстановят, толкова е по-малко вероятно да навлезе друго предприятие на този пазар.”*

Навлизането на пазара на необвързан достъп до абонатната линия би изисквало значителни разходи, които не могат да се възстановят при неговото напускане. Необходими са и допълнителни инвестиции за развитие на услугата, оборудване, канали и др. Отчитайки ефекта на разходите, които не могат да бъдат възстановени при напускане на пазара, не би било логично да се приеме, че новонавлизащо предприятие би инвестирало в мрежа за достъп от мащаба на мрежата на „БТК” АД. За навлизане на пазара на необвързан достъп до абонатната линия са необходими значителни разходи, дори и ограничени, които не могат да бъдат възстановени.

Поради изброените причини, КРС е на мнение, че разходите, които не могат да бъдат възстановени при напускане на пазара, представляват бариера за навлизане за всяко предприятие, което не е изградило собствена мрежа и представляват по-малка, но все пак значителна бариера за навлизане на предприятие, притежаващо собствена

⁴³ Report 2005 Barriers to entry, OECD; <http://www.oecd.org/dataoecd/43/49/36344429.pdf>

⁴⁴ Report 2005 Barriers to entry, OECD; <http://www.oecd.org/dataoecd/43/49/36344429.pdf>

мрежа, до която може да бъде предоставен достъп, но без елементите, необходими за предлагането на едро на необвързан достъп до абонатната линия.

3.2.3. Икономии от мащаба и обхвата

При оценка съгласно тези критерии се отчита дали в резултат на нарастване обема на предоставяните от дадено предприятие електронни съобщителни мрежи и/или услуги намаляват средните му разходи за единица и дали в резултат на съвместното производство и предоставяне от дадено предприятие на електронни съобщителни мрежи и/или услуги намаляват средните му разходи на единица.

В сектора на електронните съобщения икономии от мащаба възникват, когато средните разходи на предприятието намаляват в резултат на това, че процесът на производство и реализация на дадена електронна съобщителна мрежа и/или услуга е съпроводен с високи фиксирани разходи и/или е налице висока степен на специализация, в резултат на която се отчита висока производителност; наличието на икономии от мащаба може да представлява бариера за навлизане на нови конкуренти на пазара, както и да създава преимущества пред съществуващите конкуренти;

При икономии от обхвата намаление на разходите може да бъде постигнато чрез общ процес за производство/предоставяне на няколко електронни съобщителни мрежи и/или услуги; икономии от обхвата са налице, когато дадено предприятие използва капацитета на една съществуваща електронна съобщителна мрежа за производство и предоставяне на повече от една услуги.

Гъстотата и йерархичната структура на мрежата на „БТК” АД позволяват на предприятието да се възползва от икономии от мащаба, които намаляват разходите спрямо тези на алтернативните предприятия. От друга страна, широката гама услуги, които предоставя „БТК” АД чрез мрежата си за достъп й позволяват да разпредели фиксираният разход върху всички услуги и по този начин да се възползва от значителни икономии от обхвата.

„БТК” АД осъществява дейност на няколко пазара, които могат да се считат за свързани с пазара, обект на настоящия анализ. Към края на 2007 г. „БТК” АД притежава следните дялове на всеки от тези пазари:

- на пазара на едро на специфичен/битстрийм достъп – 100%, изчислен на база брой линии;
- на пазара на дребно на широколентов достъп до Интернет - 26%, изчислен на база брой абонати;
- на пазара на едро за отдаване на линии под наем – 90.79%, изчислен на база брой предоставени линии под наем;
- на пазара на дребно на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение - 97,5%, изчислен на база брой постове.

Към края на 2007 г. историческото предприятие реализира 90,79% от предоставените линии под наем и 97,5% от фиксираният телефонни постове в България. Това позволява на „БТК” АД да действа като основен или единствен доставчик на услуги на пазарите на едро и едновременно с това да предлага услуги на крайни потребители, като по този начин на пазарите на дребно се конкурира с потребителите на своите услуги, предлагани на пазарите на едро.

Изключително високите пазарни дялове на „БТК” АД, изчислени на база линии под наем, достъп до обществени телефонни мрежи в определено местоположение и битстрийм достъп създават на историческото предприятие съществени преимущества пред неговите конкуренти. От една страна „БТК” АД е в състояние да предлага услуги

на дребно за широколентов достъп до Интернет и обществени телефонни услуги в определено местоположение, без да е поставено в зависимо положение от другите участници на пазара.

От друга страна, господстващото положение на историческото предприятие на пазарите на дребно за достъп и повиквания и фактът, че е на практика единственото предприятие, предоставящо xDSL достъп в България в рамките на анализирания период, му осигуряват значителни икономии от мащаба. В действителност, клиентската база и обема на трафика на „БТК” АД му позволяват да съкрати разходите за единица производство.

Икономии от мащаба и обхвата, от които се възползва „БТК” АД са важно икономическо предимство спрямо алтернативните предприятия и представляват бариера за навлизане или значително разширяване на пазара на необвързан достъп до абонатната линия.

3.3. Вертикална интеграция

При оценка съгласно този критерий се отчита дали дадено предприятие, включително свързани с него лица, действа(-т) като доставчик на услуги на пазара на едро и същевременно предлага(-т) услуги на крайни потребители на пазара на дребно, като на пазара на дребно се конкурира(-т) с потребителите на своите услуги, предложени на пазара на едро; наличието на вертикална интеграция може да представлява бариера за навлизането на нови конкуренти на съответните пазари на едро и дребно, да създава преимущества пред съществуващите конкуренти на тези пазари и да е потенциална възможност за прехвърляне на пазарно въздействие от единия на другия пазар.

„БТК” АД е вертикално интегрирано предприятие, поради факта, че като основен доставчик на пазара на едро има и значително присъствие на свързаните с него пазари на дребно надолу по веригата. „БТК” АД е единственото предприятие на пазара, което предоставя необвързан достъп до абонатната линия и същевременно притежава високи пазарни дялове на свързаните пазари на дребно - 97,5% от фиксираните абонатни линии на пазара на дребно и 99,10% от приходите на пазара на дребно на достъп до обществени телефонни мрежи в определено местоположение. Предприятието притежава 26% пазарен дял на база брой потребители на пазара на дребно на предоставяне на широколентов достъп до Интернет и е единственото към края на 2007 г., предприятие, предоставящо ADSL в България. „БТК” АД притежава и 100% пазарен дял на пазара на битстрийм достъп. Това позволява на дружеството да действа като основен или единствен доставчик на услуги на пазарите на едро и едновременно с това да предлага услуги на крайни потребители, като на тези пазари на дребно се конкурира с предприятията, закупуващи услугите му, предлагани на пазарите на едро.

Поради факта, че историческото предприятие притежава значителна пазарна мощ на тези свързани пазари, съществува възможност да прехвърля пазарната си сила. КРС счита, че за алтернативно предприятие би било трудно да навлезе на пазара и да намали пазарната мощ на историческото предприятие.

Според КРС всички гореизброени фактори, заедно с контрола върху инфраструктурата, която не може лесно да се дублира, представляват значителни бариери за навлизане на пазара на едро на необвързан достъп до абонатната линия,

ограничавайки потенциалната конкуренция и оказват влияние върху конкуренцията на пазарите надолу по веригата.

3.4. Недостатъчна или слаба покупателна способност

При оценката съгласно критерия недостатъчна или слаба покупателна способност на клиентите се отчита дали дадено предприятие има потребители със силни позиции при водене на преговори, които упражняват значително въздействие върху конкуренцията и ограничават способността на предприятието да следва поведение, независимо от своите потребители (чл. 35, т. 4 от Методиката). При анализа на покупателната способност би следвало да се отчетат следните фактори: дали тези потребители закупуват голям дял от предлаганите от предприятието електронни съобщителни мрежи и/или услуги, дали тези потребители реализират значителна част от постъпленията на предприятието, информирани ли са за алтернативни предприятия, предлагащи сходни електронни съобщителни мрежи и/или услуги и дали са в състояние да преминат лесно и без значителни разходи към електронни съобщителни мрежи и/или услуги, предлагани от други предприятия или дори да започнат сами да предоставят съответните електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

„БТК” АД е единственото предприятие в България, предоставящо услугата необвързан достъп до абонатната линия. Отчитайки този факт, КРС е на мнение, че при липса на регулация, което и да било предприятие, използващо услугата необвързан достъп и закупуващо и други услуги на едро от историческото предприятие, не би било в състояние да упражни осезаемо въздействие спрямо „БТК” АД, което да доведе до промяна в цената или другите условия на предоставяне на услугата необвързан достъп. Също така, приходите, реализирани от „БТК” АД от необвързан достъп към края на 2007 г. представляват по-малко от 0,5 % от общите приходи на предприятието, което потвърждава гореспоменатото.

Поради изброените по-горе причини, КРС е на мнение, че не съществува балансираща покупателна способност на предприятия, потребители на услугите на едро на „БТК” АД, която те биха били в състояние да упражнят спрямо историческото предприятие, предоставящо им необвързан достъп до абонатната линия.

4. Определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара на необвързан достъп до абонатна линия

В резултат на извършения пазарен анализ, имащ за цел да оцени наличието на предпоставки, възпрепятстващи ефективната конкуренция на разглеждания пазар *необвързан достъп до абонатната линия*, вземайки предвид изводите, направени при анализа съгласно всеки един от разгледаните критерии, а именно:

- фактът, че „БТК” АД има 100% пазарен дял на съответния пазар;
- наличието на инфраструктура, изградена от историческото предприятие, която не може лесно да се дублира;
- икономии от мащаба и обхвата, от които се възползва „БТК” АД;
- вертикалната интеграция и
- липсата на други предприятия, които имат възможност чрез своята покупателна способност да оказват въздействие върху цените на разглежданите услуги за необвързан достъп до абонатната линия (включително съвместен достъп),

КРС стигна до заключението, че следва да определи „БТК” АД за предприятие със значително въздействие върху пазара на необвързан достъп до абонатната линия.

5. Анализ и оценка на съответния пазар на битстрийм достъп

5.1. Пазарен дял

Оценката на пазарния дял е отправна точка при анализа на значителното въздействие върху пазара. Ако пазарният дял на едно предприятие е по-голям от 50%, то това може да бъде разглеждано като ясен знак за наличието на значително въздействие върху пазара, освен при изключителни обстоятелства. По правило предприятия с пазарен дял под 25% не се считат за предприятия със значително въздействие върху пазара⁴⁵.

Тъй като „БТК” АД е единственото предприятие в България, предоставящо битстрийм достъп, то историческото предприятие притежава 100% пазарен дял на съответния пазар.

За миналия период на анализа нито едно предприятие не е предоставяло ширококолов достъп до Интернет на едро - договорът за специфичен/битстрийм достъп, сключен между „БТК” АД и „БТК Мобайл” ЕООД е от края на 2007 г. като в края на годината все още не е бил предоставян специфичен/битстрийм достъп въз основа на него.

В рамките на анализа КРС изследва динамиката в пазарните дялове на база приходи на пазара на дребно на ширококолов достъп на десетте най-големи предприятия на пазара за разглеждания период. Делът на „БТК” АД на пазара на дребно на некомутируем достъп на база приходи нараства от 11% към края на 2005 г. до 37% през 2007 г. Тенденцията на нарастване на пазарния дял на база приходи на пазара на ширококолов достъп на дребно на „БТК” АД се запазва за целия период, като увеличението на приходите в края на периода на анализа спрямо 2005 г. е 9 пъти.

Във връзка с изложеното по-горе, „БТК” АД притежава пазарен дял от 100% на пазара на едро на ширококолов достъп.

Пазарният дял сам по себе си е недостатъчен за извеждането на категорично заключение дали дадено предприятие има значително въздействие върху пазара и трябва да се разглежда в неразривна връзка с останалите критерии, заложи в чл. 78 от Насоките и чл. 35 и чл.36 от Методиката. Въпреки това 100 % пазарен дял, даващ на предприятието качеството на фактически монополист е ясна индикация за наличие на значително въздействие на пазара.

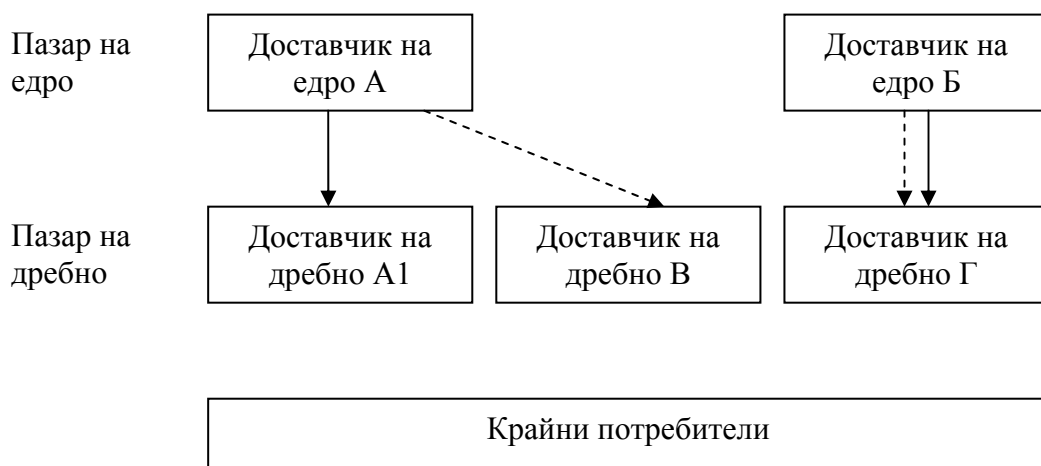
5.2. Потенциална конкуренция

КРС анализира и евентуалния непряк конкурентен натиск, който наличието на алтернативни мрежи би могло да окаже на историческото предприятие посредством взаимозаменяемост на продуктите на дребно. Основания за подетайлен анализ в тази връзка съществуват дотолкова, доколкото, както беше установено, че на ниво пазар на дребно съществува взаимозаменяемост между ширококоловия достъп до Интернет, предоставян съответно чрез ADSL, кабелни мрежи за разпространение на радио и телевизионни програми и кабелни мрежи за предаване на данни (LAN/RLAN). Следвайки подхода на ЕК, КРС извършва анализ в този аспект именно при

⁴⁵ Чл. 75 от Насоките

изследването на пазарната мощ на историческото предприятие, а не при определянето на съответния продуктов пазар.

Индиректният конкурентен натиск върху ценообразуването на пазара на едро при пазарна структура с наличие на вертикално интегрирано предприятие принципно може да бъде обяснен посредством използване на следната схема. При нея доставчиците на едро А и Б предоставят услуги, които не са взаимозаменяеми. Доставчикът на едро А е вертикално интегриран с доставчика на дребно А1 и предоставя услугата на едро както на доставчика на дребно А1 (принадлежащ към неговата икономическа група), така и на доставчика на дребно В. А е единственият доставчик на съответната услуга на едро. Доставчикът на дребно Г ползва услуга на едро от доставчика на едро Б (двете предприятия би могло да са вертикално интегрирани). Доставчиците на дребно А1 и В предлагат идентична услуга на дребно, а доставчикът на дребно Г предлага услуга, която е взаимозаменяема с нея.

Фигура 27

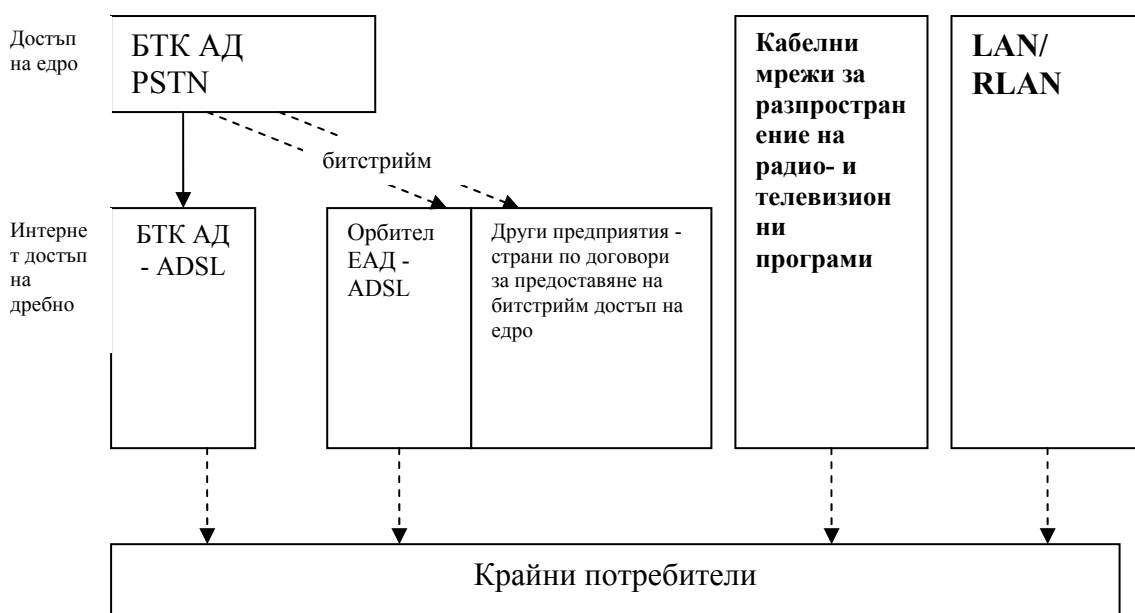
Евентуалният непряк конкурентен натиск в резултат на взаимозаменяемостта на продуктите на дребно би се изразявал в следното. Повишаването на цените на услугата на едро, предоставяна от доставчика А, нормално би довело до повишаване на цената на услугата на дребно, предлагана от доставчиците на дребно А1 и В. Доколкото услугите на дребно са взаимозаменяеми, това повишаване на цените би могло да доведе до преминаване на крайни потребители, досега използвали услугите на А1 или В към доставчика на дребно Г. При намалени продажби от страна на доставчика на дребно В, той би намалил и количеството на услугата на едро, която закупува от доставчика на едро А. Проблемът, който следва да бъде изследван е доколко намаляването на продажбите на доставчика на едро А в резултат на евентуално повишаване на цените при действието на описания механизъм, би направило това повишаване икономически неизгодно и доколко това би могло да доведе до извод за липса на значително въздействие на пазара.

Приложен към пазарите, свързани с Интернет достъп в България към настоящия момент, този принципен механизъм придобива следния вид. „БТК” АД е единствен доставчик на едро на необвързан и битстрийм достъп. Предприятията, предоставящи Интернет достъп на дребно посредством различни технологии са описани в Раздел V от

настоящия документ. Както пак там е посочено, „БТК” АД предоставя ADSL достъп на дребно чрез своята PSTN мрежа. От средата на 2008 г. ADSL достъп на дребно предлага и „Орбител” ЕАД, като за целта се ползва битстрийм достъп, предоставян от „БТК” АД и към настоящия момент има клиентска база, незначителна спрямо общия брой абонати.

ADSL достъпът на дребно е взаимозаменяем за крайните потребители с достъпа, предоставян от кабелните телевизии и от операторите на кабелните мрежи за пренос на данни. Сключени са 8 договора за специфичен/битстрийм достъп със следните предприятия: „Орбител” ЕАД, „Спектър Нет” АД, „БТК Мобайл” ЕООД, „Еволинк,, ООД, „Нексом” България ЕАД, „Нет Ис Сат” ООД, „Нет1” ЕООД и „Вестител БГ” АД.

Анализирайки индиректния конкурентен натиск, КРС търси отговор на въпроса доколко взаимозаменяемостта между ADSL достъпа и другите форми на Интернет достъп на дребно би довела до натиск спрямо „БТК” АД и доколко това би довело до невъзможност на историческото предприятие да действа в значителна степен независимо от своите конкуренти и клиенти.

Източник: КРС

Фигура 28

КРС отчита на първо място обстоятелството, че до средата на 2008 г. единствено историческото предприятие предлага ADSL достъп на дребно. С изключение на „Орбител” ЕАД и към момента на настоящия анализ няма други интернет доставчици на дребно, които предоставят такъв тип достъп. Следователно, на практика в България не стои въпросът за преминаване на потребители, ползващи услугите на доставчици на ADSL достъп (различни от „БТК” АД) към оператори, предлагащи интернет достъп на дребно чрез други технологии. Доколкото „БТК” АД е вертикално интегрирано предприятие, което участва и на пазара на дребно, дружеството не би имало интерес нови оператори да започнат да предлагат ADSL достъп, т.е. или да се появят нови участници на пазара на дребно или действащи участници да разширят предлаганите от

тях услуги, включвайки и ADSL. Поддържайки високи цени на битстрийм достъп на едро (съчетано с поддържане на относително ниски цени на интернет достъпа на дребно), историческото предприятие би подложило останалите интернет доставчици на „подтискане на печалбата“ и по този начин би затворило достъпа им до пазара. В същото време, доколкото „БТК“ АД досега не е предоставяло на едро битстрийм достъп, дружеството не би претърпяло загуби от евентуално (на този етап чисто теоретично) преминаване на клиенти от доставчици на ADSL (и съответно ползватели на битстрийм достъп на „БТК“ АД) към други Интернет доставчици на дребно. Следователно, би могъл да се направи обоснованият извод, че предвид състоянието на пазарите на дребно и на едро към настоящия момент, взаимозаменяемостта на ниво достъп на дребно няма да доведе до натиск върху историческото предприятие да не увеличава цените на битстрийм достъп на едро. Нещо повече, към настоящия момент, при липса на регулация, „БТК“ АД би имала стимул да поддържа тези цени високи. Евентуалното разгръщане на пазара на битстрийм достъп би могло да промени тази ситуация. Ако „БТК“ АД да започне да реализира по-съществени приходи, както от предоставяне на услуги на дребно, така и на едро, евентуалното свиване на продажбите на едро, което би могло да се получи в резултат на повишаване на цените, би могло да има по-голямо значение за историческото предприятие. КРС обаче е на мнение, че такива ефекти няма да се проявят в рамките на времевия хоризонт на настоящия пазарен анализ.

5.3. Наличие на бариери за навлизане и разширяване на съответния пазар

5.3.1. Контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана

При оценката съгласно критерия контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана се отчита дали дадено предприятие има право на собственост или контрол върху електронна съобщителна мрежа, за изграждането на която потенциалните конкуренти ще трябва да направят значителни по размер разходи за продължителен период от време и която му дава възможност да следва поведение, независимо от другите доставчици. Контролът, упражняван от дадено предприятие върху подобна инфраструктура, може да е съществена бариера за навлизане на потенциални конкуренти на съответния пазар.

Предоставянето на услуги на едро на битстрийм достъп предполага наличието на контрол върху инфраструктурата за достъп до крайния потребител. Историческото предприятие притежава 97,5% пазарен дял (на база брой постове) на пазара на дребно за достъп на домашни и бизнес потребители до обществена телефонна мрежа. „БТК“ АД е и единственото към момента на анализа предприятие, което предоставя широколентов достъп чрез xDSL (с изключение на „Орбител“ ЕАД, което обаче е започнало предоставянето на този тип услуги едва към средата на 2008 г.). Със силно изразената си йерархична инфраструктура и национално покритие на мрежата, мрежата на „БТК“ АД не може лесно да се дублира, както от техническа, така и от икономическа гледна точка и по тази причина представлява висока бариера за навлизане на пазара.

В заключение, мрежата за достъп на „БТК“ АД представлява инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана и представлява висока бариера за навлизане на пазара.

5.3.2. Разходи, необходими за навлизане в сектора, които не могат да бъдат възстановени при неговото напускане

Разходите, свързани с изграждане, поддръжка и експлоатиране на подобна мрежа и предоставяне на услуги посредством нея, които не могат да бъдат възстановени при напускане на пазара могат да включват: инвестиции във високо специализирано оборудване и сгради, разходи за набиране на квалифициран персонал и обучения, разходи за реклама, лицензионни такси, разходи за проучвания и развитие и др.⁴⁶

Наличието на невъзобновими разходи не означава автоматично, че са налице високи бариери за навлизане на пазара. Приема се, че винаги съществуват разходи, необходими за навлизане на голяма част от пазарите, които не могат да бъдат възстановени. Историческото предприятие е претърпяло подобни загуби, навлизайки на пазара. Въпреки това, в доклада си относно бариерите за навлизане от 2005 г., ОИСР отбелязва, че при някои обстоятелства е много по-трудно за новонавлизащите в момента на пазара предприятия, отколкото е било за историческото предприятие при неговото навлизане: *„когато пазарът вече е зает от историческо предприятие, потенциалните предприятия може да се озоват пред установени марки продукти, както и пред търсене, което е недостатъчно за да позволи ефективно действие на новите предприятия“*⁴⁷.

В доклада се отбелязва, че където са налице високи невъзвръщаеми разходи, установилото се историческо предприятие, което също е претърпяло значителни невъзстановими разходи, има възможност да отговори на новонавлизащите предприятия като увеличи цените над своите собствени средни разходи, но под равнището, при което алтернативното предприятие би могло да покрие невъзстановимите разходи за навлизане. Тези разходи създават значителна асиметрия, която е способна да задържи навлизането, тъй като историческото предприятие вече е направило тези разходи, а алтернативните не са. *„По правило, колкото по-високи са разходите, които не могат да се възстановят, толкова е по-малко вероятно да навлезе друго предприятие на този пазар.“*

Навлизането на пазара на битстрийм достъп би изисквало значителни разходи, които не могат да се възстановят при неговото напускане. Необходими са и допълнителни инвестиции за развитие на услугата, оборудване, канали и др. Отчитайки ефекта на разходите, които не могат да бъдат възстановени при напускане на пазара, не би било логично да се приеме, че новонавлизащо предприятие би инвестирало в мрежа за достъп от мащаба на мрежата на „БТК“ АД. За навлизане на пазара на битстрийм достъп са необходими значителни разходи, дори и ограничени, които не могат да бъдат възстановени.

Поради изброените причини, КРС е на мнение, че разходите, които не могат да бъдат възстановени при напускане на пазара, представляват бариера за навлизане за всяко предприятие, което не е изградило собствена мрежа и представляват по-малка, но все пак значителна бариера за навлизане на предприятие, притежаващо собствена мрежа, до която може да бъде предоставен достъп, но без елементите, необходими за предлагането на едро на широколендов достъп.

5.3.3. Икономии от мащаба и обхвата

При оценка съгласно тези критерии се отчита дали в резултат на нарастване обема на предоставяните от дадено предприятие електронни съобщителни мрежи и/или услуги намаляват средните му разходи за единица и дали в резултат на съвместното

⁴⁶ Report 2005 Barriers to entry, OECD; <http://www.oecd.org/dataoecd/43/49/36344429.pdf>

⁴⁷ Report 2005 Barriers to entry, OECD; <http://www.oecd.org/dataoecd/43/49/36344429.pdf>

производство и предоставяне от дадено предприятие на електронни съобщителни мрежи и/или услуги намаляват средните му разходи на единица.

В сектора на електронните съобщения икономии от мащаба възникват, когато средните разходи на предприятието намаляват в резултат на това, че процесът на производство и реализация на дадена електронна съобщителна мрежа и/или услуга е съпроводен с високи фиксирани разходи и/или е налице висока степен на специализация, в резултат на която се отчита висока производителност; наличието на икономии от мащаба може да представлява бариера за навлизане на нови конкуренти на пазара, както и да създава преимущества пред съществуващите конкуренти.

При икономии от обхвата намаление на разходите може да бъде постигнато чрез общ процес за производство/предоставяне на няколко електронни съобщителни мрежи и/или услуги; икономии от обхвата са налице, когато дадено предприятие използва капацитета на една съществуваща електронна съобщителна мрежа за производство и предоставяне на повече от една услуги.

Гъстотата и йерархичната структура на мрежата на „БТК” АД позволяват на предприятието да се възползва от икономии от мащаба, които намаляват разходите спрямо тези на алтернативните предприятия. От друга страна, широката гама услуги, които предоставя „БТК” АД чрез мрежата си за достъп й позволяват да разпредели фиксираният разход върху всички услуги и по този начин да се възползва от значителни икономии от обхвата.

„БТК” АД осъществява дейност на няколко пазара, които могат да се считат за свързани с пазара, обект на настоящия анализ. Към края на 2007 г. „БТК” АД притежава следните дялове на всеки от тези пазари:

- на пазара на едро на достъп до мрежова инфраструктура в определено местоположение – 100%, изчислен на база брой линии;
- на пазара на дребно на ширококолов достъп до Интернет - 26%, изчислен на база брой абонати;
- на пазара на едро за отдаване на линии под наем – 90.79%, изчислен на база брой предоставени линии под наем;
- на пазара на дребно на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение - 97,5%, изчислен на база брой постове.

Към края на 2007 г. историческото предприятие реализира 90,79 % от предоставените линии под наем и 97,5% от фиксираният телефонни постове в България. Това позволява на „БТК” АД да действа като основен или единствен доставчик на услуги на пазарите на едро и едновременно с това да предлага услуги на крайни потребители, като по този начин на пазарите на дребно се конкурира с потребителите на своите услуги, предлагани на пазарите на едро.

Изключително високите пазарни дялове на „БТК” АД, изчислени на база линии под наем, достъп до обществени телефонни мрежи в определено местоположение и достъп до мрежова инфраструктура в определено местоположение създават на историческото предприятие съществени преимущества пред неговите конкуренти. От една страна „БТК” АД е в състояние да предлага услуги на дребно за ширококолов достъп до Интернет и обществени телефонни услуги в определено местоположение, без да е поставено в зависимо положение от другите участници на пазара.

От друга страна, господстващото положение на историческото предприятие на пазарите на дребно за достъп и повиквания и фактът, че е на практика единственото предприятие, предоставящо xDSL достъп в България в рамките на анализирания период, му осигуряват значителни икономии от мащаба. В действителност, клиентската

база и обема на трафика на „БТК” АД му позволяват да съкрати разходите за единица производство.

Икономите от мащаба и обхвата, от които се възползва „БТК” АД са важно икономическо предимство спрямо алтернативните предприятия и представляват бариера за навлизане или значително разширяване на пазара на едро на широколентов достъп.

5.4. Вертикална интеграция

При оценка съгласно този критерий се отчита дали дадено предприятие, включително свързани с него лица, действа(-т) като доставчик на услуги на пазара на едро и същевременно предлага(-т) услуги на крайни потребители на пазара на дребно, като на пазара на дребно се конкурира(-т) с потребителите на своите услуги, предложени на пазара на едро. Наличието на вертикална интеграция може да представлява бариера за навлизането на нови конкуренти на съответните пазари на едро и дребно, да създава преимущества пред съществуващите конкуренти на тези пазари и да е потенциална възможност за прехвърляне на пазарно въздействие от единия на другия пазар.

„БТК” АД е вертикално интегрирано предприятие, поради факта, че като основен доставчик на пазара на едро има и значително присъствие на свързаните с него пазари на дребно надолу по веригата. „БТК” АД е единственото предприятие на пазара, което предоставя битстрийм достъп и същевременно притежава високи пазарни дялове на свързани пазари на дребно - 97,5% от фиксираните абонатни линии на пазара на дребно и 99,10% от приходите на пазара на дребно на достъп до обществени телефонни мрежи в определено местоположение. Предприятието притежава притежава и 100% пазарен дял на пазара на (физически) достъп до достъп до мрежова инфраструктура (включително пълен и съвместен необвързан достъп) в определено местоположение. Това позволява на дружеството да действа като основен или единствен доставчик на услуги на пазарите на едро и едновременно с това да предлага услуги на крайни потребители като на тези пазари на дребно се конкурира с предприятията, закупуващи услугите му, предлагани на пазарите на едро.

Поради факта, че историческото предприятие притежава значителна пазарна мощ на тези свързани пазари, съществува възможност да прехвърля пазарната си сила. КРС счита, че за алтернативно предприятие би било трудно да навлезе на пазара и да намали пазарната мощ на историческото предприятие.

Според КРС всички гореизброени фактори, заедно с контрола върху инфраструктурата, която не може лесно да се дублира, представляват значителни бариери за навлизане на пазара на едро на битстрийм достъп, ограничавайки потенциалната конкуренция и оказват влияние върху конкуренцията на пазарите надолу по веригата.

5.5. Недостатъчна или слаба покупателна способност

При оценката съгласно критерия недостатъчна или слаба покупателна способност на клиентите се отчита дали дадено предприятие има потребители със силни позиции при водене на преговори, които упражняват значително въздействие

върху конкуренцията и ограничават способността на предприятието да следва поведение, независимо от своите потребители (чл. 35, т. 4 от Методиката). При анализа на покупателната способност би следвало да се отчетат следните фактори: дали тези потребители закупуват голям дял от предлаганите от предприятието електронни съобщителни мрежи и/или услуги, дали тези потребители реализират значителна част от постъпленията на предприятието, информирани ли са за алтернативни предприятия, предлагащи сходни електронни съобщителни мрежи и/или услуги и дали са в състояние да преминат лесно и без значителни разходи към електронни съобщителни мрежи и/или услуги, предлагани от други предприятия или дори да започнат сами да предоставят съответните електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

„БТК” АД е единственото предприятие в България, предоставящо услугата битстрийм достъп. Отчитайки този факт, КРС е на мнение, че при липса на регулация, което и да било предприятие, използващо услугата битстрийм достъп и закупуващо и други услуги на едро от историческото предприятие, не би било в състояние да упражни осезаемо въздействие спрямо „БТК” АД, което да доведе до промяна в цената или другите условия на предоставяне на услугата битстрийм достъп.

Поради изброените по-горе причини, КРС е на мнение, че не съществува балансираща покупателна способност на предприятията, която те биха били в състояние да упражнят спрямо историческото предприятие, предоставящо им битстрийм достъп.

6. Определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара

В резултат на извършения пазарен анализ, имащ за цел да оцени наличието на предпоставки, възпрепятстващи ефективната конкуренция на разглеждания пазар *на едро на широколентов достъп*, вземайки предвид изводите, направени при анализа на всеки един от разгледаните критерии, а именно:

- фактът, че „БТК” АД има 100% пазарен дял на съответния пазар и липсата на значителен индиректен конкурентен натиск от страна на предприятията, предлагащи алтернативни технологии за достъп до интернет
- наличието на инфраструктура, изградена от историческото предприятие, която не може лесно да се дублира;
- икономите от мащаба и обхвата, от които се възползва „БТК” АД;
- вертикалната интеграция; и
- липсата на предприятия, които имат възможност чрез своята покупателна способност да окажат въздействие върху цените на разглежданите услуги за битстрийм достъп,

КРС стигна до заключението, че следва да определи „БТК” АД за предприятие със значително въздействие върху пазара на битстрийм достъп.

VIII. Определяне на специфични задължения

1. Изводи относно необходимостта от регулаторна намеса

Изводите от анализа на съответния пазар на необвързан достъп до абонатната линия сочат, че на разглеждания пазар няма потенциален на „БТК” АД конкурент, който да има възможност да предоставя достъп до аналогична мрежова инфраструктура, тъй като „БТК” АД е единственото предприятие, собственик на

съществуващата мрежа от абонатни линии, базирана на усукани метални двойки, свързващи крайни точки на обществената телефонна мрежа в помещения на абоната с главния репартистор.

Също така, в анализа на съответния пазар на битстрийм достъп, КРС определя „БТК” АД като единствено предприятие със значително въздействие върху пазара на едро. Неговият пазарен дял е 100% и съгласно постъпилата в КРС информация няма друго предприятие, което да предоставя битстрийм достъп на пазара на едро.

Като отчита значително въздействие на „БТК” АД върху съответните пазарите на необвързан достъп и на битстрийм достъп и като взема предвид възможностите за осъществяване на контрол върху собствената инфраструктура, която не може да бъде лесно дублирана КРС счита, че „БТК” АД е способно да действа независимо от конкурентите, клиентите на пазара на едро и крайните потребители.

Предвид изложеното КРС счита, че на пазарите е налице необходимост от ех-ante регулиране, както с оглед преодоляване на съществуващите конкурентни проблеми, така и с оглед превенция срещу евентуални действия на предприятието със значително въздействие върху разглежданите пазари, свързани с ценови и неценови дискриминационни похвати спрямо предприятия, търсещи достъп до мрежова инфраструктура или широколентов достъп, с цел предоставяне на услуги на крайните потребители.

Въз основа на горепосоченото КРС счита, че е налице основание на предприятието със значително въздействие върху съответния пазар да бъде наложено поне едно от специфичните задължения, регламентирани в ЗЕС, както следва:

- Задължение за достъп до и използване на специфични мрежови съоръжения - чл. 166, ал. 2, т. 4 и чл. 173 от ЗЕС;
- Задължение за прозрачност - чл. 166, ал.2, т. 1 от ЗЕС;
- Задължение за равнопоставеност (недискриминация) - чл. 166, ал. 2, т. 2 от ЗЕС;
- Задължение за разделно счетоводство – чл. 166, ал. 2, т. 3 от ЗЕС;
- Задължение за спазване на ценови ограничения, включително разходориентираност - чл. 166, ал. 2, т. от ЗЕС.

2. Цели и принципи при избор на специфични задължения

Като счита, че достъпът до инфраструктурата на „БТК” АД, чрез която се осигурява битстрийм достъп и необвързан достъп е съществен ресурсен фактор, без който не могат да бъдат предоставяни услуги на пазара на дребно, както и значителното въздействие на „БТК” АД на тези пазари, което освен, че е самостоятелно доминиращо предприятие е и вертикално интегрирано, КРС отчитайки липсата на ефективна конкуренция на анализирания пазар е на мнение, че основните цели, на които следва да бъде подчинен избора на специфични задължения, при регулирането на пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, в които мрежовата инфраструктура не може лесно да бъде дублирана, са свързани със създаване на условия за:

- ефективното използване на съществуващата инфраструктура в най-голяма възможна степен и навлизане на нови предприятия на пазара с оглед развитие на конкуренцията;
- развитие на единния вътрешен пазар на електронни съобщения на Общността;
- подкрепа интересите на гражданите.

В съответствие с разпоредбите на чл. 157 от ЗЕС при избора на специфичните задължения КРС следва да спазва следните принципи:

- обоснованост – специфичните мерки, които регулаторът може да налага да отговарят на действащите нормативни изисквания и
- пропорционалност – да са посочени причините за налагане на специфичните мерки за всяко предприятие, като тежестта на задължението се съобразява с целения резултат.

3. Текущи задължения, наложени на „БТК” АД като оператор със значително въздействие върху пазара на фиксирани обществени телефонни мрежи и фиксирани гласови телефонни услуги, по реда на ЗД (отм.)

3.1. По отношение пазара на необвързан достъп:

Предвид разпоредбата на § 5, ал. 3 от ПЗР на ЗД (отм.) и Решения № 1748/16.09.2004 г., № 1742/12.09.2005 г. и № 1317 от 2006 г. на КРС, както и на основание разпоредбата на § 7 от ПЗР на ЗЕС, към настоящия момент за оператор със значително въздействие върху пазара на фиксирани обществени телефонни мрежи и предоставяне на фиксирани гласови телефонни услуги чрез тях е определено „БТК” АД.

С оглед посоченото „БТК” АД е задължено да продължи да изпълнява предвидените в ЗД (отм.) и в издадената на предприятието индивидуална лицензия № 100-0001 от 28.01.2005 г. задължения. Тези от тях, относими към съответния пазар на необвързан достъп, предмет на настоящия анализ, са както следва:

„БТК” АД следва да предоставя необвързан достъп до абонатната линия при спазване на принципите на прозрачност и равнопоставеност, като има задължение да изготвя и публикува Типово предложение за сключване на договор за необвързан достъп до абонатната линия, което се одобрява от КРС. Предприятието е задължено да сключва договори за необвързан достъп въз основа на заложените в одобреното Типово предложение услуги, срокове, условия и цени.

С Решение № 2297/29.12.2004 г. КРС одобри Типово предложение за сключване на договор за необвързан достъп до абонатната линия на „БТК” АД, като даде и задължителни указания за изменение на част от условията в Типовото предложение, както и бяха наложени ограничения на цените за предоставяне на необвързан достъп, предложени от „БТК” АД. Посоченото решение на КРС е обжалвано от „БТК” АД пред Върховния административен съд (ВАС).

Със свое окончателно Решение № 3284/28.03.2006 г. петчленен състав на ВАС постанови отмяна на Решение на КРС № 2297/29.12.2004 г. и върна преписката за ново разглеждане от регулатора. Решението на КРС е отменено, тъй като ВАС прие, че КРС е изменила едностранно условията на Типовото предложение без да проведе процедура по обществено обсъждане на изменените текстове. Също така, съдът прие, че не са налице доказателства за приключване на процедурата по обществено обсъждане на първоначално внесените от „БТК” АД проект.

Съгласно задължителните указания на ВАС преписката е върната на КРС за ново разглеждане на внесеното за одобряване от „БТК” АД Типово предложение, при изпълнение на дадените в решението указания, а именно провеждане на обществено обсъждане по реда на чл. 133, ал. 3 от ЗД (отм.).

С Решение № 1459/11.07.2006 г. КРС одобри за втори път Типово предложение на „БТК” АД при провеждане на процедура, съгласно указанията на съда. С посоченото решение КРС даде задължителни указания за изменение на част от условията в Типово предложение, както и бяха наложени ограничения върху предложените от „БТК” АД

цени за предоставяне на необвързан достъп. Срещу Решение на КРС № 1459/11.07.2006 г. е подадена жалба от „БТК” АД пред ВАС.

Предвид потвърденото от съда предварително изпълнение на Решение на КРС № 1459/11.07.2006 г., последното запази своето действие до края на съдебния спор.

Със свое окончателно Решение № 54/08.04.2008 г. ВАС потвърди решението на КРС.

Към настоящия момент, предвид влязло в сила решение за одобряване на Типово предложение за предоставяне на необвързан достъп до абонатната линия и с оглед разпоредбата на § 7 от ПЗР на ЗЕС, за „БТК” АД е налице специфично задължение да предоставя необвързан достъп до абонатната линия в съответствие с одобреното от КРС Типово предложение.

„БТК” АД има сключени три договора с предприятия за предоставяне на необвързан достъп, в съответствие с Типовото предложение, одобрено от КРС през 2004 г. Договори са сключени с „Орбител” ЕАД, „Нексом-България” ЕАД и „Спектър Нет” АД.

В изпълнение на Решение на КРС № 1459/11.07.2006 г. „БТК” АД предложи на „Орбител” ЕАД, „Нексом-България” ЕАД и „Спектър Нет” АД допълнителни споразумения за привеждане на сключените договори за необвързан достъп в съответствие с одобреното Типово предложение, като предприятията проведеха преговори по съдържанието на допълнителни споразумения, но до настоящия момент единствено „Орбител” ЕАД подписа допълнително споразумение от 17.09.2008 г. Съгласно задължителните указания на КРС по Типовото предложение, „БТК” АД е задължено да не предоставя услуги за ширококолов пренос на данни на собствените си потребители чрез xDSL технологии, различни от ADSL, преди КРС да е одобрила изменение на Типовото предложение така, че да даде възможност и на предприятията, ползващи необвързан достъп, да използват съответната технология за предоставянето на собствени услуги. „БТК” АД е задължено да предоставя на КРС и информацията относно намеренията и възможностите за въвеждане на технологии за ширококолов пренос на данни, различни от DSL технологиите, посочени в Типовото предложение, на всеки 6 месеца, считано от одобряване на Типовото предложение.

Наред с посоченото, съгласно одобреното Типово предложение, при подаване на конкретна заявка за предоставяне на услуги чрез DSL технология, която не е част от Типовото предложение, „БТК” АД извършва проучване за техническата възможност за удовлетворяване на такава заявка. При наличие на техническа възможност, съответната заявка следва да бъде удовлетворена. В случай, че е налице отказ от страна на „БТК” АД за удовлетворяване на заявката, същият следва да бъде мотивиран. Тази възможност е допустима в условията на свободно търговско договаряне с оглед осигуряване на експериментално предоставяне на услуги чрез xDSL технология, която не е част от Типовото предложение.

Съгласно одобреното Типово предложение „БТК” АД предлага следните услуги на предприятията за осигуряване на необвързан достъп:

- вътрешни кабели за свързване;
- предоставяне и поддържане на усукана медна двойка;
- съвместно ползване на помещения и съоръжения;
- предаване на сигнал към мрежата на алтернативното предприятие;
- информационни услуги.

Съобразно задължителните указания на КРС, дадени при одобряване на Типовото предложение, „БТК” АД е задължено при предоставяне на необвързан достъп да осигурява и:

- backhaul услуга;

- отдалечено колокиране;
- да предложи условия за предоставяне на услугата ”необвързан достъп до част от абонатната линия” (достъп до междинна точка от абонатната линия – sub loop).

„БТК” АД е представило на КРС процедури за предоставяне и техническо описание на услугите backhaul и отдалечено колокиране, но тези условия не са одобрени до настоящия момент от КРС и не са част от Типовото предложение. Съгласно Типовото предложение тези услуги са задължителни услуги и е посочено тяхното описание.

Представените от „БТК” АД условия за предоставяне на sub loop към настоящият момент не са одобрени от КРС и не са част от Типовото предложение на „БТК” АД.

Ценовите условия, при които „БТК” АД предоставя необвързан достъп, се регулират от КРС. Предприятието е длъжно да определя цените за услугите за осигуряване на необвързан достъп като разходоориентирани въз основа на Система, одобрена от КРС, спазвайки принципите на прозрачност и равнопоставеност. „БТК” АД има задължение да доказва разходите по предоставяне на услугите за осигуряване на необвързан достъп като следва да представи разходите, получени въз основа на одобрената от КРС Система. При поискване от КРС, предприятието има задължение да доказва за период не по-малък от шест месеца разходоориентираността на вече съгласувани цени като представя данни за разходите, получени при прилагане на одобрената от КРС система за определяне на разходите.

Цените за осигуряване на необвързан достъп следва да бъдат определени така, че предприятието, което иска необвързан достъп до абонатна линия на „БТК” АД, да заплаща само услугата, която желае да му бъде предоставена. Цените за необвързан достъп до абонатната линия са:

- първоначална цена за организиране на физическа свързаност (инсталация и откриване);
- месечни цени за ползване на вътрешен кабел и за ползване на съединителна линия;

При формиране на цените на услугите за осигуряване на необвързан достъп „БТК” АД е длъжно да спазва следните изисквания:

- да не включва елементи на ценообразуването, основаващи се единствено на значителното си въздействие върху пазара;
- да не включва отстъпки, които нарушават възможностите за конкуренция от страна на други обществени оператори за съответната услуга;
- да не създава предимства за отделни потребители на същата или сходна услуга;
- да определя цените на услугите над нивото на разходите по предоставянето.

„БТК” АД има задължение да води разделно счетоводство за разходите, свързани с дейностите по предоставяне на услугите по индивидуална лицензия № 100-0001 от 28.01.2005 г. Посоченото задължение не включва конкретни изисквания на регулатора, както относно прилаганата методологията при воденото му, така и относно представяне на редовни отчети със съдържание и във форма, определени от КРС.

С Решение № 1459/11.07.2006 г. за одобряване на Типовото предложение за необвързан достъп на „БТК” АД КРС определи таван на цените за свързване и наложи ограничения на цените за съвместно ползване на помещения и съоръжения за срок от 6 месеца.

Следва да се отбележи, че с Решение № 1459/11.07.2006 г. за одобряване на Типовото предложение КРС задължи „БТК” АД да внесе предложение за цени на услугите backhaul, sub loop и отдалечено колокиране, както и документи и свързаната с тях информация, които доказват разходоориентираността на предложените цени. „БТК” АД предостави на КРС пакет от документи, който обаче не съдържаше достатъчно данни за доказване на разходоориентираност на предложените цени. Към настоящия момент КРС не е одобрила цени на услугите backhaul, sub loop и отдалечено колокиране, поради което в Типовото предложение не се съдържат цени за предоставянето на посочените услуги.

С писмо № 04-04-232/29.07.2008 г. „БТК” АД предложи едностранно намаление на цените за месечен абонамент за съединителна линия, както следва: за съвместно ползване с 30%, а за самостоятелно с 10%. В резултат на това предложение, към сключения договор за необвързан достъп с „Орбител” ЕАД е подписано второ допълнително споразумение от 17.09.2008 г.

3.2. По отношение на пазара на битстрийм достъп

Предвид разпоредбата на § 5, ал. 3 от ПЗР на ЗД (отм.) и Решения № 1748/16.09.2004 г., № 1742/12.09.2005 г. и № 1317 от 2006 г. на КРС и на основание разпоредбата на § 7 от ПЗР на ЗЕС, към настоящия момент за оператор със значително въздействие върху пазара на фиксирани обществени телефонни мрежи и предоставяне на фиксирани гласови телефонни услуги чрез тях е определено „БТК” АД.

С оглед посоченото „БТК” АД е задължено да продължи да изпълнява наложените по реда на ЗД (отм.) задължения, посочени в издадената на предприятието индивидуална лицензия № 100-00001 от 28.01.2005 г. Тези от тях, относими към съответния пазар за ширококолов достъп на едро, предмет на настоящия анализ, са както следва:

„БТК” АД следва да удовлетворява обосновано и технически необходимо искане за битстрийм (специфичен)достъп при спазване на равнопоставеност, като определя цените за този вид достъп при спазване на принципите на прозрачност и разходоориентираност. Достъпът се предоставя въз основа на индивидуални договори, които се одобряват от КРС и КРС може да наложи изменения в съответните договори при хипотезите, посочени в ЗД (отм.).

Ценовите условия, при които „БТК” АД предоставя специфичен/битстрийм достъп, се регулират от КРС. Предприятието е длъжно да определя цените за услугите по достъпа като разходоориентирани, спазвайки принципите на прозрачност и равнопоставеност. „БТК” АД има задължение да доказва разходите по предоставяне на услугите за осигуряване на специфичен/битстрийм достъп като при доказване на разходоориентираност на цените на тези услуги следва да представи разходите, получени въз основа на одобрената от КРС система за определяне на разходите. При поискване от КРС, предприятието има задължение да доказва за период не по-малък от шест месеца разходоориентираността на вече съгласувани цени като представя данни за разходите, получени при прилагане на одобрената от КРС Система.

Цените за осигуряване на специфичен/битстрийм достъп следва да бъдат определени така, че предприятието, което иска достъп до мрежата на „БТК” АД, да заплаща само услугата, която желае да му бъде предоставена.

При формиране на цените на услугите за осигуряване на специфичен достъп „БТК” АД е длъжно да спазва следните изисквания:

- да не включва елементи на ценообразуването, основаващи се единствено на значителното си въздействие върху пазара;

- да не включва отстъпки, които нарушават възможностите за конкуренция от страна на други обществени оператори за съответната услуга;
- да не създава предимства за отделни потребители на същата или сходна услуга;
- да определя цените на услугите над нивото на разходите по предоставянето.

„БТК” АД има задължение да води разделно счетоводство за разходите, свързани с дейностите по предоставяне на услугите, за които „БТК” АД има наложени специфични задължения. При условията на отменения ЗД посоченото задължение не включваше конкретни изисквания на регулатора, както относно прилаганата методологията при воденото му, така и относно представяне на редовни отчети със съдържание и във форма, определени от КРС.

Обхватът на задълженията за предоставяне на специфичен достъп е определен вследствие на съдебни решения № 7688 от 10.07.2006 г. и № 7653 от 10.07.2006, както и с дадени от КРС задължителни указания с решения № 1579/27.07.2008 г. и решение 628/25.04.2007 г. По силата на съдебните решения специфичният достъп по ЗД (отм.) е определен като специфичен/битстрийм достъп.

По отношение на конкретните нива на свързване, в които „БТК” АД следва да предостави специфичен/битстрийм достъп, КРС изиска от предприятието да предостави информация за възможностите за предоставяне на битстрийм достъп, както и обосновка в случай, че предприятието няма техническа възможност да осигури достъп на определено ниво. Към настоящия момент „БТК” АД осигурява битстрийм достъп на второ ниво, съгласно Общата позиция на Групата на европейските регулатори (ERG – The European Regulators Group)⁴⁸, предвид изявеното желание на заинтересованите предприятия, които са сключили договори за битстрийм достъп.

С Решение № 1358/15.11.2007 г. КРС наложи ограничения на част от предложените от „БТК” АД цени за услугите по предоставяне на специфичен/битстрийм достъп. Причина за налагане на ограниченията от една страна е обстоятелството, че не са предоставени достатъчно доказателства от „БТК” АД за разходоориентираност на предложените цени, а от друга страна, КРС отчете необходимостта да се изпълнят основните цели на ЗЕС, свързани с осигуряване на конкуренцията и защита интересите на потребителите, а именно цените за специфичен/битстрийм достъп да бъдат такива, че да осигуряват възможност на новите предприятия да се възползват от битстрийм (специфичния) достъп, като в същото време имат възможност да определят цени за крайните потребители, които да бъдат конкурентни на предложените от „БТК” АД цени за собствени абонати.

4. Конкурентни проблеми

Като отчита състоянието и перспективите за развитие на съответните пазари на необвързан достъп и на битстрийм достъп, посочени в анализа, КРС разглежда наличието на конкурентни проблеми на съответните пазари в съответствие с Общата позиция на ERG⁴⁹ относно подхода при определяне на подходящи специфични задължения. В позицията е посочено, че под „конкурентен проблем” се разбира всяко

⁴⁸ ERG (03) 33rev2,

http://www.erg.eu.int/doc/whatsnew/erg_03_33rev2_bitstream_access_final_plus_cable_adopted.pdf

⁴⁹ Обща позиция на ERG относно подхода при определяне на подходящи специфични задължения – ERG (06) 33 final version

пазарно поведение на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар, чрез което се цели конкурентите да не се допуснат да навлязат на пазара или да се изтласкат от пазара, или да се експлоатират потребителите. В цитирания документ ERG посочва, че налагането на специфични задължения на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар, в светлината на регулаторна рамка 2002, не предполага задължителна злоупотреба с господстващо положение. Съгласно Общата позиция на ERG специфични задължения могат да бъдат наложени и когато е налице възможност, при определени обстоятелства, идентифицирани конкурентни проблеми да възникнат като потенциални. Изхождайки от целите, посочени в т. VII.2 от анализа, КРС разглежда възможностите за възникване на конкурентни проблеми при липса на ex-ante регулация.

4.1. Конкурентни проблеми на съответния пазар на необвързан достъп до абонатната линия

Значително въздействие на „БТК” АД на съответния пазар на необвързан достъп е фактор определящ пазарното му поведение, характеризиращо се с тактики, насочени към препятстване и/или забавяне навлизането на конкуренти на пазара. Това налага регулаторът да идентифицира проблемите и пречките за развитието на конкуренцията, породени от възможностите за прехвърляне на вертикални и хоризонтални предимства от съответния пазар на необвързан достъп към свързани с него пазари на едро и дребно.

4.1.1. Прехвърляне на вертикални предимства

Най-общо под прехвърляне на вертикални предимства се разбира всяко пазарно поведение на предприятие със значително въздействие върху пазара, целящо прехвърляне на пазарна сила от един пазарен сегмент на друг, потенциално конкурентен сегмент. В позицията на ERG⁵⁰ е посочено, че прехвърлянето на вертикалните предимства може да бъде дефинирано като практика на предприятие, което оперира както на пазара на едро, така и на вертикално свързания с него пазар на дребно, като същевременно е обявено за предприятие със значително въздействие върху пазара на едро.

Като вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие на съответния пазар на необвързан достъп, притежавайки мрежова инфраструктура, явяваща се съществен ресурс, без който не могат да се предоставят услуги на свързания пазар на дребно, за „БТК” АД са налице мотиви да прехвърля вертикални предимства като следва следните стратегии:

- Отказ за предоставяне на достъп;
- Прехвърляне на вертикални предимства чрез неценови модели на пазарно поведение;
- Прехвърляне на вертикални предимства чрез ценови модели на пазарно поведение.

4.1.1.1. Отказ за предоставяне на достъп до мрежата на вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие върху пазара

Предприятие със значително въздействие върху пазара на едро би опитало да увеличи и пренесе пазарната си мощ на свързания пазар на дребно като осъществява пазарно поведение, насочено към отказ от предоставяне на достъп или съвместна търговия на конкурентните предприятия, опериращи на потенциално конкурентния

⁵⁰ ERG (06) 33 final version

пазар на дребно. КРС счита, че като предприятие със значително въздействие върху съответния пазар на необвързан достъп, за „БТК” АД са налице мотиви да откаже достъп на предприятия, предлагащи конкурентни услуги на свързания пазар на дребно. Тъй като такива действия затрудняват конкуренцията на пазара на дребно, КРС обръща внимание на необходимостта от разглеждането на този конкурентен проблем и евентуалните пазарни дефекти, които потенциално могат да възникнат при липса на регулаторна намеса.

4.1.1.2. Прехвърляне на вертикални предимства чрез неценови модели на пазарно поведение

Прехвърлянето на вертикални предимства чрез неценови модели на пазарно поведение включва различните типове вероятно дискриминационно поведение. Както е отбелязано в Общата позиция на ERG, потенциален конкурентен проблем при вертикално интегрираните предприятия е тактиката на умишлено забавяне или отлагане, т.нар. „натиск при предоставянето” (provisioning squeeze). По отношение на разглеждания пазар най-често тя може да се прояви при сключване на договори за необвързан достъп. Тактиката на забавяне се проявява в различни форми, като продължителни преговори или симулиране на технически проблеми. Посредством ненужно дълги преговори за достъп или позоваване на несъществуващи технически проблеми предприятието със значително въздействие върху пазара цели създаването на несигурност у конкурентите, както и увеличаване на разходите им. Така разгледано забавянето на преговорите или на предоставянето на услугите за достъп би могло да се приравни на отказ от достъп. Мотивите за такова поведение са два вида. На първо място, в случай, че пазарът на дребно е отворен за конкуренция, която би довела до намаляване на печалбите на предприятието със значително въздействие върху пазара, то използва тактиката за забавяне на навлизането на пазара, за да защити монополната си печалба.

Съществува потенциална възможност действията на „БТК” АД по протакане под формата на дълги проучвателни срокове, на чувствително разтегнати във времето вътрешен одит на мрежата, детайлна проверка на билинг системата, проверка на централите и изчисления на разходите да са причина конкурентните предприятия да загубят интереса си към ползване на необвързан достъп.

Другият случай се отнася за ситуация, при която на пазара на дребно историческото предприятие предлага нова услуга. Тогава тактиката на забавяне допринася за постигане на предимството на първия навлизащ, което не би било възможно, ако необходимата услуга на едро бъде предоставена едновременно на всички конкуренти на пазара на дребно, както и ако предприятието със значително въздействие върху пазара бъде задължено да предоставя свои собствени услуги на пазара на дребно, базирани на новата услуга на едро в срок, който осигурява възможност на конкурентите да разработят конкурентна оферта. Предимството на първия навлизащ от гледна точка на предлагането се проявява под формата на ефект на мрежата и редуциране на разходите, предвид реализирането на икономии от мащаба. От гледна точка на търсенето предимството на първия навлизащ е резултат от ефекта на затваряне на потребителите (lock-in effects).

Слабият интерес на конкурентите предприятия към пазара на необвързан достъп, отбелязан в т. 5. 2 ”Цени и ценова политика по отношение на предоставянето на необвързан достъп до абонатната линия”, поражда съмнения за забавяне на осъществяването на административните процедури по сключването на договори за предоставяне на услугите за необвързан достъп и поставянето на техническите бариери при предоставянето на достъпа. Към момента действащите срокове са тези, определени

в Типовото предложение за необвързан достъп, одобрено от КРС. Независимо от липсата на обжалване от страна на алтернативните предприятия на одобреното от КРС типово предложение, на следващ етап следва да бъде анализирано влиянието на сроковете за осигуряване на необвързан достъп. Освен това, по силата на действащото типово предложение „БТК” АД има задължение да осигури ползването на необходимите услуги на едро, преди да започне предоставяне на услуги на дребно за широколинтов достъп чрез технологии, различни от ADSL. Предвид дефинираните потенциални конкурентни проблеми при налагане на специфични задължения КРС ще отчете необходимостта от продължаване на наложеното задължение.

4.1.1.2.1. Прекомерни изисквания

Поставянето на завишени изисквания към искащите достъпа, проявяващи се в нормиране на броя на линиите, които ще се наемат, обвързване на ползването на линиите с продължителни задължителни срокове, определяне на типа на абонатите, за които ще се предостави необвързания достъп, водят до последици, аналогични на гореизложените. Чрез тях историческото предприятие би могло да се стреми да запази доминиращото си положение по отношение на достъпа до мрежовата инфраструктура, явяваща се съществен ресурс без който не могат да се предоставят услуги на свързания пазар на дребно (на „входа”) на услугата, да я контролира и максимално да отлага навлизането на конкурентните предприятия на този пазар. Предвид обстоятелството, че посочените изисквания са част от типовото предложение, на следващ етап КРС ще разгледа необходимостта от промяна на условия по предоставяне на необвързан достъп.

4.1.1.2.2. Дискриминация по отношение на качеството

Техническите проблеми, свързани с предоставянето на достъпа до абонатната линия, се явяват бариера за осъществяването на необвързания достъп. От една страна е налице незавършила цифровизация на обществената фиксирана телефонна мрежа на „БТК” АД, от друга страна са налице редица проблеми, свързани с осигуряването на необвързан достъп. Като технически бариери могат да бъдат посочени броят на местата за предоставяне на необвързан достъп, поради ограничените възможности за колокиране, и същевременно липсата на развити алтернативни услуги по предоставяне на отдалечено колокиране и предоставяне на sub loop. В тази връзка КРС е на мнение, че при липса на задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за необвързан достъп до абонатната линия, което да осигури достатъчно възможности за реализиране на необвързан достъп, „БТК” АД би имало възможност да приложи дискриминация чрез качеството с оглед възможността да постави конкурентите си в неизгодно положение. Предвид изложеното КРС счита, че това е потенциален конкурентен проблем, подлежащ на ex-ante регулиране.

4.1.1.2.3. Стратегическо планиране на продуктовите характеристики

Продуктовата стратегия е друга възможност за предприятието със значително въздействие върху пазара на едро да постави конкурентите си на пазара на дребно в неизгодна позиция. Продуктовото планиране може да обхване всяка една от продуктовите характеристики: съвместимост, норми и стандарти, и др. Стратегическото планиране на продуктовите характеристики може да доведе както до повишаване на разходите на конкурентните предприятия, така и до ограничаване на продажбите им. Предвид гореизложеното КРС е на мнение, че при липса на регулиране, „БТК” АД би имало мотиви да приложи стратегическо планиране на продуктовите характеристики с оглед възможността да постави конкурентите си в

неизгодно положение. В тази връзка КРС счита, че това е потенциален конкурентен проблем подлежащ на ex-ante регулиране.

4.1.1.3. Прехвърляне на вертикални предимства чрез ценови модели на пазарно поведение

Като вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие върху пазара на необвързан достъп „БТК” АД, при липса на регулаторна намеса, би имала възможности да прехвърля вертикалните си предимства от съответния пазар на едро на пазарите на дребно чрез прилагане на ценови модели на пазарно поведение, намиращи израз в ценова дискриминация, крос-субсидиране, хищническо ценообразуване. Чрез такива модели на поведение се цели лимитиране на продажбите на конкурентите на пазара на дребно, увеличаването на техните разходи и поставянето под натиск на размера на печалбата им („margin squeeze”). Общото между проблемите от този вид е, че се пораждат вследствие на взаимното влияние между цените на пазара на едро на необвързан достъп, от една страна, и взаимосвързаността на цените на посочения пазар на едро с цените на свързаните пазари на дребно.

4.1.1.3.1. Ценова дискриминация

„БТК” АД като вертикално интегрирано предприятие има стимули да прилага по-ниски цени за услугите, извършвани от собствени звена/поделения или от свързани с предприятието лица (вътрешни услуги), в сравнение с цените за същите услуги, предлагани на конкурентните предприятия (външни услуги), като по този начин осъществява ценова дискриминация. Такива практики биха поставили конкурентите в неблагоприятно положение по отношение на разходите им на пазара на дребно.

4.1.1.3.2. Крос-субсидиране

Близко свързан с ценовата дискриминация, крос-субсидирането е друг потенциален конкурентен проблем на пазара на необвързан достъп. Крос-субсидирането, само по себе си, би могло и да не представлява антиконкурентно поведение. Но, ако едната цена е прекалено висока (на пазара на едро), а другата е хищническа (на пазара на дребно), крос-субсидирането може да бъде използвано, за да се затвори свързан, потенциално конкурентен пазар. При условие, че пазарът, където е определена прекалено висока цена е този на едро, а пазарът, на който се предлагат услуги на хищнически цени е този на дребно и предприятието със значително въздействие на пазара е вертикално интегрирано, то крос-субсидирането може да доведе до потискане на печалбата (margin squeeze) на конкурентите. В конкретния случай потискането на печалбата би възникнало, ако разликата между прилаганите от предприятието със значително въздействие на пазара цени за необвързан достъп на пазара на едро и прилаганите от същото предприятие цени на услугите на свързания пазар на дребно е толкова малка, че не позволява на конкурентните предприятия на пазара на дребно да постигнат разумна норма на печалба, което от своя страна води до изтласкването им от пазара на дребно.

4.1.1.3.3. Хищнически цени

Хищническото ценообразуване е класическа форма на злоупотреба с господстващо положение по смисъла на конкурентното право и се характеризира със следното:

- цената на продукта или услугата е под разходите,
- изтласкване на конкурентите от пазара и

- възможност за предприятието да възстанови загубите си.

Следва да се отбележи, че предприятието със значително въздействие върху пазара прави компромис по отношение на размера на печалбата си в краткосрочен план, очаквайки повишаването ѝ в дългосрочен план. В тази връзка потребителите се възползват от ниски цени на услугите в краткосрочен план, а в дългосрочен план се накърняват интересите им от елиминирането на конкуренцията. На практика, хищничеството е трудно доказуемо, особено що се отнася до динамични пазари с високи постоянни разходи, на които оперират мулти-продуктови предприятия, прилагащи дългосрочна стратегия.

Следва да се отчете и фактът, че вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие върху пазара на едро, което предоставя на конкурентите си необходими съоръжения, би могло да прилага хищнически цени на свързания пазар на дребно с цел да подтисне печалбите на конкурентните предприятия, като по този начин ограничава продажбите им и съответно ги изтласка от пазара. Резултатът от хищническите на пазара на дребно може да окаже отражение на пазара на необвързан достъп, защото по този начин „БТК” АД може да налага “margin squeeze” на клиентите си на пазара на едро.

Като отчита, че ценовата дискриминация, крос-субсидирането и хищнически цени могат да се използват от „БТК” АД като средство за прехвърляне на пазарна сила от пазара на предоставяне на необвързан достъп към свързаните пазари на дребно, КРС счита, че при липса на регулаторна намеса, пазарно поведение на предприятие със значително въздействие върху пазара, следващо модела на прехвърляне на ценови конкурентни предимства представлява потенциален конкурентен проблем.

4.1.2. Самостоятелно значително въздействие върху пазара

Необходимостта от регулаторна намеса се подкрепя и от факта, че „БТК” АД е и предприятие със самостоятелно значително въздействие върху пазара на необвързан достъп. Това също така е предпоставка за възникване на конкурентни проблеми на пазара.

Възможни са три типа стратегии на поведение на предприятието със самостоятелно значително въздействие върху пазара:

- Издигане на бариери за навлизане на пазара;
- Експлоататорско поведение;
- Производствена неефективност.

4.1.2.1. Издигане на бариери за навлизане на пазара

Този конкурентен проблем се отнася за предприятие със значително въздействие върху пазара, което издига бариери за навлизане на потенциални конкуренти на пазара, с цел запазване на доминиращото си положение и изтласкване на конкурентите. Съществуват различни форми на издигане на бариери за навлизане на пазара като някои от тях (стратегическо планиране на продуктовите характеристики, прекомерни изисквания в договорните условия и хищнически цени) вече са посочени като конкурентни проблеми при прехвърляне на вертикални предимства, поради което тук ще се разгледат конкурентните проблеми, извън посочените в т. 4.1.1.

4.1.2.1.1. Преинвестиране

Съгласно определението, посочено в Общата позиция на ERG, потенциалният конкурентен проблем „прекомерно инвестиране” може да се дефинира като поведение на историческия оператор, целящо възпрепятстване на навлизането на други предприятия на пазара чрез инвестиции в излишен капацитет, което се обуславя от наличието на икономии от мащаба. Ако инвестициите са невъзвръщаеми („потъващи”), предприятието може да предприеме агресивно поведение спрямо новонавлизащите предприятия, например като се стреми да увеличи продукцията си. С нарастването на продукцията цените падат в резултат на икономии от мащаба и навлизането на конкурентни предприятия става непечелившо.

В конкретния случай, КРС не изключва възможността „БТК” АД да възприеме подобно поведение, предвид факта, че навлизането на нови конкуренти чрез необвързан достъп ще увеличи конкуренцията на пазара на дребно.

4.1.2.2. Експлоататорско поведение

Конкурентните проблеми от този вид често се свързват със „типично монополно поведение”. Това е поведение, при което доминиращото предприятие експлоатира потребителите си чрез прекалено високи цени и ценова дискриминация, която е разглеждана в т. 4.1.1.3.1 .

4.1.2.2.1. Прекалено високи цени

Прекалено високите цени се дефинират като цени, дължащи се на монополно или господстващо положение, чиито нива са значително по-високи от тези на конкурентите. Необоснованото ценообразуване съставлява нарушение на правото на конкуренция, относимо към предприятие с господстващо положение, което определя необоснована цена (необосновано висока или необосновано ниска цена). Следва да се отбележи, че в конкурентното право липсва легална дефиниция за необосновани цени. Наличието на прекалено високи (необосновани) цени се преценява по косвени аргументи като: рязко покачване на цената, необичайно (немотивирано) повишаване на цените, липса на връзка между себестойността на продукта и цената. В икономическия анализ се приема, че са налице прекалено високи цени в случай, че предприятието има възможност да генерира печалби по-високи отколкото в ситуация на ефективна конкуренция. КРС счита, че съществува потенциална възможност посоченият конкурентен проблем да възникне на пазара на необвързан достъп, тъй като „БТК” АД би имала мотиви да прилага прекалено високи цени по отношение на предоставяните на конкурентните предприятия услуги с оглед възможността на дружеството от една страна да максимизира печалбата си и от друга страна да повиши разходите на конкурентите си, което пък резултира в упражняване на натиск чрез печалбата (*margin squeeze*). Прекомерно високите цени на пазара за необвързан достъп до абонатна линия ще компрометират широколентовия достъп на пазара на дребно, принуждавайки средния потребител да плаща прекомерни цени за услугите и ще затруднява покупката на широколентов достъп на някои потребители. В тази връзка КРС е на мнение, че е налице необходимост от *ex-ante* регулиране.

4.1.2.3. Производствена неефективност

Този тип потенциален конкурентен проблем се отнася до различните видове продуктова неефективност при липса на конкуренция. Причината е, че липсата на дисциплиниращия ефект на конкуренцията на пазара ще се очаква да се отрази върху продуктовата ефективност. Потенциалните конкурентни проблеми от този вид включват липса на инвестиции, прекомерни разходи/неефективност и ниско качество на предоставяната услуга.

4.1.2.3.1. Липса на инвестиции

Предприятията, изложени на натиска на конкуренцията и извършващи дейност в среда на постоянна конкуренция, се стремят към намаляване на цените и подобряване на качеството на предлаганите от тях продукти, като правят необходимите инвестиции, за да постигнат тези цели. От друга страна, доминиращото предприятие, без или с незначителна действителна и потенциална конкуренция на пазара, няма стимули за подобряване на качеството и намаляване на цената, което може да доведе до възникване на неефективност, по-ниско качество и липса на инвестиции - резултати, които имат негативни за общото благосъстояние на потребителя ефекти (производствени неефективности), сравнени с хипотетично конкурентно положение.

КРС счита, че е налице потенциална възможност за възникване на посочения конкурентен проблем при липса на регулация, предвид пазарния дял на „БТК” АД на анализирания пазар и липсата на мотивация за оптимизиране на процеса на предоставяне на услуги.

4.1.2.3.2. Прекалено високи разходи/ неефективност

Според икономическата теория, за предприятие със значително въздействие на пазар, на който липсва реална потенциална конкуренция, липсват и стимули да работи при разходна ефективност. На практика, в България „БТК” АД има 100% пазарен дял на пазара на необвързан достъп, поради което КРС счита, че без регулаторна намеса, насочена към насърчаване на потенциалната бъдеща конкуренция за „БТК” АД не биха били налице стимули за разходна ефективност и предлагане на по-качествени услуги.

Заклучение

В заключение може да се каже, че ясно се очертават две групи конкурентни проблеми, които потенциално предотвратяват, ограничават и/или нарушават конкуренцията на пазара на достъп до мрежова инфраструктура (включително пълен и съвместен необвързан достъп) във фиксирано местоположение в страната – **ценови** (прекомерно високи цени, ценова дискриминация) и **неценови** (задържаща тактика, неуместни изисквания, влошено качество на услугата, продуктова стратегия).

4.2. Конкурентни проблеми на пазара на битстрийм достъп

Наличието на предприятие със значително въздействие върху анализирания пазар индикира възможностите за възникване на потенциални конкурентни проблеми.

Според КРС, основните конкурентни проблеми, които могат да възникнат на този пазар, при отсъствие на регулация, се отнасят до възможностите на предприятието със значително въздействие върху пазара да осъществява вертикално и хоризонтално прехвърляне на конкурентни предимства, както и до затваряне на пазара и изтласкване на конкурентите, с оглед запазване на доминираща позиция.

4.2.1. Прехвърляне на вертикални предимства.

Прехвърлянето на вертикални предимства е ситуация, при която вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие на пазара на едро предприема действия да прехвърли конкурентните си предимства от пазара на едро на битстрийм достъп към свързания пазар на широколентов/високоскоростен интернет достъп на дребно.

По-надолу, КРС разглежда възможните видове поведение като потенциални конкурентни проблеми, които се асоциират с опитите за прехвърляне на пазарна сила от пазара на едро на битстрийм достъп в свързани пазари на дребно.

Могат да се разграничат три типа стратегии за прехвърляне на вертикални предимства:

- Отказ на достъп до мрежата на вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие върху пазара на битстрийм достъп;
- Прехвърляне на вертикални предимства чрез неценови модели на пазарно поведение;
- Прехвърляне на вертикални предимства чрез ценови модели на пазарно поведение.

4.2.1.1. Отказ на достъп до мрежата на вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие върху пазара на битстрийм достъп

„БТК” АД като предприятие със значително въздействие на пазара може да отказва достъп на конкурентите си на пазара на дребно като по този начин цели да задържи стабилните си пазарни позиции и да възпрепятства конкуренцията на пазара на дребно. Ефектът от отказ на битстрийм достъп ще е увеличаване на разходите за конкурентните предприятия. Те ще трябва да инвестират в алтернативна мрежа за достъп до широколентов/високоскоростен интернет за крайните потребители. Установеното наличие на бариери за навлизане и вертикално интегрирано предприятие на пазара, реализиращо икономии от мащаба и от обхвата прави трудна за дублиране съществуващата инфраструктура. В тази връзка, КРС счита за необходимо ex-ante регулиране на пазара за битстрийм достъп с цел предотвратяване възпрепятстването на конкуренцията и защита на интересите на крайните потребители, желаещи да ползват високоскоростен DSL интернет.

При предоставянето на битстрийм достъп вариантите на поведение, които може да използва историческото предприятие, за да ограничи достъпа на алтернативните предприятия, са различни. Преобладаващата част от тях имат технологичен характер, тъй като при условията на регулаторно задължение да предостави битстрийм достъп „БТК” АД е много вероятно да предприеме други действия, чрез които косвено да откаже достъп от този тип до инфраструктурата си. Потенциалните конкурентни проблеми свързани с ограничаването на широколентов битстрийм достъп, засягащи технологичните характеристики са разгледани по-подробно и конкретизирано в следващите точки. Те могат да бъдат:

- технологични конкурентни проблеми по отношение на некоректни срокове за предоставяне на услугата на конкурентно предприятие спрямо сроковете за изпълнение на услугата за крайни потребители на „БТК” АД;
- технологични конкурентни проблеми по отношение на забавяне и отлагане във времето чрез дискриминация според местоположението на крайния потребител, желаещ да ползва широколентов високоскоростен достъп до интернет от конкурентно предприятие;
- технологични конкурентни проблеми по отношение на некоректни продуктови характеристики на услугата за конкурентните предприятия спрямо продуктовите характеристики на услугата за крайни потребители на историческото предприятие.

Технологическите характеристики на пакетите, предлагани за клиентите на предприятието, търсещо достъп (като скорост, съотношение на uplink/downlink трафика и т.н.) могат да се различават от пакетите, предлагани на собствените крайни

потребители. Характеристиките на пакетите, предлагани на собствени потребители могат да бъдат значително по-добри. От друга страна гамата от услуги, които историческият оператор може да предложи, използвайки дадената технология може да бъде значително по-богата- симетричен DSL, VPNs, наети линии през ADSL, от тази, която предлага на конкурентите си.

4.2.1.2. Прехвърляне на вертикални предимства чрез неценови модели на пазарно поведение

Конкурентните проблеми, които се асоциират с прехвърляне на вертикални предимства посредством неценови модели на пазарно поведение включват различни видове дискриминационно поведение. Те имат за цел ограничаване на възможностите за навлизане на конкуренти на свързания пазар на дребно. Резултатите от дискриминационно поведение на „БТК” АД могат да бъдат увеличение на разходите за конкурентите, ограничаване на техните продажби и поставянето под натиск на размера на печалбата им („margin squeeze”).

4.2.1.2.1. Умишлено забавяне или отлагане

Както е отбелязано в Общата позиция на ERG, потенциален конкурентен проблем при вертикално интегрираните предприятия е тактиката на умишлено забавяне или отлагане – понякога наричана „натиск при предоставянето” (provisioning squeeze). Тази тактика е възможна още на етапа по търговски преговори за сключване на договори за битстрийм достъп. По този начин предприятието се стреми да се възползва възможно най-дълго време от предимствата на първия навлязъл на съответния пазар, което не би било възможно, ако необходимата услуга на едро бъде предоставена едновременно на всички конкуренти на пазара на дребно.

Умишленото забавяне или отлагане може да се приложи по административен и по технологичен ред. Административното забавяне или отлагане на сключването на договори за битстрийм достъп се проявява, например, чрез неспазване на срокове в процеса на водене на преговори, както и въвеждане на сложни процедури. Другият вариант за отлагане сключване на договор е чрез неоснователни технически изисквания. Умишлено забавяне може да е налице и при определяне на реда и условията за предоставяне на услугите по договора. Пример за това може да бъде некоректно зададен срок за предоставяне на услугата на едро на конкурентите спрямо срока за предоставяне на услугата на крайния потребител на пазара на дребно. Ако срокът за предоставяне на битстрийм достъп на едро за конкурентното предприятие по договор е по-дълъг или съвпада със срока, за който „БТК” АД предоставя ширококолов високоскоростен интернет достъп на пазара на дребно за краен потребител, конкурентното предприятие е поставено в невъзможност да предложи същото време за предоставяне на услугата на своите клиенти. Такава ситуация възпрепятства конкуренцията по отношение на времето за първоначално предоставяне на услугата до крайния потребител. По този начин „БТК” АД би си осигурила конкурентно предимство на пазара на дребно за нови клиенти. В другия случай, ако досегашен клиент на „БТК” АД избере новонавлизащо конкурентното предприятие за доставчик на услугата и това го принуждава да се откаже от ползването на услугата за периода посочен като срок за предоставяне на услугата на едро, отново ще е налице възпрепятстване на конкуренцията. Това до известна степен е и обвързване на крайния клиент, тъй като за да се прехвърли към нов доставчик той трябва да се откаже от ползването на услугата за известен период от време, което от своя страна ще представлява пропуснати ползи за него.

Умишленото забавяне може да се използва от „БТК” АД и след формалното сключване на договора на етапа на физическото изпълнение на услугата, когато забавянето засяга технологичния процес на предоставяне на услугата. Прилага се посредством неспазване на определени в договора клаузи по отношение на времеви и технически спецификации. Като пример за това може да се посочи допускането на умишлено забавяне в идентификацията на допуснати формални неточности в документите на абонатите на алтернативните оператори. Процедурата по предоставяне на услугата се удължава с допълнителното време по идентификация и корекция на допуснатите неточности.

4.2.1.2.2. Пакетни/свързани услуги

Понятието „свързани услуги” се отнася за практиката на едно предприятие да предоставя една услуга при условия на свързаност (заедно) с друга, а „пакетни услуги” е специфичен случай на обвързване на услугите, при който свързаните услуги се предоставят във фиксирани, предварително определени пропорции и условия. В случай на два вертикално свързани пазара, предприятието със значително въздействие на пазара на едро може да обвърже предоставянето на необходимо оборудване (input) с друг продукт или услуга. Това има за резултат повишаване на разходите на конкурентните предприятия на пазара на дребно, предвид факта, че те са принудени да закупуват услугата на едро, обвързана с други допълнителни компоненти и/или условия, които не са необходими, за предоставяне на услугата на пазара на дребно. В случай, че цената на едро на „свързани услуги” е по-висока от цената на дребно, редуцирана с разходите по предоставяне на услугите на пазара на дребно от ефективно предприятие, то обвързването на услугите резултира в намаляване на печалбата.

4.2.1.2.3. Прекомерни изисквания

Като вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие на пазара на битстрийм достъп е възможно „БТК” АД да използва тактиката на налагане на прекомерни изисквания. След подписване на договор за битстрийм достъп, предприятието може да прилага утежнени процедури в техническо и времево отношение като процедури по подписване на протоколи за организация и изпълнение на инсталациите за крайните потребители, които трябва да бъдат извършени от конкурентното предприятие в съответствие с условията на договора.

4.2.1.2.4. Дискриминация по отношение на качеството

Връзката от конкурентното предприятие до крайното оборудване при абоната минава през доминиращото предприятие като технология, инфраструктура и човешки ресурс. Това обуславя възможността за затруднения при диагностициране на даден технически проблем, времето за отстраняването му и различното отношение в зависимост от вида на абонатите. Това също така е основание да се допусне, че предприятието със значително въздействие върху пазара може да предприеме дискриминационно поведение по отношение на качеството на услугата. Този вид дискриминация може да се изразява в приоритетно обслужване на собствения си трафик в претоварени участъци на мрежата или при повреди на абонатни линии, чрез приоритет на отстраняването на проблема при собствените си клиенти.

В тази връзка КРС счита, че посоченото е потенциален конкурентен проблем подлежащ на ex-ante регулиране.

4.2.1.2.5. Стратегическо планиране на продуктовите характеристики

Продуктовата стратегия е друга възможност за предприятието със значително въздействие на пазара на едро да постави конкурентите си на пазара на дребно в неизгодна позиция. Продуктовото планиране може да обхване всяка една от продуктовите характеристики: съвместимост, норми и стандарти, и др. Стратегическото планиране на продуктовите характеристики може да доведе както до неоснователно повишаване на разходите на конкурентните предприятия, така и до ограничаване на продажбите им. Предприятието със значително въздействие на пазара на едро за битстрийм достъп може да предлага услуги с характеристики, които лимитират възможностите на конкурентите да предложат услуги на пазара на дребно, различни от тези на историческия оператор. Допускат се и случаи, когато предоставеният битстрийм достъп не позволява предоставянето дори и на идентични услуги за крайния потребител. Предвид гореизложеното КРС е на мнение, че при липса на регулиране, „БТК” АД би имала мотиви да приложи стратегическо планиране на продуктовите характеристики с оглед възможността да постави конкурентите си в неизгодно положение.

4.2.1.2.6. Дискриминационно използване на информация

Възможност за дискриминационно използване на информация се появява, когато „БТК” АД получи от конкурентно предприятие информация по повод договаряне на условията на едро за предоставяне на битстрийм. Придобивайки по този начин информация какви услуги възнамерява да предоставя на пазара на дребно, предприятието търсещо битстрийм достъп, „БТК” АД може да предприеме изпреварваща стратегия при планиране на фирмения продуктов микс, предназначен за крайните потребители. Много често това изпреварващо поведение на пазара се допълва с агресивни рекламни кампании от страна на историческия оператор за новите им изгодни пакети на пазара на дребно, предоставяне на по-изгодни условия, характерни за друга целева група (примерно предоставяне на по-добри ценови условия за домашните абонати и бизнес абонатите). Вертикалната интеграция на историческото предприятие предполага способност за по-бърза реакция на промените на пазара на дребно.

4.2.1.3. Прехвърляне на вертикални предимства чрез ценови модели на пазарно поведение

Прехвърлянето на вертикални предимства чрез ценови модели на пазарно поведение основно включва потенциалните конкурентни проблеми ценова дискриминация, крос-субсидиране и грабливи/хищнически цени, които целят лимитиране на продажбите на конкурентите на пазара на дребно, увеличаването на разходите за конкурентите и поставянето под натиск на размера на печалбата им („margin squeeze”). Посочените конкурентни проблеми са идентични с подробно разгледаните в т. 4.1.1.3.1, поради което изложените аргументи са относими и към пазара на битстрийм достъп.

4.2.2. Самостоятелно значително въздействие върху пазара

Както и на пазара за необвързан достъп до абонатната линия, така и на пазара на битстрийм достъп освен проблемите, свързани с опитите за прехвърляне на вертикални предимства между пазарите, съществуват и потенциални проблеми на конкуренцията, отнасящи се до самостоятелното значително въздействие върху пазара на битстрийм достъп на „БТК” АД. Според регулатора възможните ефекти за конкурентните условия на пазара от наличието на самостоятелно доминиращо предприятие не се различават от подробно разгледаните в т. 4.1.2.1 и се свеждат до:

- Издигане на бариери за навлизане на пазара;
- Експлоататорско поведение;
- Производствена неефективност.

Поради това, изложените по-горе аргументи са относими и към пазара на битстрийм достъп.

Заклучение

В заключение може да се каже, че ясно се очертават две групи конкурентни проблеми, които потенциално възпрепятстват конкуренцията на пазара на битстрийм достъп в страната – **ценови** (прекомерно високи цени, ценова дискриминация) и **неценови** (задържаща тактика, неуместни изисквания, влошено качество на услугата, продуктова стратегия).

5. Избор на специфични задължения

5.1. Асиметричност на специфичните задължения спрямо отделните предприятия

Разпоредбите на чл. 166, ал. 2 от ЗЕС дават възможност на регулатора, с оглед постигане на целите по чл. 4 от ЗЕС, да избере измежду няколко възможни специфични задължения, чрез които се осигуряват необходимите условия за развитие на конкуренцията или се подкрепят интересите на гражданите.

5.2. Прилагане на принципа на пропорционалност

Съгласно разпоредбите на чл. 166 от ЗЕС КРС може да налага, продължава, изменя или отменя специфични задължения на предприятията със значително въздействие върху съответния пазар, като спазва принципите за обективност, прозрачност, пропорционалност и равнопоставеност. Разпоредбите на чл. 157 от ЗЕС предвиждат, че наложеното специфично задължение е пропорционално тогава, когато съответства на причината за установената неефективна конкуренция и на целения резултат. В допълнение, разпоредбите на чл. 175 от ЗЕС предвиждат, че при налагане на специфично задължение за достъп до и ползване на необходими мрежови средства и съоръжения Комисията следва принципа на пропорционалност, като взема предвид:

1. техническа и икономическа жизнеспособност на ползването или инсталирането на средства от конкурентни предприятия, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, с оглед развитието на пазара и характера и вида на използваното взаимно свързване и достъп;
2. възможност за предоставяне на достъп с оглед на наличния капацитет;
3. направени първоначални инвестиции и свързания с тях риск;
4. запазване на конкуренцията в дългосрочен аспект;
5. права на интелектуална собственост, когато са относими;
6. предоставяне на общеевропейски услуги;
7. наложени специфични задължения на същото предприятие на съседни свързани пазари.

Изхождайки от законовите разпоредби и като отчита алтернативните възможности за избор на специфично задължение, КРС счита, че прилагането на принципа за пропорционалност при избор на специфични задължения означава, че регулаторният орган трябва да избере най-малко обременяващата мярка за съответното предприятие със значително пазарно въздействие. В същото време, тази мярка следва да е обоснована и от гледна точка на целения резултат.

5.3. Взаимосвързаност между специфичните задължения

При налагане на съответните мерки КРС е отчела обстоятелството, че между специфичните задължения, които могат да бъдат наложени на предприятията предприятието със значително въздействие върху съответния пазар, до голяма степен е налице тясна свързаност. Връзката се изразява в ефективното прилагане на съответната мярка, тъй като самостоятелно тя не би дала необходимия ефект за развитие на конкуренцията. Например, изолирано задължението за публикуване на Типово предложение за необвързан достъп би имало по-малък ефект, отколкото ако задължението се налага, заедно с прилагането на ценови ограничения.

5.4. Налагане на конкретни специфични задължения на пазара на необвързан достъп до абонатна линия

Предвид резултатите от анализа на пазара на необвързан достъп (виж Раздел VI, т. 3) и идентифицираните потенциални конкурентни проблеми в Раздел VII, т. 4, КРС е на мнение, че без регулаторна намеса ефективното използване на изградената инфраструктура и улесняване навлизането на пазара на нови предприятия не би било гарантирано. В тази връзка и предвид принципите и целите, посочени в Раздел VII, т. 2, КРС счита, че специфичните задължения, пропорционални на конкурентните проблеми, посочени в Раздел VII, т. 4 от анализа на пазара за необвързан достъп до абонатната линия, които следва да бъдат продължени или наложени на предприятието със значително въздействие върху разглеждания пазар, според тежестта на потенциалните конкурентни проблеми, са:

5.4.1. Задължение за предоставяне на достъп до и ползване на необходими мрежови елементи и/или средства:

Като отчита, че бариерите за навлизане на пазара на необвързан достъп са твърде високи, възможностите за дублиране на съществуващата инфраструктура силно ограничени, а към настоящия момент има сключени три договора за предоставяне на необвързан достъп до абонатната линия, като достъпа на практика не се осъществява, КРС счита, че евентуалното отменяне на задължението на „БТК” АД за осигуряване на достъп до и ползване на необходими мрежови елементи и/или средства би могло да доведе до пазарно поведение, препятстващо конкурентите, предоставящи ширококолов достъп и гласова телефонна услуга на пазара на дребно. КРС счита, че отсъствието на задължение за достъп и отказ от предоставянето му от страна на „БТК” АД ще доведе до отслабване на конкурентната среда и ще засили възможността предприятието да следва неценови модели на поведение, целящи прехвърляне на вертикалните си предимства. Поради посоченото срокът на действие на наложеното задължение следва да бъде продължен.

КРС счита, че продължаването на действието на наложеното задължение на „БТК” АД за осигуряване на необвързан достъп е пропорционална мярка и ще гарантира развитието на конкуренцията.

Както се посочи по-горе, с оглед спазване принципа на пропорционалност, при налагане на задълженията за достъп КРС взема предвид обстоятелствата, посочени в чл. 175 от ЗЕС.

Не са налице основания, които да водят до извода, че посредством наложените задължения би се засегнало нормалното функциониране на мрежата и икономическата стабилност на дружеството. Както е посочено по-долу, КРС счита за необходимо да бъде продължено действието и на наложеното задължение на „БТК” АД за изготвяне и публикуване на Типово предложение за необвързан достъп. Като се има предвид, че по силата на закона условията на Типовото предложение, както и условията, които следва

да се публикуват при задължение за прозрачност, се изготвят от съответното дружество, то за „БТК” АД е налице възможност да предложи такива условия, които няма да нарушат нормалното функциониране на мрежата му. Чрез предоставянето на информация за тези условия КРС ще има възможност да прецени какви са подходящите технически и икономически решения, които ще доведат до ефективно развитие на конкуренцията без да се засягат неоправдано техническата и икономическата жизнеспособност на задълженото предприятие.

По отношение засягането на правата на интелектуалната собственост КРС счита, че този въпрос не е в пряка връзка с налагането на задължението за достъп и доколкото могат да възникнат такива въпроси, тяхното регламентиране е предмет на договорите за необвързан достъп. По отношение предлагането на общоевропейски услуги, КРС не намира основания, които водят до извода, че налагането на посочените по-долу задължения би се отразило негативно върху предлагането на тези услуги.

Задължението за осигуряване на достъп до и ползване на необходими мрежови елементи и/или средства до мрежата на „БТК” АД, се изразява в:

- запазване на предоставен достъп до абонатната линия;
- добросъвестно водене на преговори с предприятия искащи достъп;
- предоставяне на достъп на друго предприятие, предоставящо обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, до абонатната линия, включително предоставяне на достъп до междинна точка от абонатната линия;
- предоставяне на съвместното разполагане (колокиране) и други форми на съвместно ползване на помещения и съоръжения, включително отдалечено колокиране;
- предоставяне на определени услуги, необходими за осигуряване на оперативна съвместимост на услуги от край до край за потребителите;
- осигуряване на достъп до операционни поддържащи системи или подобни софтуерни системи, когато са необходими с цел ефективното реализиране на необвързания достъп, за осигуряване на ефективна конкуренция при предоставяне на услуги.

Горепосочените задължения следва да се изпълняват при условия и срокове, определени в одобреното от КРС Типовото предложение за необвързан достъп, както и в съответствие с наложените с настоящото решение специфични задължения.

Достъпът до операционна поддържаща система (OSS – operational support systems) или подобни софтуерни системи на предприятието със значително въздействие върху пазара може да бъде необходим за целите на организирането и поддържането на услугата. Този достъп е достъп до операционна поддържаща система и информационни системи или база данни за предварителни заявки, предоставяне, заявяване, обслужване, искания за ремонт и таксуване предвид обстоятелството, че това са спомагателни услуги, необходими за използване на услугите по необвързан достъп. С оглед осигуряване на достъпа „БТК” АД трябва да предостави технически спецификации, отнасящи се до интерфейса между собствената си информационна система и информационните системи на предприятията, които искат достъп.

Предоставянето на необвързан достъп е обусловено от предоставянето на съвместното разполагане (колокиране) и другите форми на съвместно ползване. Отказът на достъп, обоснован чрез липса на възможност за колокиране или липса на възможност за предоставяне на услуги, необходими за осигуряване на пълен и съвместен достъп до абонатните линии, също би нанесъл съществена вреда на конкурентната среда. Ограничените технически възможности на предприятието със значително въздействие върху пазара се отразяват пряко и негативно върху конкурентните предприятия. Евентуален отказ за предоставяне на съвместно разполагане и случаите на забавено удовлетворяване на исканията за колокиране

поради технически проблеми се явяват висока бариера за алтернативните предприятия за навлизане на пазара.

На основание чл.174, ал.2 от ЗЕС КРС има правомощия да определи изисквания, свързани с предоставянето на достъп. С продължаване на мярката за изготвяне и публикуване на Типово предложение КРС счита, че ще се осигури възможност на регулатора да определи, вследствие и на обществено обсъждане, специфични правила и процедури, където е необходимо с оглед развитието на конкуренцията. От друга страна, КРС счита за необходимо още при налагането на настоящите мерки, свързани с осигуряване на достъп, да определи задължение за БТК, както следва:

„БТК” АД се задължава да осигури възможност за използване от алтернативните предприятия на услуги на едро, които кореспондират с услугите на дребно, предлагани от „БТК” АД, като услугите на дребно могат да се предлагат най-рано един месец след осигуряване на възможност за ползване на съответните услуги на едро от алтернативните предприятия. В процедурата по одобряване на измененията в условията на едро, „БТК” АД следва да внесе в КРС и предложението за изменение в условията на дребно.

Предвид факта, че задължението за необвързан достъп до мрежата на „БТК” АД е задължение, което е наложено на предприятието по реда на ЗД (отм.), КРС не счита, че продължаването на неговото действие би създало значителни затруднения за дружеството.

5.4.2. Задължение за равнопоставеност

Съгласно чл. 168 от ЗЕС, задължението за осигуряване на равнопоставеност обхваща предоставяне на равностойни условия при сходни обстоятелства на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, както и предоставяне на услуги и информация при същите условия и качество като тези, предлагани от предприятието на свързаните с него лица и на предприятията, с които вече е сключен договор.

„БТК” АД, в качеството си на предприятие със значително въздействие върху пазара на фиксирани обществени телефонни мрежи и предоставяне на фиксирани гласови телефонни услуги чрез тях, има наложено задължение за равнопоставеност при предоставянето на необвързан достъп до абонатната линия по реда на ЗД (отм.).

Изводите от настоящия анализ сочат, че като вертикално интегрирано предприятие за „БТК” АД са налице мотиви да предоставя достъпа до услугите, осигуряващи реализацията на необвързания достъп, при условия на неравнопоставеност, с оглед на по-благоприятно третиране на собствената дейност на предприятието на свързания пазар на дребно, в сравнение с условията, при които предоставя на конкурентните предприятия услугите на едро, които са основата за конкуренция на свързания пазар на дребно. При отчитане на горното КРС счита, че евентуалната отмяна на задължението за равнопоставеност би се отразила негативно върху развитието на конкуренцията на свързания пазар на дребно, тъй като с отмяна на посоченото задължение ще се премахнат и ограниченията пред предприятието със значително въздействие върху пазара на едро за прехвърляне на пазарна сила от пазара на едро към пазара на дребно, което от своя страна може да доведе до намаляване на конкурентоспособността на алтернативните предприятия. Като взема предвид конкурентните проблеми, свързани с условията за осигуряване на достъп до и ползване на необходими мрежови средства и съоръжения, както и законовите изисквания за предоставяне на достъп от страна на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар, КРС счита за подходящо и пропорционално да продължи действието на задължението за равнопоставеност. Като отчита, че за „БТК” АД са налице стимули

за пазарно поведение, насочено към дискриминиране на конкурентите, КРС счита, че задължението за равнопоставеност следва да включва:

- предоставянето на необвързан достъп се осъществява при равностойни условия за сходни обстоятелства, при които вече е предоставен необвързан достъп на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, включително и на свързани лица;

- предоставянето на услуги и информация на предприятие, искащо необвързан достъп се осъществява при същите ценови и неценови условия, както и качество като тези, ползвани от предприятието със значително въздействие върху пазара при предоставяне на собствени услуги, както и предлагани от предприятието със значително въздействие на пазара на свързаните с него лица, както и на предприятията, с които вече е сключен договор.

Задължението за равнопоставеност, наложено самостоятелно, не би имало необходимия ефект, но в комбинация с ценовите ограничения, задълженията за достъп, за прозрачност и за изготвяне и публикуване на Типово предложение за необвързан достъп ще способства за развитие на конкуренцията на пазара на необвързания достъп на едро до абонатната линия, разширявайки спектъра на предлаганите услуги на дребно за достъп до Интернет.

Тъй като задължението за равнопоставеност продължава своето действие, то изпълнението му не би създавало затруднение или допълнителни тежести за „БТК” АД. Същевременно, продължаването му би осигурило еднакви условия за конкуренция на пазара на дребно, поради което КРС смята, че ползата от продължаването му е по-голяма от тежестта, която то представлява за предприятието.

5.4.3. Задължение за прозрачност

Съгласно чл. 167, ал. 1 от ЗЕС, задължението за прозрачност включва публикуване на определена информация като: финансови отчети, технически спецификации, характеристики на мрежата, условия и ред за предоставяне на достъп и/или взаимно свързване, начин на използване, включително цени. Съгласно Общата позиция на ERG задължението за прозрачност се прилага като подходяща мярка за решаване на потенциалните конкурентни проблеми, свързани с дискриминация при ползване на информация, тактики на забавяне, обвързване, прекомерни и неоправдани изисквания, дискриминация по отношение на качеството и стратегическо планиране на продуктите характеристики.

Съгласно § 7 от ЗЕС за „БТК” АД е налице задължение за прозрачност. По реда на ЗД (отм.) на предприятието е наложено задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за необвързан достъп, с оглед осигуряване на заинтересованите предприятия на достъп до информация и спецификации, необходими за осъществяване на необвързан достъп. В тази връзка и предвид установените при анализа на пазара потенциални конкурентни проблеми, КРС счита, че задължението за прозрачност на „БТК” АД следва да бъде продължено. Като отчита, че чрез задължението за прозрачност като подходящата мярка се гарантира недопускане на част от потенциалните конкурентни проблеми, КРС счита, че евентуалното отменяне на задължението би могло да доведе до условия за създаване на дискриминация по отношение на качеството, прекомерни и неоправдани изисквания и стратегическо планиране по отношение на продукта.

Съгласно чл.176 от ЗЕС предприятието, на което е наложено задължение за предоставяне на необвързан достъп, следва да публикува Типово предложение. С публикуването на Типово предложение се осигурява прозрачност в условията за реализиране на необвързания достъп. В същото време, КРС счита, че определена информация следва да бъде поставена от „БТК” АД на интернет страницата на дружеството, за да гарантира на заинтересованите предприятия достатъчно информация и яснота в процеса на преговорите за осъществяване на необвързан достъп и за изработване на техните бизнес планове. Задължението за прозрачност е свързано с публикуване на информация, която може да се променя в кратки срокове, поради което не е подходящо нейното актуализиране да е свързано винаги с процедура по изменение на Типовото предложение. Предвид изложеното КРС счита, че задължението за прозрачност на „БТК” АД следва да бъде продължено и се изразява в задължение за публикуване на информация, както следва:

- срокове за осъществяване на необвързан достъп до абонатна линия и за предоставянето на DSL услуга от „БТК” АД на собствени абонати, като информацията се публикува ежемесечно.
- места за достъп – посочване на населени места и точки, в които има възможност за реализиране на необвързан достъп, посочване на възможностите за отдалечено колокиране и възможностите за предоставяне на достъп до междинна точка от абонатната линия.
- места (населени места, точки), където се използва необвързан достъп, и броя на предприятията за всяко място;
- брой на необвързаните абонатни линии, които се ползват самостоятелно и съвместно, за всяко място;
- брой на новите абонатни линии на „БТК” АД;
- подадени заявки за предоставяне на услуги, които са в процес на разглеждане.

Информация следва да се актуализира от предприятието в срок от три работни дни от настъпване на промяна, относима към някое от условията, както и да се актуализира съобразно дадени от регулатора указания на основание чл.167, ал.2 от ЗЕС, в случай, че от Комисията са дадени указания относно степента на подробност на публикуваната информация.

КРС счита, че на „БТК” АД следва да се наложи и задължение да публикува и да актуализира на официалната си страница в интернет финансов отчети (отчет за доходите, баланс), в срокове съобразно разпоредбите на Закона за счетоводството и да предоставя, при поискване от Комисията отчет за промените в собствения капитал, отчет за паричните потоци и приложенията към финансовия отчет.

Въз основа на горното КРС счита, че наличието на задължения, които ще осигурят възможност за предвидимост и прозрачност на условията за предоставяне на необвързан достъп, е пропорционална мярка, тъй като ползите от нейното прилагане се изразяват в осигуряване на възможност за навлизане на пазара, стимулиране на ефективното използване на съществуващата инфраструктура и съответно подобряване на конкурентната среда, което оправдава незначителното нарастване на разходите за публикуване и поддържане на актуална информация от страна на „БТК” АД.

5.4.4. Задължение за публикуване на Типово предложение за необвързан достъп до абонатната линия

Съгласно § 7 от ЗЕС за „БТК” АД е налице задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за необвързан достъп. Както бе посочено по-горе

съгласно чл.176 от ЗЕС предприятието, на което е наложено задължение за предоставяне на необвързан достъп, следва да публикува Типово предложение. КРС счита, че за ефективното изпълнение на задължението за предоставяне на необвързан достъп до абонатната линия е необходимо изготвяне и публикуване на Типово предложение за необвързан достъп от предприятието със значително въздействие на пазара. В тази връзка КРС продължава действието на задължението за изготвяне на типово предложение, наложено на „БТК” АД по отменения ЗД. Изхождайки от принципа за пропорционалност предварителното одобряване на условията за необвързан достъп от страна на регулатора са гаранция за постигане на подходящи условия за развитие на конкуренцията. Задължението за изготвяне и публикуване на Типово предложение, заедно със задълженията за прозрачност и равнопоставеност, е подходяща и пропорционална мярка, която ще спомогне преодоляването на потенциалните конкурентни проблеми, свързани с отказ от достъп, дискриминация при ползване на информация, тактики на забавяне и обвързване на услуги. Тъй като съдържанието на Типовото предложение, е регламентирано в чл. 176, ал. 2 от ЗЕС като неизчерпателно, то КРС счита, че е необходимо да определи минималното съдържание на Типовото предложение за необвързан достъп, както следва:

1. Описание на услугите:

- а) при пълен достъп;
- б) при пълен достъп;
- в) достъп до междинна точка от абонатната линия (sub loop);
- г) пренос (backhaul);
- д) услуги по съвместно разполагане, включително дистанционно съвместно разполагане;

2. Условия за необвързан достъп до абонатна линия:

- а) мрежови елементи, до които се предлага самостоятелно ползване на абонатни линии и/или достъп до честотна лента извън обхвата, използван за пренос на глас (300-3400Hz) на абонатната линия при съвместно ползване на абонатната линия;
- б) информация за местата за физически достъп до мрежата – конкретно местоположение и брой на точките, в които се предоставя необвързан достъп до абонатната линия, като при възможност от застрашаване сигурността на мрежата тази информация се предоставя само на заинтересованите лица; наличие на абонатни линии в определени части от мрежата, към която се осъществява достъпа;
- в) технически условия, свързани с достъпа и използването на абонатни линии, включително технически характеристики на усуканата метална двойка в абонатната линия;

- г) срокове и условия за подаване на заявки, ползване и ограничения;

3. Услуги по съвместно разполагане:

- а) информация за конкретни места за съвместно разполагане – когато тази информация може да застраши сигурността на мрежата, тя се предоставя само на заинтересованите лица;
- б) възможности за съвместно разполагане, включително физическо съвместяване и дистанционно разполагане;
- в) характеристики и технически ограничения за съоръженията, които могат да бъдат съвместно разполагани;
- г) мерки за сигурност;
- д) условия за допускане на служители на конкурентни предприятия;
- е) стандарти за безопасност;
- ж) правила за разпределяне на пространството, когато то е ограничено;

з) условия за проверка от конкурентни предприятия на местата, в които е възможно физическо съвместно разполагане, или на местата, където съвместното разполагане е отказано поради липса на възможност.

4. Условия за достъп до обслужващи операционни системи, както и до информационни системи или бази данни за предварителни заявки, предоставяне, заявяване, обслужване, искания за ремонт и таксуване.

5. Условия за предоставяне на необвързан достъп:

а) срок за предоставяне на услуги и оборудване; срокове за отговор на заявките за предоставяне на всяка от услугите;

б) споразумения за ниво на качеството на услугите и обслужването, процедури за установяване и отстраняване на повреди, процедури за възстановяване на услугата и нейното качество;

в) типови договорни условия, включително, когато е необходимо, обезщетения при неизпълнение на сроковете за предоставяне на услугите;

г) цени и механизъм за калкулиране на цените за всяка от услугите – до одобряване на разходоориентирани цени на услугите „БТК” АД прилага ценовите ограничения съгласно този документ.

д) друга относима информация, необходима за осъществяване на необвързания достъп.

Включването на други условия в Типовото предложение, различни от определеното минимално съдържание, не трябва да ограничава развитието на конкуренцията и/или да създава неравнопоставеност, както и да внася неяснота при регламентиране на изискванията за реализиране на необвързан достъп до абонатната линия.

КРС счита, че ползите от продължаването на задължението за изготвяне и публикуване на Типово предложение за необвързан достъп надвишават негативите, тъй като се осигурява прозрачност и предвидимост по отношение на условията и цените за предоставяне на услугите на едро, както и техните промени. Тази прозрачност и предвидимост дават възможност за адекватен контрол от страна на регулатора, както и възможност на предприятията да предвиждат развитието на своята дейност, тъй като услугите на едро са пряко свързани с предоставянето на услуги на пазара на дребно.

5.4.5. Ценови ограничения

Въз основа на разпоредбите на чл. 170 от ЗЕС за КРС е налице възможност, при налагане на ценови ограничения, да избере като подходяща мярка определяне на разходоориентирани цени, изчислени въз основа на система за разходите или основаващи се на нивото на цените на съпоставими пазари, на които има ефективна конкуренция.

5.4.5.1 Система за определяне на разходите

Както е посочено в текущите задължения на „БТК” АД, предприятието има задължение за прилагане на разходоориентирани цени за необвързан достъп, изчислени въз основа на система за определяне на разходите (Системата), одобрена от КРС през 2004 г.⁵¹ и изменена през 2008 г.⁵² Системата се базира на настоящи стойности⁵³, като

⁵¹ Решение на КРС № 1049/15.04.2004 г.

⁵² Решение на КРС № 158/28.02.2008 г., с което КРС одобрява измененията в Системата и изиска от БТК резултатите по одобрената система за 2006 г. и 2007 г.

⁵³ Терминът за разходната база при настояща стойност е *Current cost accounting (CCA)*.

използва разходите за дейността според счетоводните (историческите) данни⁵⁴ и амортизационни разходи, основани на настояща стойност, като ползва методология на пълно⁵⁵ разпределение на разходите по услуги въз основа на дейността, която ги е породила⁵⁶.

КРС счита, че прилагането на разходоориентирани цени, изчислени въз основа на система за определяне на разходите, е подходяща мярка, с оглед преодоляване последиците от пазарно поведение, характеризиращо се с прилагане на високи цени, които биха могли да препятстват и достъпа до инфраструктурата, и предоставяне на услугите, както и поради възможността да бъдат упражнени различни форми на ценова дискриминация. Като отчита, че пазарният анализ не съдържа данни, които да водят до заключението, че в качеството си на предприятие със значително въздействие върху пазара „БТК” АД би имало интерес да оперира ефективно и да намали разходите си, то КРС счита, че наложеното задължение за определяне на разходоориентирани цени за необвързан достъп чрез прилагане на Системата следва да бъде продължено. Евентуалната отмяна на мярката би ограничила възможностите за насърчаване на конкуренцията и би довела до липса на прозрачност и предвидимост по отношение на цените, предмет на Типовото предложение за необвързан достъп на „БТК” АД.

Същевременно КРС отчита, че действащите към момента цени не са определени въз основа на Системата, а са наложени от регулатора, както това е посочено в т. 5.4.1.3, 5.4.1.4 и 5.4.1.5. В използваната от „БТК” АД Система не фигурират всички услуги, предоставяни от предприятието на пазара на дребно, което препятства оценката за наличие на ценова преса или за ограничаване на маржина на конкурентите. Пример за това е услугата на дребно за ширококолов достъп до Интернет „БТК ADSL”, която не фигурира като самостоятелна услуга в Системата, а е част от „Други услуги”. Посоченото на практика възпрепятства своевременния анализ чрез определяне на пряката връзка между услугата на пазара на дребно, предоставяна от „БТК” АД, и услугата на пазара на едро. В допълнение, прилаганата от „БТК” АД Система не е одитирана от независим одитор.

Горепосоченото е основание за КРС да счита, че използването на Системата, с оглед определяне на разходоориентирани цени, следва да бъде предшествано от изменения, като компонентите на Системата, които се явяват входящи данни, както и списъкът с услугите, следва да се приведат в съответствие с конкретизираното задължение за разделно счетоводство и от извършване на независим одит.

Като отчита степента на конкуренция, съгласно заключенията от пазарния анализ, както и наличието на задължение за определяне на разходоориентирани цени, изчислени въз основа на система за определяне на разходите, КРС счита, че продължаването на задължението е пропорционална мярка.

5.4.5.2 Разделно счетоводство

Видно от посоченото в т. VII, 3 „БТК” АД има наложено задължение за водене на разделно счетоводство. При евентуална отмяна на задължението за разделно счетоводство КРС би била затруднена да приеме доказателства за разходоориентираност на цените, изчислявани въз основа на Системата, както и да идентифицира ситуация на крос-субсидиране. С оглед изложеното, както и с цел да се осигури ефективното прилагане на наложеното задължение за равнопоставеност, КРС счита, че задължението за водене на разделно счетоводство следва да бъде продължено.

⁵⁴ Терминът за разпределение на вече извършени разходи е *Top-down*.

⁵⁵ Терминът за стандарта за разпределение е *Fully distributed costs*.

⁵⁶ Терминът за метода на разпределение е *Activity based costing*.

Следва да се отбележи, че текущото задължение за разделно счетоводство не включва конкретни изисквания на регулатора относно прилаганата методологията, съдържанието, формите и сроковете за предоставяне на регулаторни отчети. Предвид посоченото КРС счита, че задължението за разделно счетоводство, което се отнася до разделяне на финансовата информация по отделни дейности и услуги, следва да се уточни и прецизира. Съдържанието на задължението за водене на разделно счетоводство е уточнено в методологията за разработване, въвеждане и поддържане на аналитична счетоводна система с определено ниво на разделяне на дейностите и счетоводните сметки (разделно счетоводство), съдържаща се в Анекса за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство от предприятия със значително въздействие на пазара за необвързан достъп (Анекса).

Тъй като от една страна „БТК” АД има наложено задължение за разделно счетоводство и се налага единствено съобразяването му с конкретните изисквания посочени в Анекса, а от друга в текущите задължения на предприятието фигурират задълженията за равнопоставеност и липса на крос-субсидиране, то КРС счита, че прецизирането на задължението за разработване, въвеждане и поддържане на разделно счетоводство е пропорционална мярка.

5.4.5.3. Ценови ограничения върху цените на услугите за свързване при необвързан достъп до абонатна линия

Както вече беше посочено, в т. 2.5 по-горе, с Решение № 1459 от 11 юли 2006 г. за одобряване на Типовото предложение за необвързан достъп на „БТК” АД, КРС определи таван на цените за срок от 6 месеца.

Определянето на ценови тавани беше продиктувано от факта, че към момента на определяне на цените услугите, свързани с предоставяне на необвързан достъп, не бяха предоставяни, а представените от „БТК” АД разчети и разходни документи и калкулации за себестойността на услугите не бяха сметени за достатъчно убедителни от регулатора.

При липсата на исторически разходи КРС счете, че най-подходящият метод за определяне на цените за необвързан достъп е сравнителния анализ. В тази връзка определените ценови тавани са базирани на данни за цените за съвместен и за пълен достъп⁵⁷ (EC25 и EC15) към октомври 2005 г., като са съобразени и с различията в макро показателите за развитие на българската икономиката и тази на страните от Общността. При определяне на ценовите тавани КРС е взела предвид и Решение № 135/22.06.2006 г. на КЗК относно наличие на ценова преса между цените за месечен абонамент на абонатите на „БТК” АД и цените за месечен абонамент за необвързан достъп.

Въпреки, че наложените от КРС ценови ограничения имаха действие още през 2006 г., конкурентните предприятия не проявиха интерес към необвързания достъп. Ситуацията на пазара се промени през септември 2008 г., когато бе подписано допълнително споразумение № 1 към договора за необвързан достъп между „БТК” АД и „Орбител” ЕАД, в което са договорени условията, съгласно Решение № 1459/11.07.2006 г. на КРС.

Следва да се подчертае, че за периода от 2005 г. до 2007 г. средноевропейските цени за месечен абонамент (пълен и съвместен достъп) отбелязаха спад като през януари 2008 г. достигнаха нива от 9,52 евро за пълен достъп и 3 евро за съвместен. Намалението на посочените цени е отчетено от „БТК” АД, като със свое писмо № 37-00-295/29.07.2008 г. (КРС вх. № 04-04-232/29.07.2008 г.) предприятието предложи

⁵⁷ *European Electronic Communications Regulations and Markets 2005 (11th Report) Annex 2.*

намаление на ценовите тавани на цените за месечен абонамент за усуканата метална двойка с 10% за пълен достъп и с 30% за съвместен достъп.

Като отчита, че от една страна, определянето на разходоориентирани цени, изчислени въз основа на Системата, е неприложимо към настоящия момент, а от друга, че предложените от „БТК” АД цени са съпоставими със средните за ЕС27 нива към октомври 2007 г., както и че предложеното намаление на цените за месечен абонамент е отразено в сключеното през м. септември 2008 г. допълнително споразумение № 2 към договора за необвързан достъп между „БТК” АД и „Орбител” ЕАД, КРС налага ценови ограничения, по отношение на цените за необвързан достъп, както следва:

Цени за услуги за свързване при необвързан достъп до абонатната линия (в лева, без ДДС)	Максимални граници на цените, които КРС запазва	
	за съвместен достъп	за самостоятелен достъп
Вътрешен кабел за свързване – инсталиране на 100 чифта	до 2 900	до 1 200
Вътрешен кабел за свързване – месечен абонамент за 100 чифта	до 43	до 43
Свързване на усукана метална двойка – откриване на съединителна линия на чифт	до 68	до 35
Свързване на усукана метална двойка – месечен абонамент на съединителна линия на чифт	до 5,90	до 17,50

Таблица 15

Видно от таблицата се продължава действието на наложените с Решение на КРС № 1459/11.07.2006 г. ценови ограничения по отношение на цените за инсталиране и откриване. Въведена е промяна в ценовите тавани на цените за месечен абонамент по мотивите, изложени по-горе.

КРС счита, че наложените ценови ограничения следва да се прилагат до одобряване на разходоориентирани цени за съответните услуги, изчислени въз основа на Системата след нейното изменение.

5.4.5.4. Ценови ограничения върху цените на услугите по съвместно разполагане и други форми на съвместно ползване

С Решение № 1459/11.07.2006 г. за одобряване на Типовото предложение за необвързан достъп на „БТК” АД КРС наложи ценови ограничения върху цените за съвместно разполагане и други форми на съвместно ползване, както следва:

Цени за услуги по съвместно разполагане и други форми на съвместно ползване, без ДДС

1. Първоначална цена, която включва:

а) за изграждане на 19” шкафов в помещение, приведено във вид удобен за съвместно ползване:

Първоначална цена в лв.	За шкаф	За ½ шкаф	За ¼ шкаф
	1950	975	487,50

Таблица 16

б) предоставяне на постоянно захранване с 48 V или 60 V и мощност в помещение за съвместно ползване, както следва:

VA	220	440	660	880	1100	1320	1540	1760	1980	2200	2420	2640	2860	3080	3300	3520
За шкаф с батерии 48 V в лв.	809	1214	1619	2300	2704	3109	3790	4195	4600	5280	5685	6090	6495	7176	7580	7985
За ½ шкаф с батерии 48 V в лв.	405	607	809	1150	1352	1555	1895	2097	2300	2640	2843	3045	3247	3588	3790	3993
За ¼ шкаф с батерии 48 V в лв.	202	303	405	575	676	777	947	1049	1150	1320	1421	1522	1624	1794	1895	1996

VA	220	440	660	880	1100	1320	1540	1760	1980	2200	2420	2640	2860	3080	3300	3520
За шкаф с батерии 60 V в лв.	878	1283	1688	2093	2842	3247	3652	4057	4807	5211	5616	6021	6771	7176	7580	7985
За 1/2 шкаф с батерии 60 V в лв.	439	641	844	1046	1421	1624	1826	2028	2403	2606	2808	3010	3385	3588	3790	3993
За 1/4 шкаф с батерии 60 V в лв.	220	321	422	523	711	812	913	1014	1202	1303	1404	1505	1693	1794	1895	1996

Таблица 17

2. Месечни цени:

а) поддръжка и обслужване на съоръженията и помещението за съвместно ползване:

Месечна цена в лв.	За шкаф	За ½ шкаф	За ¼ шкаф
	120	60	30

Таблица 18

б) за консумираната от всяко алтернативно предприятие електроенергия по цени, определени с влязло в сила решение на Държавната комисия по енергийно и водно регулиране (ДКЕВР).

Когато алтернативното предприятие заплаща електроенергия въз основа на отчетена консумация от контролен електромер, собственост на „БТК” АД, то сумата, подлежаща на заплащане от всяко алтернативно предприятие се определя като инсталираната от всяко алтернативно предприятие мощност се умножи по стойността на изразходваната електроенергия за съответния месец и се раздели на общата инсталирана мощност. При откриване на собствена партида и отчитане на консумираната електроенергия чрез контролен електромер на алтернативно предприятие, то последното се разплаща директно със съответния обществен снабдител на електроенергия.

Решението на регулатора за налагане на посочените ограничения бе продиктувано както от липсата на документи по ценообразуване, обосноваващи разходоориентираността на цените за съвместно ползване на помещения и съоръжения към момента на определяне на цените, така и от факта, че според Типовото предложение на „БТК” АД за необвързан достъп условията за съвместното ползване не се отличаваха от тези, регламентирани в Типовото предложение за взаимно свързване. Посоченото беше основание за КРС да счете, че разходите, които възникват за предприятието при предоставяне на услугите по колокиране са едни и същи, независимо от предназначението на съвместното ползване – дали то се отнася до взаимно свързване или до необвързан достъп, и наложи цени за съвместно ползване за целите на необвързания достъп, еднакви с тези за взаимно свързване.

Следва да се отбележи, че към настоящия момент, общо 22 предприятия са сключили договори за взаимно свързване с „БТК” АД (17 алтернативни, 1 WiMax и 4 мобилни предприятия), като до момента в КРС няма внесени жалби и спорове във връзка с цените за колокиране по договорите за взаимно свързване. В тази връзка, и като отчита, че един от основните компоненти в цената за колокиране е цената за електроенергия, която през периода нарасна неколкратно, КРС счита, че е подходящо да продължи срокът на действие на наложените ограничения на цените за съвместно разполагане и други форми на съвместно ползване без изменения.

КРС счита, че наложените ценови ограничения следва да се прилагат до одобряване на разходоориентирани цени за съответните услуги, изчислени въз основа на Системата след нейното изменение.

5.4.5.5. Определяне на цени за услугите „backhaul”, „отдалечено колокиране” и sub-loop

С Решение № 1459/11.07.2006 г. „БТК” АД беше задължена в едномесечен срок да внесе цени и документи, доказващи разходоориентираността на цените за услугите „backhaul” и „отдалечено колокиране”, както и да предложи условия за достъп до част от абонатната линия (sub-loop), които да станат част от Типовото предложение. В посочения срок дружеството не изпълни задължението си да представи цени за услугите „backhaul” и „отдалечено колокиране” в съответствие с нормативните изисквания, но до края на 2006 г. на два пъти внесе в КРС предложения за цени, които не бяха определени въз основа на Системата, и не бяха придружени от документи и информация, доказваща тяхната разходоориентираност, съгласно изискванията на ЗД (отм.). Представените от „БТК” АД разчети за цените на услугата backhaul се отнасяха за два варианта на изграждане на вътрешна кабелна свързаност: до кабелно помещение (предстанционна шахта) на „БТК” АД или до радио-релейно съоръжение, като и двата случая предполагат изграждане на свързаност от конкурентното предприятие. За предоставяне на отдалечено колокиране при изграждане на вътрешната кабелна свързаност „БТК” АД предложи различни цени при изграждане на свързаност от конкурентното предприятие и при изграждане от „БТК” АД.

Предвид изложеното и като отчита, че до момента услугите backhaul и отдалечено колокиране не се реализират на практика и в изменението на Системата са представени като една услуга (услуга backhaul и услуга отдалечено колокиране), без възможност да се разграничават вариантите на реализация, КРС счита, че „БТК” АД следва да опише изчерпателно възможните варианти за реализация в Типовото предложение за необвързан достъп, които да бъдат предложени за общественото обсъждане на заинтересованите предприятия. До момента не са обсъждани конкретните

схеми за реализиране и процедури по предоставяне на услугите backhaul и отдалечено колокиране и съответните цени, предложени от „БТК” АД.

Доколкото представените от „БТК” АД възможности за реализиране на услугите „backhaul”, „отдалечено колокиране” и sub-loop са посочени неизчерпателно, то КРС счита, че предприятието следва да представи изчерпателно описание на начините на реализиране на посочените услуги и да докаже формирането на разходоориентирана цена за всяка от услугите. Посочените условия и цени за предоставяне на услугите следва да бъдат одобрени от регулатора като част от Типовото предложение на „БТК” АД.

5.4.5.6. Ограничения на цените за други услуги

Когато достъпът до помещения и съоръжения за съвместно ползване е свързан с предоставяне на услуги като измерване, проучване и отказ от усукана метална двойка, съдържащи в себе си преди всичко разходи за труд, КРС счита, че цените за такива услуги, определени от „БТК” АД не могат да надхвърлят производението от необходимото време за извършване на услугата и средната работна заплата в предприятието, изчислена въз основа на частното от сумата на разходите, посочени в разходните сметки на Системата и средносписъчния брой на персонала към края всеки отчетен за Системата период (полугодие, година).

Като счита, че до определяне на тавани на цените, съгласно горните изисквания, следва да бъдат прилагани ценовите ограничения, посочени в Типовото предложение за необвързан достъп, както следва:

Други услуги	Цена (лева)
1. Измерване (по желание на оператора)	20,00 лв./чифт
2. Проучване	19,00 лв./чифт
3. Отказ от усукана метална двойка за чифт:	
3.1 За самостоятелно ползване	15,00 лв./чифт
3.2 За съвместно ползване	12,00 лв./чифт

Таблица 19

5.5. Налагане на специфични задължения на пазара на битстрийм достъп

5.5.1. Задължение за предоставяне на достъп до и ползване на необходими мрежови елементи и/или средства:

Заключенията от анализа сочат, че предоставянето на широколентов достъп до интернет на крайните потребители на пазара на дребно изисква достъп до оборудване на „БТК” АД (input), който е от съществено значение за другите предприятия на пазара, за да могат да осъществяват дейността си и да се конкурират на пазарите на дребно. Отчитайки горното КРС счита, че задължението на предприятието със значително въздействие върху пазара на битстрийм достъп следва да насърчава конкуренцията на пазара на дребно, поради което достъпът следва да бъде гарантиран спрямо всички нива, посочени в Общата позиция на ERG относно битстрийм достъпа. Предоставянето на достъп следва да се извършва в срокове, които не се различават от сроковете, в

които „БТК” АД само би организирано предоставянето на съответната услуга на пазара на дребно.

Като отчита горепосоченото, КРС счита, че отсъствието на задължение за достъп и отказ от предоставянето му от страна на „БТК” АД ще доведе до отслабване на конкурентната среда, поради което е на мнение, че действието на наложеното задължение за достъп следва да бъде продължено.

КРС счита, че продължаването на действието на наложеното на „БТК” АД задължение за осигуряване на битстрийм достъп е пропорционална мярка, допринасяща за развитие на конкуренцията. От друга страна не са налице основания, които да водят до извода, че посредством наложеното задължение би се засегнало нормалното функциониране на мрежата и икономическата стабилност на предприятието със значително въздействие върху пазара, предвид факта, че задължението за достъп е в сила и към настоящия момент.

Задължението за осигуряване на достъп до и ползване на необходими мрежови елементи и/или средства до мрежата на „БТК” АД, се изразява в:

- запазване на предоставения битстрийм достъп;
- добросъвестно водене на преговори с предприятия искащи достъп;
- предоставяне на битстрийм достъп на друго предприятие, предоставящо обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги;
- предоставяне на съвместното разполагане (колокиране) и други форми на съвместно ползване на помещения и съоръжения;
- предоставяне на определени услуги, необходими за осигуряване на оперативна съвместимост на услуги от край до край за потребителите;
- осигуряване на достъп до операционни поддържащи системи или подобни софтуерни системи за осигуряване на ефективна конкуренция при предоставяне на услуги.

Мотивите изложени, по отношение на съвместното разполагане и достъп до операционни поддържащи системи, в раздела относно задължението за достъп на съответния пазар на необвързан достъп до абонатна линия са относими и към посочените в тази раздел съответни задължения.

На основание чл.174, ал. 2 от ЗЕС КРС има правомощия да определи изисквания, свързани с предоставянето на достъп. С налагане на мярката за изготвяне и одобряване на Типово предложение за битстрийм достъп, КРС счита, че ще се осигури възможност на регулатора да определи, вследствие и на обществено обсъждане, специфични правила и процедури, където е необходимо. От друга страна, КРС счита за необходимо още при налагането на настоящите мерки, свързани с осигуряване на битстрийм достъп, да определи задължение за „БТК” АД, както следва:

„БТК” АД се задължава да осигури възможност за използване от алтернативните предприятия на услуги на едро, които кореспондират с услугите на дребно, предлагани от „БТК” АД, като услугите на дребно могат да се предлагат най-рано един месец след осигуряване на възможност за ползване на съответните услуги на едро от алтернативните предприятия. В процедурата по одобряване на измененията в условията на едро, „БТК” АД следва да внесе в КРС и предложението за изменение в условията на дребно.

Предвид факта, че задължението за специфичен/битстрийм достъп до мрежата на „БТК” АД е задължение, което е наложено на предприятието по реда на ЗД (отм.), КРС не счита, че продължаването на неговото действие би създавало значителни затруднения за дружеството.

5.5.2. Задължение за равнопоставеност

Съгласно чл. 168 от ЗЕС, задължението за осигуряване на равнопоставеност обхваща предоставяне на равностойни условия при сходни обстоятелства на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, както и предоставяне на услуги и информация при същите условия и качество като тези, предлагани от предприятието на свързаните с него лица и на предприятията, с които вече е сключен договор.

„БТК” АД, в качеството си на оператор със значително въздействие върху пазара на фиксирани телефонни мрежи и предоставяне на фиксирани гласови телефонни услуги чрез тях, има наложено задължение за равнопоставеност при предоставянето на специфичен/битстрийм достъп на едро по реда на ЗД (отм.).

Изводите от настоящия анализ сочат, че като вертикално интегрирано предприятие, за „БТК” АД са налице мотиви да предоставя битстрийм достъп при условия на неравнопоставеност, с оглед на по-благоприятно третиране на собствената дейност на свързания пазар на дребно, в сравнение с условията, при които предоставя на конкурентните предприятия услугите на едро, които са основата за конкуренция на свързания пазар на дребно. При отчитане на горното КРС счита, че евентуалната отмяна на задължението за равнопоставеност би намерила негативно отражение върху развитието на конкуренцията на свързания пазар на дребно. Това е така, защото с премахване на посоченото задължение ще се премахнат и ограниченията пред предприятието със значително въздействие върху пазара на едро за прехвърляне на пазарна сила от пазара на едро към пазара на дребно, което от своя страна може да доведе до намаляване на конкурентноспособността на алтернативните предприятия. Като взема предвид конкурентните проблеми, свързани с условията за осигуряване на достъп до услугите за битстрийм) достъп, както и законовите изисквания за предоставяне на достъп от страна на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар, КРС счита за подходящо и пропорционално да продължи действието на задължението за равнопоставеност, като определя неговото съдържание както следва:

- предоставянето на битстрийм достъп се осъществява при равностойни условия за сходни обстоятелства, при които вече е предоставен битстрийм достъп на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, включително и на свързани лица;

- предоставянето на услуги и информация на предприятие, искащо битстрийм достъп се осъществява при същите ценови и неценови условия, както и качество като тези, ползвани от предприятието със значително въздействие върху пазара при предоставяне на собствени услуги, както и предлагани от предприятието със значително въздействие на пазара на свързаните с него лица, както и на предприятията, с които вече е сключен договор.

Задължението за равнопоставеност, наложено самостоятелно, не би имало необходимия ефект, но в комбинация с ценовите ограничения, задълженията за достъп и за прозрачност ще способства за развитие на конкуренцията на пазара на битстрийм достъп.

Тъй като задължението за равнопоставеност продължава своето действие, то изпълнението му не би създавало затруднение или допълнителни тежести за „БТК” АД. Същевременно продължаването му би осигурило еднакви условия за конкуренция на пазара на дребно, поради което КРС смята, че ползата от продължаването му е по-голяма от тежестта, която то представлява за предприятието.

5.5.3. Задължение за прозрачност

Съгласно чл. 167, ал. 1 от ЗЕС задължението за прозрачност включва публикуване на определена информация като: финансови отчети, технически спецификации, характеристики на мрежата, условия и ред за предоставяне на достъп и/или взаимно свързване, начин на използване, включително цени. Съгласно Общата позиция на ERG задължението за прозрачност се прилага като подходяща мярка за решаване на потенциалните конкурентни проблеми, свързани с дискриминация при ползване на информация, тактики на забавяне, обвързване, прекомерни и неоправдани изисквания, дискриминация по отношение на качеството и стратегическо проектиране по отношение на продукта.

Съгласно § 7 от ПЗР на ЗЕС за „БТК” АД е налице задължение за прозрачност във връзка с предоставянето на специфичен/битстрийм достъп. В тази връзка и предвид установените при анализа на пазара потенциални конкурентни проблеми КРС счита, че задължението за прозрачност на „БТК” АД следва да бъде продължено. Като отчита, че чрез задължението за прозрачност като подходящата мярка се гарантира недопускане на част от потенциалните конкурентни проблеми, КРС счита, че евентуалното отменяне на задължението би могло да доведе до условия за създаване на дискриминация по отношение на качеството, прекомерни и неоправдани изисквания по отношение на техническите изисквания.

За да се гарантира на заинтересованите предприятия достатъчно информация и яснота в процеса на преговорите за осъществяване на битстрийм достъп и за изработване на техните бизнес планове, КРС счита, че задължението за прозрачност на „БТК” АД следва да бъде продължено, като на предприятието се налагат:

- задължение за публикуване и актуализиране, на официалната страница на предприятието в Интернет, както и подаване на писмено уведомление до регулатора за действащите цени и условия за битстрийм достъп, включително за цените и условията, приложими към собствените услуги, услугите, предоставяни на свързани лица на свързания пазар на дребно или на други свързани пазари на едро. Това би допринесло да бъдат избегнати възможностите за крос-субсидиране;
- задължение за ежемесечно публикуване на информация, отнасяща се до срокове за организиране на битстрийм достъп и за предоставянето на DSL услуга от „БТК” АД на собствени абонати;
- задължение за публикуване на информация, отнасяща се до местата за физически достъп, наличието на достъпни абонатни линии в конкретни части на мрежата за достъп, включително информацията за местата за съвместно разполагане.
- описание на предлаганите услуги за битстрийм достъп;
- точки на достъп и ниво в мрежата/мрежови елементи, до които се предлага битстрийм достъп;
- технически изисквания и интерфейси;
- процедури за организиране и предоставяне на битстрийм достъп;
- условия, включително цени, за съвместно разполагане и ползване на съоръжения.

В допълнение, „БТК” АД следва да публикува и актуализира информация, необходима за осъществяване на контрол с оглед недискриминационно третиране на всички предприятия. Това задължение включва предоставяне на информация за текущото състояние на битстрийм достъп, както следва:

- местата (населени места и точки, където ефективно може да се предоставя битстрийм достъп;

- местата (населени места и точки), където се използва битстрийм достъп и броя на предприятията за всяко място;
- подадени заявки за предоставяне на услуги, които са в процес на разглеждане.

Посочената информация следва да бъде актуализирана от предприятието в срок от три работни дни от настъпване на промяна относима към някои от условията, както и да се актуализира в същия срок съобразно дадени от регулатора указания на основание чл.167, ал.2 от ЗЕС, в случай, че от Комисията са дадени указания относно степента на подробност на публикуваната информация.

КРС счита, че на „БТК” АД следва да се наложи задължение да публикува и да актуализира на официалната си страница в интернет финансов отчети (отчет за доходите, баланс), в срокове съобразно разпоредбите на Закона за счетоводството и да предоставя, при поискване от Комисията отчет за промените в собствения капитал, отчет за паричните потоци и приложенията към финансовия отчет.

Допълването на задължението ще позволи на КРС да следи за изпълнение на задължението за равнопоставеност. Само по себе си посоченото задължение не е достатъчно за разрешаване на идентифицираните потенциални конкурентни проблеми, но налагането му засилва ефективността на другите наложени задължения.

С оглед гореизложеното КРС счита, че наличието на задължения, които ще осигурят възможност за предвидимост и прозрачност на условията за предоставяне на битстрийм достъп, е пропорционална мярка, тъй като ползите от нейното прилагане се изразяват в осигуряване на възможност за навлизане на пазара, стимулиране на ефективното използване на съществуващата инфраструктура и съответно подобряване на конкурентната среда, което оправдава незначителното нарастване на разходите за публикуване и поддържане на актуална информация от страна на „БТК” АД.

5.5.4. Задължение за публикуване на Типово предложение за битстрийм достъп

КРС счита, че предвид установените конкурентни проблеми на съответния пазар, за ефективното изпълнение на задължението за предоставяне на битстрийм достъп е необходимо налагане на задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение от предприятието със значително въздействие на пазара. Изхождайки от принципа за пропорционалност и на основание разпоредбите на чл. 167, ал.3 и чл. 175 от ЗЕС, предварителното одобряване на условията за битстрийм достъп от страна на регулатора са гаранция за постигане на подходящи условия за развитие на конкуренцията. Задължението за публикуване на типово предложение, заедно със задълженията за прозрачност и равнопоставеност, е подходяща и пропорционална мярка за решаване на повечето от потенциалните конкурентни проблеми, свързани с отказ от споразумение, дискриминация при ползване на информация, тактики на забавяне и обвързване и т.н. Наред с това, наличието на типово предложение ще даде възможност за предварително разглеждане на условията за осигуряване на битстрийм достъп заанапред, когато за БТК е налице техническата възможност да предоставя битстрийм достъп на нива, различни от прилаганите към момента.

Съдържанието на Типовото предложение е регламентирано в чл.167, ал.3 от ЗЕС като неизчерпателно. КРС определя минималното съдържание на Типовото предложение за битстрийм достъп, както следва

1. описание на предлаганите услуги за достъп;
2. точки на достъп и ниво в мрежата/мрежови елементи, до които се предлага достъп;

3. технически изисквания и интерфейси;
4. процедури за организиране и предоставяне на достъп, причини за отказ и ограничаване на достъп;
5. условия за съвместно разполагане и ползване на съоръжения;
6. цени и механизъм за калкулиране на цените за всяка от услугите – до одобряване на разходоориентирани цени на услугите „БТК” АД прилага ценовите ограничения съгласно този документ.
7. споразумение за ниво и качество на услугите и обслужването, установяване на повреди, процедури за възстановяване на услугата и качествените и параметри;
8. типови договорни условия, включително, когато е необходимо, обезщетения при неизпълнение на сроковете за предоставяне на услугите;
9. друга относима информация, необходима за осъществяване на битстрийм достъп.

Включването на други условия в Типовото предложение, различни от определеното минимално съдържание, не трябва да ограничава развитието на конкуренцията и/или да създава неравнопоставеност, както и да внася неяснота при регламентиране на изискванията за реализиране на битстрийм достъп.

КРС счита, че ползите от налагането на задължението за изготвяне и публикуване на Типово предложение за битстрийм достъп надвишават негативите, тъй като се осигурява прозрачност и предвидимост по отношение на условията и цените за предоставяне на услугите на едро, както и техните промени. Тази прозрачност и предвидимост дават възможност за адекватен контрол от страна на регулатора, както и възможност на предприятията да предвиждат развитието на своята дейност, тъй като услугите на едро са пряко свързани с предоставянето на услуги на пазара на дребно.

5.5.4. Ценови ограничения

Въз основа на разпоредбите на чл. 170 от ЗЕС за КРС е налице възможност, при налагане на ценови ограничения, да избере като подходящи, мерки за определяне на разходоориентирани цени, изчислени въз основа на система за разходите или основаващи се на нивото на цените на съпоставими пазари, на които има ефективна конкуренция.

5.5.4.1. Система за определяне на разходите

КРС счита, че прилагането на разходоориентирани цени, изчислени въз основа на система за определяне на разходите е подходяща мярка, с оглед преодоляване последиците от пазарно поведение, характеризиращо се с прилагане на високи цени, които биха могли да пречат и достъпа до инфраструктурата и предоставяне на услугите, както и поради възможността да бъдат упражнени различни форми на ценова дискриминация. Като отчита, че пазарният анализ не съдържа данни, които да водят до заключението, че в качеството си на предприятие със значително въздействие върху пазара „БТК” АД би имало интерес да оперира ефективно и да намали разходите си, то КРС счита, че наложеното задължение за прилагане на разходоориентирани цени за битстрийм достъп чрез прилагане на Системата, е пропорционална мярка. Евентуалната отмяна на мярката би ограничила възможностите за насърчаване на конкуренцията и би довела до липса на прозрачност и предвидимост по отношение на цените.

КРС отчита, че в използваната от „БТК” АД Система фигурират услуги за предоставяне специфичен/битстрийм достъп, които не са диференцирани за нива на свързване, съгласно Общата позиция на Групата на европейските регулатори относно

битстрийм достъпа.⁵⁸ В последната битстрийм достъп е дефиниран като продукт на едро, който се състои от осигуряване на преносен капацитет по такъв начин, че да позволява на алтернативния оператор да контролира техническите характеристики на услугата за крайния потребител и да предоставя собствена услуга. Тъй като в позицията на ERG са посочени четири варианта за реализиране на битстрийм достъпа, КРС е на мнение, че предлагането на цена на услугата само за един от вариантите, е ограничително по отношение на възможностите за достъп. Поради посоченото и с оглед улесняване на достъпа на конкурентите регулаторът счита, че услугите в Системата следва да бъдат допълнени, с оглед предлагане на всички варианти на посочения достъп. Същевременно предоставяните от предприятието услуги за ширококолов достъп до интернет на пазара на дребно, са включени в „други услуги“, което пречатства оценката за наличие на ценова преса или за ограничаване на маржина на конкурентите.

Горепосоченото е основание за КРС да счита, че използването на Системата, с оглед определяне на разходоориентирани цени за битстрийм достъп, следва да бъде предшествано от изменения в системата, като предоставяните от „БТК“ АД услуги на разглеждания пазар се приведат в съответствие с нивата за достъп, съгласно Общата позиция на Групата на европейските регулатори относно битстрийм достъпа. Едновременно с това компонентите на системата, които се явяват входящи данни, както и списъкът с услугите, следва да се приведат в съответствие с конкретизираното задължение за разделно счетоводство, съгласно т.5.5.1.2.

Като отчита степента на конкуренция, съгласно заключенията от пазарния анализ, както и наличието на задължение за определяне на разходоориентирани цени, изчислени въз основа на система за определяне на разходите, КРС счита, че налагането/продължаването на задължението е пропорционална мярка.

5.5.4.2 Разделно счетоводство

Видно от посоченото в т. VII, 3 „БТК“ АД има наложено задължение за водене на разделно счетоводство. При евентуална отмяна на задължението за разделно счетоводство КРС би била затруднена да приеме доказателства за разходоориентираност на цените, изчислявани въз основа на Системата, както и да идентифицира ситуация на крос-субсидиране. С оглед посоченото, както и с цел да се осигури ефективното прилагане на наложеното задължение за равнопоставеност, КРС счита, че задължението за водене на разделно счетоводство следва да бъде продължено.

Следва да се отбележи, че като текущото задължение за разделно счетоводство наложено на „БТК“ АД по реда на ЗД (отм.), не включва конкретни изисквания на регулатора относно прилаганата методология, съдържанието, формите и сроковете за предоставяне на регулаторни отчети. Предвид изложеното КРС счита, че задължението за разделно счетоводство, което се отнася до разделяне на финансовата информация по отделни дейности и услуги, следва да се уточни и прецизира. Съдържанието на задължението за водене на разделно счетоводство е уточнено в методологията за разработване, въвеждане и поддържане на аналитична счетоводна система с определено ниво на разделяне на дейностите и счетоводните сметки (разделно счетоводство), съдържаща се в Анекса за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство от предприятия със значително въздействие на пазара за ширококолов (битстрийм) достъп (Анекса).

Тъй като от една страна „БТК“ АД има наложено задължение за разделно счетоводство се налага единствено съобразяването му с конкретните изисквания

⁵⁸ Виж бележка ERG (03) 33rev2 Bitstream Access ERG Common Position – Adopted on 2nd April 2004 and amended on 25th May 2005

посочени в Анекса. От друга страна, в текущите задължения на предприятието фигурират задълженията за равнопоставеност и липса на крос-субсидиране поради което КРС счита, че продължаването на задължението за разработване, въвеждане и поддържане на разделно счетоводство и неговото прецизиране е пропорционална мярка.

5.5.4.3 Ценови контрол и ограничения върху цените за битстрийм достъп

По силата на §7 от ПЗР на ЗЕС, наложените по реда на ЗД (отм.) задължения на операторите със значително въздействие върху пазара, свързани със специфичния (битстрийм) достъп се запазват до влизане в сила на решенията на комисията, с които се налагат специфични задължения на предприятия, определени за такива със значително въздействие върху съответния пазар по реда на ЗЕС. Наложеният с индивидуална лицензия № 100-00001/28.01.2005 г. задължения на „БТК” АД предвиждаха цените за специфичен/битстрийм достъп да се определят при спазване на принципите на прозрачност и разходоориентираност, поради което цените за специфичен/битстрийм достъп, формирани от „БТК” АД, подлежаха на регулиране. Поради посоченото цените за предоставянето на услугите за специфичен/битстрийм достъп, съгласно сключените през 2008 г. договори, са съобразени с ценовите ограничения, наложени от КРС⁵⁹, въпреки, че както вече беше посочено, за разглеждания в анализа период „БТК” АД на практика не предоставяше битстрийм достъп.

Към момента на определяне на цените за специфичен/битстрийм достъп услугите, свързани с предоставяне на достъпа, не фигурираха в списъка с услуги, Приложение № 1 към системата⁶⁰ за определяне на разходите. Поради тази причина и с оглед конкретно постъпили искания за даване на задължителни указания⁶¹, с Решение на КРС № 1579/27.07.2006 г. бяха изисквани описание на услугите за битстрийм достъп, цени и документи, доказващи разходоориентираността на цените. С изключение на някои данни за отделни елементи на калкулации, за които Системата е приложима, като цяло за доказване разходоориентираност на цените за специфичен/битстрийм достъп „БТК” АД представи разходи извън Системата. Представените от „БТК” АД условия и цени, както и предложените проекти на договори, се отнасяха за предоставяне на битстрийм достъп⁶² на ниво след DSLAM, поради което КРС изиска описание на възможностите за реализиране на достъпа за всички нива, съгласно Общата позиция на ERG⁶³. В тази връзка няколкократно КРС изиска допълнително изясняване на описанието на услугите за битстрийм достъп и представените от „БТК” АД разходни калкулации, доказващи разходоориентираността на предложените цени. В процеса на дефиниране на възможностите за реализиране на достъп за всички нива, предприятията, които бяха заявили исканията за достъп, постигнаха договореност с „БТК” АД за предоставяне на услугите на второ ниво, в съответствие с цитираната Обща позиция на ERG.

С оглед анализиране разходоориентираността на цените за специфичен/битстрийм достъп до второ ниво, съгласно Общата позиция на ERG с

⁵⁹ Решение на КРС № 1358/15.11.2007 г.

⁶⁰ Решение на КРС 1049/15.04.2004 г.

⁶¹ След като противоречието между специфичното задължение и Системата е отстранено с изменението на същата.

⁶² Писмо на „БТК” АД с вх. № 04-04-332/18.12.2006 г.

⁶³ Обща позиция на ERG (the European Regulators Group) от 02.04.2004 г. – ERG (03) 33rev1, Bitstream Access ERG Common Position – Adopted on 2nd April 2004

Решение на КРС № 628/25.04.2007 г. КРС отново задължи БТК да представи калкулациите за определените цени за всички варианти за достъп и разходооправдателни документи, доказващи извършените разходи, включени в калкулациите. С цитираното решение, за целите на анализа на цените, КРС изиска и подробна информация за начина на формиране на цените на абонатите на БТК за предоставяне на пакети за услугата „БТК ADSL”. В изпълнение на Решение на КРС № 628/25.04.2007 г., с писмо вх. № 04-04-106/18.06.2007 г., „БТК” АД представи данни за възможностите за реализиране на специфичен/битстрийм достъп за трите нива, съгласно Общата позиция на ERG. Към схемите за реализиране на достъпа не бяха представени разходни калкулации за всяко от нивата. Въпреки, че предприятието предлага на крайните потребители различни ценови пакети, в изпълнение на горепосоченото решение на КРС беше представена една калкулация (на най-продавания пакет) за формирането на цените на пазара на дребно. Между разходните елементи, включени в калкулацията за цените на пазара на дребно („БТК ADSL” пакет) и на пазара на едро на битстрийм достъп липсваше съответствие, което пречеше извършването на оценка за евентуално наличие на ценова преса или за ограничаване на маржа на конкурентите. Направените допълнения към предложените цени, с писмо вх. № 04-04-188/10.10.2007 г. на „БТК” АД, не внесоха пълна яснота за връзката между начина на калкулиране на разходите на пазарите на едро и дребно, като в заключение КРС счита, че някои от предложените цени за услугите, чрез които се реализира битстрийм достъп, не са доказани от дружеството като разходоориентирани. Поради посоченото КРС с Решение № 1358/15.11.2007 г. наложи ценови ограничения на някои от предложените цени. Наложените от КРС ограничения са посочени в т. 5.3. Цени и ценова политика по отношение на предоставянето на ширококолов достъп на едро от анализа.

Към момента на настоящия анализ са сключени 7 договора със заинтересованите конкурентни предприятия. В тези договори са спазени ценовите ограничения, наложени от КРС. Междувременно, два месеца след подписването на първите договори (януари 2008 г.) за предоставяне на специфичен/битстрийм достъп, „БТК” АД промени условията за предоставяне на услугата на пазара на дребно (характеристиките и броя на профилите на ADSL услугата за крайни клиенти, като едновременно с това намали цените за месечен абонамент), с което влоши условията за развитие на конкуренцията⁶⁴.

Като отчита възможностите на предприятието със значително въздействие върху пазара да променя параметрите (профилите) за крайни потребители на услугата на дребно, КРС счита, че за да не се създава ценова преса по отношение на цените на пазара за ширококолов достъп, „БТК” АД следва да определя цените за битстрийм достъп на базата на „retail minus”. КРС избра да наложи задължението „retail minus” за определяне на цените на едро, тъй като тази мярка е подходяща за противодействие на антиконкурентното поведение на „БТК” АД, изразяващо се в натиск върху печалбата. Ценообразуването посредством „retail minus” има и това предимство, че не налага ограничение на цените въобще, а само на маржа между цените на дребно и цените на едро. Мнението на регулатора е, че този подход е по-подходящ за бързо растящи пазари, на които търсенето на определени профили на услуги е динамично и прогнозите за обемите са по-трудни отколкото при продукти, установени от дълго време.

КРС определя обхвата на задължението за ценово ограничение „retail minus” както следва:

⁶⁴ Писма с вх. No.: 12-01-769/02.04.08; 12-01-849/10.04.08; 12-01-2022/14.07.08; 12-01-2784/25.09.08

Задължението за „retail minus” ще се прилага върху цените за месечен абонамент за битстрийм достъп до абонатна линия и еднократните цени за откриване на абонатна линия, както за съществуващите профили на услугите, така и за нови такива, при промоции и отстъпки, предлагани от „БТК” АД на крайни потребители, както е детайлизирано по-долу. „БТК” АД се задължава да прилага това ценово ограничение към еквивалентната оферта на едро за всеки съществуващ профил на услугата на дребно. Измененията следва да бъдат в съответствие с ценовото ограничение както е детайлизирано по-долу. Това изискване би могло да бъде допълвано от КРС по някоя от следните причини:

- А) Когато се предлага оферта на едро, еквивалентна на нов продукт;
- Б) Когато КРС извършва преглед на ценовото ограничение;
- В) Когато КРС вземе решение да допълни ценовото ограничение или задълженията, цитирани в този документ в резултат на значителни непредвидени промени в пазарните условия, които според регулатора имат съществено въздействие на пазара.

- Приложение на задължението за ценово ограничение „retail minus” при съществуващи профили на услугата:

А. Най-късно 25 работни дни преди датата, на която е планирано влизането в сила на изменение в цените на съществуващ профил на услугата на дребно, „БТК” АД се задължава да представя на КРС съответната оферта на едро и подробна писмена обосновка на съответствието с прилаганото ценово ограничение и със задълженията, цитирани в този документ.

Б. В същия срок „БТК” АД следва да уведомява предприятията, с които има сключен договор за специфичен/битстрийм достъп (заинтересованите предприятия), за да имат възможност да отговорят със свой еквивалентен продукт на дребно. Предприятието следва да изпрати на КРС копие от уведомлението и писмено доказателство, че всички предприятия са били информирани.

В. След получаването на обосновката на съответствието и на уведомлението, цитирани в т. А. и Б., КРС разглежда обосновката на съответствието. В рамките на срока от 25 работни дни, цитиран в т. А. КРС извършва едно или повече от изброените по-долу действия:

а. Предоставя на „БТК” АД одобрение в писмен вид, свързано с обосновката на съответствието, цитирана в т. А.;

б. Изиска допълнителна информация, ако по преценка на КРС няма достатъчно основание за одобрение на предложените промени;

в. Информира предприятието писмено, че според мнението на КРС, изменението на цените не е в съответствие с ценовото ограничение, разглеждано в този документ, като обосновава това мнение.

г. С цел да се детайлизират изискванията, свързани с ценовото ограничение, с които трябва да се съобрази предприятието, КРС може да издаде насоки в съответствие с правомощията си.

- Приложение на задължението за ценово ограничение „retail minus” при нови профили на ADSL услугата на дребно:

„БТК” АД следва да предлага всеки нов профил на ADSL услугата на дребно заедно със съответстващия му профил на едро за битстрийм достъп. Това предлагане следва да се осъществява по следния начин:

➤ „БТК” АД няма да предлага или продава нов профил на дребно, както и еквивалентен профил на едро, преди да е получила одобрение в писмен вид от КРС. За тази цел „БТК” АД се задължава да представя всяко ново предложение за профил на ADSL услугата на дребно заедно със съответстващото му предложение на едро и със

съответната обосновка за одобрение от КРС в срок най-малко от 45 дни преди предполагаемия му старт. В този срок КРС разглежда предложението и документите, които го обосновават и:

а. в срок до 30 дни уведомява предприятието в писмен вид за своето одобрение, или

б. изисква допълнителна информация за целите на анализа на предложението, или

в. обосновава отказа си да приеме предложението поради липсата на съответствие с наложената мярка.

➤ В случай че „БТК” АД получи одобрение на своето предложение, предприятието се задължава в срок от 25 дни преди старта на своето предложение на дребно да уведоми предприятията, с които има сключен договор за специфичен/битстрийм достъп, за да имат възможност да отговорят със свой еквивалентен профил на услугата. Предприятието следва да изпрати на КРС копие от уведомлението и писмено доказателство, че всички предприятия са били информирани.

• В случай че „БТК” АД предложи промоция или отстъпка за съществуващите профили на услугата за широколентов достъп на дребно на крайните потребители, то стойността на всяка промоция или отстъпка не трябва да надхвърля печалбата на предприятието, генерирана за срока на действие на тази промоция или отстъпка. В такъв случай „БТК” АД следва да предложи еднократна отстъпка от задълженията на алтернативните предприятия, с които има действащи договори за битстрийм достъп, в размер, съответен на стойността на отстъпката, предложена на крайните потребители. КРС следва да бъде уведомена предварително за предвижданата промоция заедно с обосновка на стойността на отстъпката, предлагана на едро.

КРС, отчитайки липсата на реални данни от предоставянето на битстрийм достъп поради старта на предлагането през текущата година и динамиката на пазара, предлага размерът на ограничението, определен в този документ, да бъде преразгледан след промяна на условията за реализиране на битстрийм достъпа от страна на „БТК” АД.

Определянето на маржа между цените на дребно (месечен абонамент за ползване на услугата от крайните потребители) и съответстващите им цени на едро е базирано на данни от становищата на заинтересованите предприятия, представени в серия писма, получени в КРС по повод развитието на преговорите за сключване на договори за битстрийм достъп и допълнителни споразумения към тях при промяна на цените на дребно.

Към момента на определяне на ценовите ограничения с Решение на КРС № 1358/15.11.2007 г. регулаторът отчете маржа от 30%⁶⁵, предлаган от „БТК” АД на предприятията, осъществяващи препродажба на услугата „БТК ADSL”. За определяне на стойността на “retail minus” за цените за битстрийм достъп КРС се съобразява и с определения марж при предоставяне на препродажба от „БТК” АД. Тъй като препродажбата се осъществява след нивото на IP-свързаност, съгласно Общата позиция на ERG, то КРС приема, че маржа за второ ниво на свързаност следва да е по-голям от дефинирания за ниво препродажба. При определени допускания⁶⁶ КРС е приела, че при

⁶⁵ С решения № 1267/04.10.2007 г. и № 1268/04.10.2007 г. КРС изиска от „БТК” АД и от „Спектър нет” АД договорите за препродажба на широколентов достъп на дребно.

⁶⁶ Определянето на този процент се основава на следните изходни позиции - продължителност на договора 18 месеца, прогнозен брой абонати на конкурентите 4 500, кореспондиращ с най-големия брой абонати на реално действащ конкурент, национално покритие на услугата от конкурентите, което ще се гарантира, ако се реализира в 30 града, конфигуриране на максимален брой клиентски профили във всеки град (6 бр.), 1000 Mbit/s портове и клиентски профил 2Mbit/s с коефициент на споделяне 1:50.

наложените с Решение № 1358/15.11.2007 г. ценови ограничения като краен резултат маржът за предприятията, които ще ползват от „БТК” АД битстрийм достъп на второ ниво с цел предоставяне на услуги на крайните потребители, е в размер на 17,39%.

Предвид обстоятелството, че към момента преди промяната на цените на пазара на дребно, специфичния достъп се реализираше ефективно при определените ценови равнища, може да се приеме, че за конкурентите маржа от 18% е приемлив за достъп на второ ниво. Същевременно е факт, че наложените ценови ограничения не възпрепятстват „БТК” АД⁶⁷ да развива своя бизнес. Доказателство за последното е последната проведена национална промоция⁶⁸ „Промоция БТК ADSL лято 2008” е с продължителност 51 дни (от 26 май 2008 г. до 15 юли 2008 г.) и реална отстъпка за крайните потребители от 24% от цената за месечния абонамент за „БТК ADSL Tempo”. Всички абонати, сключили едногодишни договори с „БТК” АД, ще ползват услугата „БТК ADSL Tempo” при условията на промоцията, т.е. в рамките на една година месечният абонамент ще бъде с 24% по-нисък.

КРС, отчитайки възможностите на БТК, в качеството ѝ на предприятие със значително въздействие върху анализирания пазар, да променя цените на пазара на дребно, без съпътстваща промяна на цените на едро, определя стойността на маржа (retail minus) между цените на дребно и цените на едро за ширококолов достъп като сума от 30% отстъпка (за доставчика на услугата) за ниво препродажба⁶⁹ и 18% отстъпка (определена от КРС при налагане на ценовите ограничения) за реализиране на достъпа на второ ниво. Начинът за определяне или промяна на цената на едро при изменение на цената на дребно (месечен абонамент за ширококолов достъп до Интернет за клиентски профил с определени характеристики) е представен в таблицата по-долу:

Цени на услугите, в лева, без ДДС	според профила на крайния клиентски трафик при договор за една година			
Месечна цена на дребно за БТК ADSL за абонат, за достъп и пренос	БТК ADSL Start 16,67 лв.	БТК ADSL Tempo 20,83 лв.	БТК ADSL 6 MEGABIZ 37,50 лв.	БТК ADSL 12 MEGABIZ 62,50 лв.
Цена на едро за ширококолов достъп за линия, за достъп и пренос	ADSL 6144-A 8,67 лв.	ADSL 12288-A 10,83 лв.	ADSL 6144- B 19,50 лв.	ADSL 12288-B 32,50 лв.
Марж в проценти между цената на дребно и цената на едро	48%	48%	48%	48%

Таблица 20

⁶⁷ При изготвяне на предложените цени „БТК” АД приема, че на предприятията, които ще ползват специфичен достъп следва да се осигури между 10% и 12% марж.

⁶⁸ Промоцията се провежда на територията на цялата страна чрез следните канали: БТК центрове, екипи за продажби по телефона БТК ADSL, партньорска мрежа, канали за продажби online от Интернет сайта на „БТК” АД. Аналогични промоции са провеждани и през 2007 г.

⁶⁹ Въпреки, че „БТК” АД информира КРС, че прекратява договорите за препродажба с алтернативните предприятия, към средата на 2008 г. препродажба на услугата ADSL се извършва от „БТК Мобайл” ЕООД, според представена от дружеството информация.

Цената на едро за ширококоловен достъп за линия се определя от еднократните и месечните цени на услугите за битстрийм достъп на едро за достъп и пренос.

КРС запазва задължението за разходоориентираност на цените за организиране на физическа свързаност и месечните цени за ползване на елементи на мрежата, необходими за реализиране на битстрийм достъп, и за случаите на изграждане на свързаност в ADSL възел извън MAN мрежа, както следва:

1. Първоначални цени	Цена в лева, без ДДС
1.1.1. Техническо проучване на подадено заявление за ADSL PoP	5 000 за цялата страна/100 за един брой
1.1.2. Техническо проучване на подадено заявление за ADSL PoP извън рамките на MAN мрежа	390,00
1.2. Еднократно откриване на DSLAM порт	116,00
1.3. Техническо проучване и откриване на абонатна линия	18,00
1.4. Откриване на агрегиращ MAN порт	53,00
1.5.1. Дефиниране и конфигуриране на VLAN	106,00
1.5.2. Дефиниране и конфигуриране на VLAN за всички профили на един MAN	333,00
2. Месечни цени	
<i>2.1 Месечен абонамент за специфичен достъп до абонатна линия, според профила на крайния клиентски трафик:</i>	
2.1.1. ADSL 6144-A (1:50 коефициент на споделяне)	5,75
2.1.2. ADSL 12288-A (1:50 коефициент на споделяне)	9,05
2.1.3. ADSL 6144-B (1:20 коефициент на споделяне)	13,42
2.1.4. ADSL 12288-B (1:20 коефициент на споделяне)	18,18
<i>2.2 Месечен абонамент за агрегиращ MAN порт</i>	
2.2.1. 10/100 Mbps порт	81,00
2.2.2. 1000 Mbps порт	130,00
<i>2.3 Месечен абонамент за VLAN</i>	60,00
<i>2.4 Месечен абонамент за специфичен достъп до абонатна линия, в ADSL възел извън MAN мрежа, според профила на крайния клиентски трафик:</i>	
2.4.1. ADSL 512-A (1:50 коефициент на споделяне)	11,54
2.4.2. ADSL 1024-A (1:20 коефициент на споделяне)	15,40
3. Други цени	
3.1. Прекратяване на услугата за абонатна линия	10,00
3.2. Промяна на профила на крайния клиентски трафик	30,00

Таблица 21

Предвид наложените задължения за прозрачност и равнопоставеност, КРС счита, че ценовото ограничение за retail minus следва да се прилага и по отношение на провежданите от „БТК” АД промоции на услугите за ширококоловен достъп на пазара на дребно, като за съответния срок на промоцията „БТК” АД прилага определените отстъпки и за цените за битстрийм достъп.

КРС счита, че стойността на маржа от 48% следва да се преразгледа при промяна на условията, при които е определен. Маржът следва да се запази до определяне на разходоориентирани цени за битстрийм достъп.

6. Очаквано въздействие от предложените специфични задължения

Оценката за въздействието на наложените специфични задължения, зависи от пазарното поведение на участниците и от други външни фактори, които трудно могат да бъдат прогнозирани. Като цяло КРС очаква, че ефектът от налагането на специфичните задължения в краткосрочен план ще е различен от този, който ще се получи в дългосрочен план. Очакваното въздействие от предложените специфични задължения може да бъде обобщено, както следва:

- продължаване действието на наложеното задължение за достъп до и ползване на необходими мрежови елементи и/или средства, свързани с реализиране на необвързания достъп и на битстрийм достъп ще подобрят възможностите на предприятията да предлагат високоскоростен достъп до Интернет в България.
- продължаване действието на задължението за равнопоставеност гарантира равнопоставено третиране на конкурентите от предприятията със значително въздействие върху пазара, което от своя страна е предпоставка за развитие на конкуренцията.
- задълженията за прозрачност гарантират на заинтересованите предприятия достатъчно информация и яснота в процеса на осъществяване на необвързан и битстрийм достъп и особено що се касае до сроковете за предоставяне на услуги от страна на предприятието със значително въздействие върху пазара.
- отмяната на задължението за разходоориентирани цени, определени въз основа на система за определяне на разходите и липсата на прецизно формулирано задължение за водене на разделно счетоводство биха били предпоставка за нарастване на цените за необвързан и битстрийм достъп и за прехвърляне на вертикални предимства чрез вътрешен трансфер на разходи между услугите, предоставяни на пазарите на едро и на пазара на дребно от страна на вертикално интегрираното предприятие със значително въздействие върху пазара.
- чрез наложеното задължение за ценови ограничения под формата на ценови таван и на retail minus ще се гарантира прозрачност и предвидимост на цените до определянето им въз основа на система за определяне на разходите.

АНЕКС

за съдържанието на специфичните задължения за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство от предприятия със значително въздействие на пазара на предоставяне на (физически) достъп на едро до мрежова инфраструктура (включително пълен и съвместен необвързан достъп) в определено местоположение и на пазара на предоставяне на ширококоловен достъп на едро

В резултат от заключенията от анализа на пазара на предоставяне на (физически) достъп на едро до мрежова инфраструктура (включително пълен и съвместен необвързан достъп) в определено местоположение и от анализа на пазара на предоставяне на ширококоловен достъп на едро е установена липса на ефективна конкуренция и в съответствие с действащото законодателство, КРС счита, че е налице необходимост от налагане на задължение за въвеждане и поддържане на аналитична счетоводна система с определено ниво на разделяне на дейностите и счетоводните сметки (разделно счетоводство) от страна на задължените предприятия. Следвайки принципите на предвидимост и прозрачност КРС счита, че следва да определи обхвата и същността на задължението за водене на разделно счетоводство.

А. Общи положения за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство

Задълженията за въвеждане и прилагане на разделно счетоводство включват разработване и представяне за одобрение от КРС на проект за прилагане на разделно счетоводство, съдържащ:

- ✓ структурно разделяне на счетоводните данни за дейностите по предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги (предоставяне на мобилни телефонни услуги и предоставяне на фиксирани телефонни услуги) от другите дейности на предприятията, осъществявани по смисъла на Търговския закон;

- ✓ структурно разделяне на счетоводните данни за дейностите по предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги по отделни бизнес единици, предоставящи електронни съобщителни мрежи и/или услуги,

- ✓ структурно разделяне на счетоводните данни (оперативните приходи, оперативните разходи и заетия капитал) по отделните бизнес единици, като разходите, които не могат директно да се отнесат в отделената бизнес единица, следва да бъдат разпределени въз основа на анализ на причинно-следствената връзка (activity based costing) за пораждане на съответния разход. В случаите, при които не е налице причинно-следствена връзка разходите се разпределят пропорционално на директно отнесените такива;

- ✓ въвеждане на отделни аналитични сметки за съответните бизнес единици, които да позволяват идентифициране на всички елементи на разходите и приходите за предлаганите от тях услуги, включително поелементна разбивка на разходите за материалните активи и на разходите, произтичащи от структурата на мрежата;

С оглед осигуряване на прозрачност и съпоставимост на резултатите от разделното счетоводство КРС счита, че при спазване на изискванията, свързани с търговската тайна, регулаторни отчети следва да бъдат изготвяни и представяни от задължените предприятия, съобразно срокове и в еднакъв формат, определени въз основа на консултации между КРС и „Българска телекомуникационна компания“ АД. Съгласуваните формати и срокове са предмет на последващо решение на КРС.

I. Ниво на разделяне на дейностите като отделни бизнес единици при счетоводното отчитане

В съответствие с приложимата нормативна уредба и практиката на страните-членки на ЕС, КРС счита, че задължените предприятия следва да разделят счетоводната информация по следните дейности:

- А) Предоставяне на мобилни телефонни услуги;
- Б) Предоставяне на фиксирани телефонни услуги;
- В) Други дейности по смисъла на Търговския закон.

За всяка от посочените в букви А) и Б) дейности, задължените предприятия следва да разделят счетоводните данни по следните бизнес единици:

- 1) Предоставяне на услуги от Опорна мрежа (Core network);
- 2) Предоставяне на услуги от Мрежа за достъп (Access network);
- 3) Услуги на дребно (Retail);
- 4) Услуги за други дейности, различни от тези по т. т. 1), 2) и 3) (Other activities).

Съгласно Препоръката⁷⁰ на Европейската Комисия (ЕК) от 19 септември 2005 г. (Препоръката) задължените предприятия следва да изготвят и публикуват отделни регулаторни отчети за бизнес единиците, които да бъдат консолидирани в обобщена форма.

В светлината на Препоръката, КРС счита, без претенции за изчерпателност, че регулаторните отчети за дейностите „Предоставяне на фиксирани телефонни услуги” и „Предоставяне на мобилни телефонни услуги” следва да съдържат:

1. Регулаторен отчет за дейността „Предоставяне на мобилни телефонни услуги”

- 1) Регулаторен консолидиран отчет, съдържащ:

А) Регулаторен отчет за предоставяне на услуги от Опорна мрежа (Core network), в т.ч. „Регулаторен отчет за приходи и разходи” и „Регулаторен баланс”;

Б) Регулаторен отчет за предоставяне на услуги от Мрежа за достъп (Access network), в т.ч. „Регулаторен отчет за приходи и разходи” и „Регулаторен баланс”;

В) Регулаторен отчет за Услуги на дребно (Retail), в т.ч. „Регулаторен отчет за приходи и разходи” и „Регулаторен баланс”;

Г) Регулаторен отчет за Услуги за други дейности (Other activities), в т.ч. „Регулаторен отчет за приходи и разходи” и „Регулаторен баланс”.

2. Регулаторен отчет за дейността „Предоставяне на фиксирани телефонни услуги”

- 1) Регулаторен консолидиран отчет, съдържащ:

А) Регулаторен отчет за предоставяне на услуги от Опорна мрежа (Core network), в т.ч. „Регулаторен отчет за приходи и разходи” и „Регулаторен баланс”;

Б) Регулаторен отчет за предоставяне на услуги от Мрежа за достъп (Access network), в т.ч. „Регулаторен отчет за приходи и разходи” и „Регулаторен баланс”;

В) Регулаторен отчет за Услуги на дребно (Retail), в т.ч. „Регулаторен отчет за приходи и разходи” и „Регулаторен баланс”;

Г) Регулаторен отчет за Услуги за други дейности (Other activities), в т.ч. „Регулаторен отчет за приходи и разходи” и „Регулаторен баланс”.

3. Съответствие между регулаторните отчети и финансовите отчети

⁷⁰ Commission Recommendation of 19 September 2005 on accounting separation and cost accounting system under the regulatory framework for electronic communications

В съответствие с Препоръката на ЕС КРС счита, че е налице необходимост от публикуване на отчет за съответствието на регулаторните отчети с финансовите отчети, който следва да дава ясна информация за връзката между:

а) финансовите отчети на предприятието и регулаторния консолидиран отчет за бизнес единиците;

б) регулаторния консолидиран отчет за бизнес единиците и отделните регулаторни отчети за бизнес единиците;

в) отделните регулаторни отчети на бизнес единиците и техните дезагрегирани дейности (услуги).

II. Дефиниране на бизнес единици

КРС счита за необходимо да дефинира бизнес единиците, с оглед избягване на неясноти и неточности при тяхната интерпретация. В тази връзка следва да се отбележи, че бизнес единиците са дефинирани в съответствие с Препоръката на ЕК, както следва:

А) Предоставяне на услуги от Опорна мрежа (Core network);

Б) Предоставяне на услуги от Мрежа за достъп (Access network);

В) Услуги на дребно (Retail);

Г) Услуги за други дейности (Other activities).

Подробните дефиниции на горепосочените бизнес единици са представени в Приложение 1 към настоящия анекс.

III. Регулаторни счетоводни принципи.

КРС счита, че задължените предприятия следва да прилагат разделното счетоводство при спазването на следните регулаторни счетоводни принципи:

- ✓ **Приоритетност:** доколкото е налице конфликт между изискванията на някои или всеки от тези регулаторни счетоводни принципи, същите следва да се прилагат в реда на приоритетност, в който са посочени в настоящия анекс.
- ✓ **Дефиниции:** Понятие или обяснение, употребени в счетоводните документи следва да имат същото значение, каквото имат в разрешенията за предоставяне на електронно съобщителни мрежи и/или услуги, с изключение на случаите когато контекста изисква друго.
- ✓ **Причинност:** Приходите (вкл. трансферните приходи), разходите (вкл. трансферните разходи), активите и задълженията следва да бъдат разпределени по разходните компоненти, услуги и бизнес единици или дезагрегираните им дейности в съответствие с причинно-следствената връзка между съответната дейност/ услуга, която води до генериране на приходите или пораждање на разходите, дейностите заради които се придобиват активите и възникват задълженията.
- ✓ **Обективност:** Процесът на разпределение следва да бъде обективен и да не предвижда ползи за предприятието със значително въздействие върху съответния пазар или друго предприятие, продукт, услуга, компонент, бизнес единица или дезагрегираните им дейности.
- ✓ **Последователност:** Следва да има последователност в счетоводното третиране на информацията през годините. Когато има съществени промени в регулаторните счетоводни принципи и методите за разпределение и/или счетоводната политика, които оказват влияние

върху информацията в регулаторните отчети за бизнес единиците, частите от регулаторните отчети за предишни години, засегнати от промяната, следва да бъдат преработени.

- ✓ **Прозрачност:** Използваните методи за разпределение следва да бъдат прозрачни. Разходите и приходите, които се отнасят директно по бизнес единици или дейностите, следва да бъдат изрично отличени от онези, които подлежат на разпределение. Прилаганите от задълженото предприятие бази за разпределение следва да бъдат подробно описани.

IV. Формат и съдържание на отчетите, изготвяни въз основа на разделното счетоводство.

Регулаторните отчети следва да се изготвят в съответствие с регулаторните счетоводни принципи, посочени в раздел III. Предвид различията във формите и съдържанието на регулаторните отчети и годишните финансови отчети на предприятията, КРС намира за уместно прилагането на унифицирана форма и съдържание на изискваните от задължените предприятия регулаторни отчети, които се определят въз основа на консултации между КРС и „Българска телекомуникационна компания” АД. Съгласуваните формати и срокове са предмет на последващо решение на КРС.

КРС счита, че изготвяните от задължените предприятия регулаторни отчети следва да включват приложения, които да дават детайлна информация за:

а) начин за разпределяне на разходите, включително прилаганите бази за разпределение на разходите, приложимите стандарти, начините, използвани за процеса на разпределение, както и за преценка на активите и методите за идентификация на непреките разходи. Информацията трябва да е достатъчно детайлна, за да изяснява връзката между разходите и съответстващи цени на услугите;

б) за трансферните разходи/приходи между бизнес единиците и дезагрегираните им дейности/услуги, като те следва да бъдат еквивалентни на транзакциите от конкурентните предприятия;

в) възприетите счетоводни стандарти доколкото са релевантни;

г) съществени промени, които оказват влияние върху регулаторните отчети и отчетите за предходни години.

С оглед доказване на съответствието между регулаторните и финансовите отчети на задължените предприятия, последните следва да представят на КРС доклад от независим одитор, потвърждаващ горесцитираното съответствие, включително оценка за прилагането на принципа за причинно-следствена връзка при отнасяне на счетоводните данни по отделните бизнес единици.

V. Предоставяне на допълнителна информация, ползвана при изготвяне на регулаторните отчети

В съответствие с Препоръката на ЕК, КРС счита, че с оглед осъществяването на ефективен контрол върху спазване на наложените специфични мерки, задължените предприятия следва да представят в приложенията към регулаторните отчети и детайлна информация, ползвана при изготвяне на регулаторните отчети, която без претенции за изчерпателност следва да включва:

а) прилагана счетоводна политика при изготвяне на регулаторните отчети;

б) матрица (форма), обобщаваща всички трансферни разходи/приходи между различните регулаторни отчети на бизнес единици;

в) описание на базите за разпределение на разходите, които не могат да бъдат директно отнесени по отделните бизнес единици;

г) отчети за среден разход на мрежови елемент съгласно раздел VI от настоящия анекс;

д) изчерпателни дефиниции за дезагрегирани дейности/услуги на бизнес единиците, с оглед яснота по отношение на конкретното им съдържание;

е) описание на процеса на отразяване на трансферни разходи/приходи, която се прилага за целите на разделното счетоводство.

VI. Отчет за среден разход за мрежови елемент

КРС счита, че детайлната информация за разходите за всички компоненти на мрежата е основен елемент за обезпечаване на прозрачността и развитие на конкуренцията. В тази връзка предприятието със значително въздействие на съответния пазар трябва да предоставя отчет за разходите за мрежовите компоненти, като част от информацията по разделното счетоводство. Отчетът следва да съдържа следните данни:

- ✓ среден разход на минута за всеки компонент на мрежата за пренос (включително средно претеглена цена на капитала);
- ✓ среден разход на минута за всеки компонент на мрежата, който не се ползва за пренос (включително средно претеглена цена на капитала);
- ✓ рутинг фактори за трафика;
- ✓ осреднени тарифи за различните времеви периоди от денонощието (**Time of Day Gradients**);
- ✓ крайни тарифи за услуги, необвързани в пакети;
- ✓ съответствие (в случай, че има разлика с вътрешните трансферни разходи/приходи)

Формата и съдържанието на посочената информация се определят въз основа на консултации между КРС и „Българска телекомуникационна компания” АД. Съгласуваните формат и съдържания са предмет на последващо решение на КРС.

VII. Срок за представяне на информацията.

С оглед ефективност при прилагането на разделното счетоводство КРС счита, че регулаторните отчети следва да се предоставят своевременно от задължените предприятия. Излишното забавяне на предоставянето на регулаторните отчети би намалило положителния ефект от налагане на специфичното задължение. В тази връзка КРС счита, че при налагане на задължение за прилагане на разделно счетоводство, изискваната информация в съответствие с настоящия анекс следва да бъде предоставена в срок до два месеца след изтичане на всяко шестмесечие.

VIII. Принципи при отнасяне на трансферните разходи/приходи

Разходите/приходите, които възникват в резултат на предоставяне на продукт или услуга от една основна бизнес единица на друга основна бизнес единица и обратно в рамките на цялостната дейност на предприятието са определят като трансферни разходи/приходи.

В тази връзка КРС счита, че задълженото предприятие трябва да предоставя детайлна информация за трансферни разходи/приходи, която да служи за доказателство за липсата на преференциално третиране между цените, прилагани за бизнес единиците на вертикално интегрирано предприятие и цените, прилагани за други предприятия.

Информацията за трансферните разходи/приходи следва да се предоставя във формат и със съдържание, определени въз основа на консултации между КРС и „Българска телекомуникационна компания” АД. Съгласуваните формат и съдържание са предмет на последващо решение на КРС. Информацията за трансферните разходи/приходи следва да бъде в съответствие със следните принципи:

а) трансферните приходи или разходи трябва да се разпределят по услуги и бизнес единици или дезагрегираните им дейности (услуги) в съответствие с причинно-следствената връзка между съответната дейност/услуга, която води до генериране на приходите или пораждаване на разходите;

б) отнасянето на трансферните разходи или приходи следва да бъде обективно и да не показва намерение за облагодетелстване на някоя бизнес единица или дезагрегираната ѝ дейност (услуга);

в) трябва да има последователност в счетоводното третиране на трансферните разходи или приходи през различните години;

г) използваните методи за разпределяне на трансферни разходи или приходи следва да бъдат прозрачни. Всеки трансферен приход или разход следва да бъде ясно обоснован. Всички използвани бази за разпределение трябва да бъдат подробно обяснени.

д) трансферните разходи или приходи за предоставяне на услуги в рамките на предприятието се определят като употреба на услуга и плащане за единица;

е) трансферните разходи или приходи за предоставяне на услуги в рамките на предприятието трябва да бъдат еквивалентни на цените (тарифите), които биха били посочени за заплащане при ползване от друго предприятие на услугата;

ж) регулаторните отчети следва да показват трансферните разходи или приходи между отделните бизнес единици и дезагрегираните им дейности.

Б. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Разделното счетоводство позволява трансформирането и детайлизирането на информацията от финансовите отчети на предприятията за регулаторни цели по начин, който позволява на регулатора да изпълнява функциите си по осигуряване на условия за развитие на конкуренцията и защита на крайните потребители. Информацията, която се осигурява от прилагането на разделното счетоводство, позволява извършването на проверки за наличие на крос-субсидиране между услугите, предоставяни от задълженото предприятие. Следва да се отбележи, че данните от разделното счетоводство осигуряват възможност за проверка на вътрешните трансферни разходи/приходи между отделните дейности на предприятието и сравнението им с цените на услугите, предоставяни на други предприятия, което от своя страна го прави инструмент за контрол по отношение изпълнението на задължението за равнопоставеност.

Дефиниции на бизнес единиците

Предоставяне на услуги от Опорна мрежа

Бизнес единицата „Предоставяне на услуги от Опорна мрежа” предоставя услугите комутиране и пренос на сигнали, което позволява на краен потребител на едно предприятие да се свързва с крайни потребители на същото или друго предприятие, или да има достъп до услуги, предлагани от друго предприятие. Регулаторните отчети за бизнес единицата „Предоставяне на услуги от Опорна мрежа” включват разходите, приходите, активите и пасивите, свързани с предоставянето на тези услуги. Приходите на бизнес единицата „Предоставяне на услуги от Опорна мрежа” принципно са от продажба на услугите по пренос на сигнали и комутиране, необходими за осъществяване на свързване от край до край и включват както услуги за пренос и комутиране по взаимното свързване, предоставяни на други предприятия, така и услуги за пренос и комутиране за бизнес единицата „Услуги на дребно”.

Предоставяне на услуги от Мрежа за достъп

Чрез бизнес единицата „Предоставяне на услуги от Мрежа за достъп” се осъществява свързването към „Предоставяне на услуги от Опорната мрежа”. Регулаторните отчети за бизнес единицата „Предоставяне на услуги от Мрежа за достъп” включват разходите, приходите, активите и пасивите, необходими за осигуряване и експлоатиране на тази свързаност. Освен това за целите на разделното счетоводство бизнес единицата „Предоставяне на услуги от Мрежа за достъп” включва всички компоненти на мрежата, необходими както за предоставяне на услуги за достъп на други предприятия, така и за предоставяне на услуги за достъп на крайните потребители, например четец (line cards) и портове в концентраторите и/или в централите. С изключение на горепосочените компоненти на мрежата, всички останали мрежови елементи се включват към бизнес единицата „Предоставяне на услуги от Опорна мрежа”.

Услуги на дребно

Бизнес единицата „Услуги на дребно” включва всички дейности за продажба на телефонни услуги на крайните потребители, в т.ч. абонатни линии, линии под наем, повиквания, обществени телефони и предоставяне на справочна информация. Регулаторните отчети за бизнес единицата „Услуги на дребно” включват разходите, приходите, активите и пасивите, свързани с предоставянето на тези услуги на крайните потребители. Разходите отнесени в „Услуги на дребно” включват трансферните разходи, свързани с употребата на мрежовите ресурси и услугите, предоставяни от „Предоставяне на услуги от Мрежа за достъп” и „Предоставяне на услуги от Опорна мрежа”, маркетинговите и билинг разходите, свързани с предоставяне на услугите на крайните потребители.

Услуги за други дейности

Обикновено предприятията предоставят широка гама от други услуги, включително отдаване под наем, ремонт и поддръжка на оборудването на крайните потребители. В допълнение, те могат да имат интереси в дейности различни от телекомуникациите. За целите на разделното счетоводство, разходите, приходите, активите и пасивите, свързани с тези услуги се идентифицират отделно.